

RAY BRADBURY

451
STUPŇŮ
FAHRENHEITA

plus

Kniha byla zakoupena na serveru alza.cz.

Kupující: Roman Zavalishin

Adresa: Tatishceva 47a, 12000 Ekaterinburg, cz

ID 20110-25064299124390822112-162233-208

Upozorňujeme, že kniha je určena pouze pro potřeby kupujícího.

Kniha jako celek ani žádná její část nesmí být volně šířena na internetu, ani jinak dále zveřejňována. V případě dalšího šíření neoprávněně zasáhnete do autorského práva s důsledky dle platného autorského zákona a trestního zákoníku.

Neoprávněným šířením knihy poškodíte rozvoj elektronických knih v České republice.

Tak nám, prosím, pomozte v rozvoji e-knih a chovejte se ke knize, k vydavatelům, k autorům a také k nám fér.

RAY BRADBURY

451

**STUPŇŮ
FAHRENHEITA**

Dle jubilejního vydání

Ray Bradbury: FAHRENHEIT 451,

Simon & Schuster, New York, 2013

překlad nově zrevidovala a Slovo úvodem přeložila

Jarmila Emmerová

Copyright © 1951, 1953, 1967 by Ray Bradbury

Copyright © 1979, 1981, 1995 by Ray Bradbury

Listening Library Audio Introduction © Ray Bradbury, 1976

Translation © Jarmila Emmerová, Josef Škvorecký – heirs, 1957,

renewed 2015

Epilogue © Josef Škvorecký – heirs, 1957, František Novotný, 2015

Photo © shutterstock, 2015

Cover Illustration © Milan Malík, 2015

ISBN 978-80-259-0407-7

SLOVO ÚVODEM

Myslím, že je vždycky vzrušující (asoň pro mě to je vzrušující vždycky) podrobně se zabývat zrodem určité povídky, básně nebo románu. Považuji počáteční nápady za velikánské buldoky, kteří mě koušou, sápou se na mě, chytí mě a nechtějí mě pustit, a když dostanu nápad dobrý, ten mě prostě popadne a drží ze všech sil. A možná za hodinu, možná za deset hodin nebo po dvou dnech povolí a je hotovo. Není to v mé režii, já nemám pro život žádný stanovený plán. Nápady se prostě objeví, zakousnou se do mě a já je nechám...

Během let jsem se s něčím takovým naučil žít... Jednou jsem šel s kamarádem a zastavilo u nás policejní auto s dotažem, co děláme. Já jsem neuváženě řekl: „Klademe jednu nohu před druhou.“ To nebyla dobrá odpověď! Policista nás začal vyslýchat, protože si myslel, že se chystáme na jakýsi strašlivý zločin. Logika té situace byla nad jeho chápání. Mě to setkání tak rozvzteknilo, ten fakt, že někdo pochybuje o mé nevině, že jsem letěl domů a ve vzteku psal povídku „Chodec“. A vida, nebýt setkání s oním policistou, nebyla by se stala spousta dalších báječných věcí. Když se teď ohlížím do minulosti, uvědomuji si, jaké jsem měl štěstí, že mě tenkrát v noci policie zastavila, protože se tím utřídila, svým způsobem emocionálně prohloubila a dala do pohybu celá řada věcí.

Nejenže jsem dopsal povídku „Chodec“, ale po několika měsících, možná po roce, jsem toho chodce přenesl do ulic

města v budoucnosti a procházet jsem ho nechal tam. A postupem času jsem muže změnil na dívku jménem Clarissa McClellanová a nechal jsem ji pozdě v noci chodit venku, brodit se listím, hledět na hvězdy, čichat k větru, čekat na déšť. A ucítit petrolej. A zpoza rohu proti ní jde muž s pachem petroleje, ona ho osloví a řekne: „Já vím, kdo jste. Vím, co děláte. Poznám to, protože vaše uniforma je cítit petrolejem. Jste požárník. Jste jeden z těch, co na různých místech zakládají požáry.“

Já na mou duši neměl tušení, že se něco takového chystá říct, nevěděl jsem, že se Montag chystá zahnout za roh. Ohromně mě to nadchlo a během sedmi, osmi, devíti dnů jsem měl hotovou první verzi povídky, ze které se stala novela a z ní delší příběh s názvem „Požárník“. A abych to mohl dovést do definitivní podoby – neměl jsem žádnou kancelář –, rozhlížel jsem se po vhodném místě, kde psát tenhle rodící se fantastický příběh, a přitom mě napadlo: „Když chci psát, jak se v budoucnosti pálí knihy, nemůže pro to být vhodnější místo než nějaká knihovna!“ Zjistil jsem, že v knihovně Kalifornské univerzity v Los Angeles mají v suterénu báječnou místnost s psacím strojem na desetcent za půl hodiny. Tak jsem se tam usadil, po osm nebo devět dní jsem do psacího stroje házel desetcenty, dvacet centů za hodinu, a na tomhle stroji jsem dopsal novelu „Požárník“ v místnosti, kde bylo dalších patnáct až dvacet studentů netušících, o co mi jde.

Bыло то zkrátka báječné místo k napsání románu o budoucnosti, o knihách a o knihovnách. Připomínám, že jsem psal hodně rychle, protože jsem chtěl být hodně bezprostřední – nechtěl jsem zakrývat své emoce. Dodnes jsem přesvědčen, že psát se má rychle, aby člověk všechno ze sebe dostal dřív, než má čas o tom přemýšlet. Chtěl jsem dostát veškeré své vlastní niterné logice. Nechtěl jsem se přimknout k žádné skupině lidí na světě. Chtěl jsem být věrný vlastnímu rozhořčení. Z přináležitosti k jakýmkoli sdružením jsem měl vždycky strach. Ne-

chci být demokrat, republikán, komunista nebo fašista – jen ve všem všudy Američan. Vždycky jsem chtěl být, pokud je to možné, sám sebou, zkoumat, co si myslím já, dostat to ze sebe ven a teprve pak o tom filozovovat. A poznat, co si vlastně myslím.

A tak jsem se najednou přistihl, že píšu rozhořčenou novelu, protože tehdy v roce 1950 jsem žil v době po skončení druhé světové války, kdy politika Spojených států procházela velmi těžkým obdobím. Měli jsme tu kuriózního senátora Josepha McCarthyho, který se nás snažil zastrašovat a budit v nás panic-kou hrůzu. Proto se v mém rozhořčení spojila kombinace řady věcí a to mě přimělo napsat zmíněný román. Když jsem ho dopsal a jeho krátkou verzi uveřejnil, období strachu v rámci našich politických dějin pořád ještě trvalo. I prezident Truman měl tehdy strach. Rozhodl jsem se, že by bylo dobré vytvořit delší verzi tohohle příběhu. V podobném rozmezí devíti či deseti dnů jsem sedl a připsal dalších patnáct, dvacet, pětadvacet tisíc slov vycházejících z týchž emocionálních pohnutek. Nebránil jsem se emocím, abych tak mohl dát průchod vší své vlastní pravdě, abych nesklouzl k žádné konkrétní skupině.

Psát román takovýmhle způsobem je obrovské dobrodružství – to především. Dílo se chce vyjádřit politicky, chce se vyjádřit esteticky, chce se vyjádřit o literatuře. Současně se chce vyjádřit k mnoha věcem duchovním. Ale jen v uzavřeném rámci emocí, to je velmi důležité. Jsem přesvědčen, že prvotní je čtenáře bavit, a pokud se přitom podaří někoho poučit, někoho ovlivnit, tím líp. Rozhodně nechci, aby mým východiskem bylo ovlivňování lidí. Nechci, aby mým prvotním záměrem bylo měnit svět způsobem, do kterého promítám sám sebe. To je cesta k vlastní zkáze. Z člověka se stává mentorský kazatel, což je nebezpečné a nudné – lidi tím nejspíš uspíte.

Takže místo abych se vydal touto cestou, mám a vždycky jsem měl rád dobrodružné příběhy, dobrodružné filmy, záhadné vraždy a dobrodružnou science fiction. Do kulis dějového napětí – jde přece o pronásledování a únik – proto zasazují

všechno, co chci říct o době, v níž žiju, co v ní chci udělat a čemu bych chtěl zabránit, protože jsem ochránce věcí budoucích, ne jejich předpovídající. A tak Montag, to jsem já pohybující se v budoucnosti s obavami, které mě občas přepadají. On má kuráž proto, že má vztek (já kurážný nejsem, mě jen při některých příležitostech vztek popadá). Postupně se setkává s dalšími lidmi, což jsem taky já – například Faber, který se v románu objeví až později, ten je Montagovým svědomím, jež k němu v noci promlouvá prostřednictvím mušličkového radia. Je to tak, to jsem opravdu skrývající se já – spisovatel, který se obává vyjít navenek a nezbývá mu, než aby veškerou zábavu a veškeré ovlivňování světa uskutečňoval šeptáním do uší lidí. A to já myslím dělám. Jsem jako Faber, který lidem šeptá do ucha, jak se kdy a kde zachovat. Takže Faber je část mě. Když se to tak vezme, i velitel požárníků je zřejmě mou částí, potenciálně destruktivní, pokud bych já tomu, co je ve mně destruktivní, dovolil proniknout na povrch.

A tak tu máme Montaga pohybujícího se budoucností, pro následovaného paliči knih, pokoušejícího se zachránit vzdělanost. Všechno se váže k tomu, čím jsem prošel v dětství. Jsem člověk vzdělávaný knihovnou, na žádné vyšší škole jsem nebyl. Po střední jsem denně začal chodit do knihovny a chodil jsem tam celých pět, deset, patnáct let. V knihovně jsem zahnízdil, tam jsem se narodil, tam jsem vyrostl. I mé knihy jsou plné knihoven, knihovníků, náruživých čtenářů a knihkupců. Moje láska ke knihám je proto tak silná, že jsem nakonec udělal – co vlastně? Napsal jsem knihu o člověku, který se do knih zamíloval. To je hodně neobvyklé – nejde o lásku na nějaké odlišné úrovni. Když po čase na základě knihy vznikl film, nebyla to love story, ale milostný příběh Montaga a jeho literatury. V dějinách světa je to myslím značně neobvyklé. Neřekl bych, že tu máme desítky spisovatelů, kteří napsali desítky knih o knihách, o knihovnách, o vzdělanosti, o tom, jak je cenná a jak ji musíme udržovat.

A konečně – jak jsem to celé nazval? Inu, v průběhu let všelijak. V jednu chvíli se to jmenovalo „Dlouho po půlnoci“. Nějakou dobu „Požárník“. Ani jedno, ani druhé se mi nelíbilo. A potom jsem si položil otázku: „Jakápak je asi teplota, při níž se knihy vznítí a hoří?“ Zavolal jsem do Ústavu fyziky Kalifornské univerzity v Los Angeles, zavolal jsem do Ústavu chemie. Nikde to nevěděli a nezdálo se, že by byl někdo schopen mi odpověď vyhledat. Nakonec jsem dostal spásnou myšlenku, zavolal jsem hasičský záchranný sbor a řekl: „Spojte mě s velitelem.“ Spojili mě s velitelem sboru u nás v Los Angeles a já se zeptal: „Jaká musí být teplota, aby se papír vznítil a hořel?“ Odpověděl: „Moment, hned jsem zpátky.“ Vrátil se a řekl: „Je to Fahrenheit 451 stupňů.“ Okamžitě mě napadlo: „Skvělé.“ Absolutně skvělé. Perfektní! Jen jsem obrátil pořadí na 451 stupňů Fahrenheita a titul byl na světě. A jestli za pár let dojde k tomu, že začneme používat Celsia, budu hluboce zklamán.

Ray Bradbury, 1976

Převzato z autorova proslovu
ke zkrácené audioverzi románu v produkci Listening Library
*451 stupňů Fahrenheita – teplota,
při níž se papír vznítí a hoří...*

DAJÍ-LI VÁM NALINKOVANÝ PAPÍR, PIŠTE NAPŘÍČ

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ

ČÁST PRVNÍ

**OHNIŠTĚ
A SALAMANDR**

Byla to rozkoš – pálit.

Pozoroval s obzvláštní rozkoší, jak jsou předměty pohlcovány, jak věci černají a jak se mění. Když svíral v dlaních mořaznou trysku – toho obrovského hada, který plival na svět jedovatý petrolej –, krev mu bušila ve spáncích a jeho ruce byly rukama podivuhodného dirigenta řídícího veškeré symfonie žáru a ohně, v nichž mizí cárý a zuhelnatělé zbytky dějin. V očích pod helmou se symbolickým číslem 451, nasazenou na lhostejné hlavě, vzplál oranžový žár, když si představil, co bude následovat: stiskl zapalovač a dům se vzepjal ve žravých plameňech, které zbarvily večerní oblohu do červena, do žluta a do smolné černě. Kráčel obklopen rojem světušek. A když poletuují, žárem zkroucené knihy umíraly u vchodu a na trávníku kolem domu, pocítíl neodolatelnou chuť strčit do té žhnoucí pece klacek a na něm opékací pěnové bonbony, jak se to u ohníčků dělávalo. Knihy se ve víru jisker vznesly vzhůru a letěly pryč ve větru, který potemněl dýmem spáleniště.

Montag se zuřivě zašklebil, jako se šklebí každý, koho plameny ozehnou a donutí, aby couvl.

Věděl, že až se vrátí na požárnickou stanici a mrkne na sebe do zrcadla, bude vypadat jako kabaretní zpěvák pomazaný opáleným korkem. A později, až bude usínat, ucítí ve tmě, jak se mu svaly na tváři dosud stahují oním zuřivým šklebem. Pokud se pamatoval, ten úsměv ho neopouštěl, nikdy ho neopouštěl.

* * *

Pověsil helmu černou jako krovky brouka a vyleštíl ji, pečlivě pověsil i ohnivzdornou vestu, vydatně se osprchoval a pak se s rukama v kapsách a pískaje si vydal horním patrem požárnícké stanice k poplachovému otvoru v podlaze a propadl dolů. V poslední chvíli, když už se zdálo, že dojde k neštěstí, vytáhl ruce z kapes a zabrzdil pád tím, že se chytí lesklé tyče. Sklouzl po ní, tyč zadrnčela a on se zastavil, paty pár centimetrů nad betonovou podlahou.

Vyšel z požárnícké stanice a kráčel půlnoční ulicí k podzemní dráze, kde tichý pneumatický vlak bezhlavně klouzal naolejaným žlabem a pak ho se závanem teplého vzduchu vypustil do krémově vykachlíkované chodby, kterou stoupalo pohyblivé schodiště k povrchu.

Dal se schodištěm vynést na tichý noční vzduch a stále si hvízdal. Téměř zamýšleně zamířil k rohu ulice, ačkoli nepřemýšlel o ničem určitém. Ale než dospěl na roh, zpomalil chůzi – jakoby z neznáma přiletěl závan větru, jako by na něj někdo zavolal jménem.

Když se po několik posledních nocí vracej za svitu hvězd domů, měl pokaždé na tomto nároží velmi neurčitý pocit spojený s chodníkem. Cítil, že na něm až do poslední chvíliky, než zahnul za roh, někdo stál. Zdálo se, že ovzduší je zde prosyceno zvláštním klidem, jako by tu potichu čekal někdo, kdo se chvíličku před jeho příchodem prostě změní v stín a nechá ho projít. To snad čich mu prozradil slaboučkou vůni, snad ucítíl na hřbetě rukou a na tváři, že vzduch je teplejší právě na tomto místě, kde jej možná na zlomek okamžiku o několik stupňů ohrálo tělo člověka, který tam stál. Bylo to nepochopitelné. Pokaždé, když zabočil za roh, viděl jenom bílý nepoužívaný hrabolatý chodník, kde jedné noci jako by něco rychle mizelo přes trávník, dřív než to mohl rozpoznat nebo než mohl promluvit.

Dnes však zpomalil chůzi, téměř se zastavil. Mysl předběhla jeho kroky a chystala se obejít roh za něj, když tu jako by

zaslechl nepatrný šepot. Dýchá tam někdo? Nebo snad někdo, kdo tam tiše stojí a čeká, jenom objemem svého těla stlačuje vzduch?

Zahnul za roh.

Po chodníku zalitém světlem měsíce letělo podzimní listí, takže se zdálo, jako by dívka, která se pohybovala v jeho proudu, ujížděla vpřed, nechávala se pohybem větru a listí unášet. S hlavou skloněnou pozorovala své střevíce brodící se ve zvířených listech. Měla útlou, mléčně bílou tvář a v ní výraz duchovního hladu, jenž vše s neúnavnou dychtivostí ohmatával. Zírala na všechno bledá překvapením; tmavé oči hleděly na svět tak soustředěně, že jim žádné hnútí neušlo. Měla na sobě bílé šaty a ty jemnounce šustily. Téměř se mu zdálo, že slyší, jak dívka při chůzi pohybuje rukama – a teď mizivě nepatrný zvuk, bělostné zachvění tváře, kterou k němu obrátila, když zjistila, že blízko ní stojí uprostřed chodníku muž a čeká.

V korunách stromů silně zahučelo, jak se z nich snášel jejich suchý déšť. Dívka se zastavila a zdálo se, že snad překvapením couvne, ale zatím zůstala stát a prohlížela si Montaga očima tak temnýma a lesklýma a živoucíma, až si pomyslel, že řekl něco neobyčejně úžasného. Věděl však, že jen pohnul rty, aby ji pozdravil, a když si všiml, že jí učaroval salamandr na jeho rukávu a odznak s Fénixem na prsou, promluvil znovu.

„Už vím,“ řekl, „vy jste naše nová sousedka.“

„A vy jste určitě –“ pozdvihla oči ze symbolů jeho povolání – požárník.“ Její hlas se vytrácel.

„Říkáte to nějak divně.“

„Poznala bych – poznala bych to se zavřenýma očima,“ řekla pomalu.

„Co – pach petroleje? Moje žena si na něj pořád stěžuje,“ zasmál se. „Člověk se ho nikdy úplně nezbaví.“

„Ne, to nezbaví,“ řekla stísněně.

Cítil, že kolem něho obchází, převrací ho naruby, jemně jím třese a vyndává mu věci z kapes, aniž se jedinkrát pohnula.

„Pro mě,“ řekl, protože mlčení trvalo už dlouho, „je petrolej jako voňavka.“

„Opravdu vám tak připadá?“

„Samozřejmě. Proč by ne?“

Dala si s odpovědí načas, aby o tom mohla přemýšlet. „Nevím.“ Otočila se k chodníku, který vedl k jejich domovům. „Nebude vám vadit, když půjdu s vámi? Já jsem Clarissa McClellanová.“

„Clarissa. Já jsem Guy Montag. Jen pojďte se mnou. Co se tu tak v noci potulujete? Kolik vám je?“

Šli po stříbřitém chodníku nocí, již vál vláhý i chladivý vítr, ve vzduchu slabounce voněly meruňky a jahody, on se rozhlédl kolem sebe a uvědomil si, že v téhle pokročilé roční době to není možné.

Byla tu jenom ta dívka. Šla teď s ním, v měsíčním světle svítila její tvář jako sníh a on věděl, že v hlavě převrací jeho otázky a přemýšlí, jak by mu na ně nejlépe odpověděla.

„Je mi sedmnáct a jsem cvok,“ řekla. „Můj strýček říká, že to jde jedno s druhým. Prý když se tě lidi budou ptát, kolik ti je, pověz jim, že sedmnáct a že jsi cvok. – Že se takhle v noci pěkně jde? Já ráda čichám k věcem a dívám se na ně a někdy zůstanu vzhůru a prochodím celou noc a dívám se na východ slunce.“

Šli dál a opět mlčeli, až konečně řekla zamýšleně: „Víte, já se vás vůbec nebojím.“

Překvapilo ho to. „Proč byste se měla bát?“

„Tolik lidí se vás bojí. Myslím vás požárníků. Ale vy jste vlastně docela normální člověk...“

Spatřil v jejích očích sama sebe, zachyceného ve dvou zářících kapkách lesklé tekutiny, sama sebe, černého a maličkého, do všech podrobností, s rýhou kolem úst, se vším všudy, jako by její oči byly dva zázračné kousky jantaru a mohly ho oblít a nedotčeného uchovat. Její obličej, obrácený teď k němu, byl z křehkého mléčného skla a prosvítalo jím měkké nezhasína-

jící světlo. Nebylo to hysterické světlo elektrické žárovky, ale – co? Podivně příjemné, vzácné a lichotivé světlo svíčky. Kdysi dávno, ještě když byl malý, byla jednou v elektrárně porucha. Matka tehdy našla a rozsvítila poslední svíčku a na hodinku znova objevili osvětlení, v němž prostor ztratil svoje nesmírné rozměry, schoulil se útulně kolem nich a oni, matka a syn, v něm zůstali sami, změnění a doufající, že elektrárna ještě chvíli nebude fungovat...

A potom Clarissa McClellanová řekla:

„Můžu se vás na něco zeptat? Jak dlouho jste u požárníků?“

„Od dvaceti. Už deset let.“

„A přečtete si někdy některou z těch knih, které pálíte?“

Zasmál se. „To je protizákonné!“

„No, jasně.“

„Je to pěkná práce. V pondělí spálit Millayovou, ve středu Whitmana, v pátek Faulknera, spálit je na popel a potom spálit ten popel. To je naše oficiální stanovisko.“

Šli dál a dívka řekla: „Je to pravda, že kdysi dávno požárníci požáry hasili, místo aby je zakládali?“

„Ne, domy byly samozřejmě odjakživa ohnivzdorné.“

„To je divné. Jednou jsem slyšela, že kdysi dávno hořívaly domy nešťastnou náhodou a že lidi volali požárníky, aby plameny uhasili.“

Zasmál se.

Prudce k němu otočila hlavu. „Proč se smějete?“

„Já nevím.“ Znovu se rozesmál a pak se zarazil. „Proč se ptáte?“

„Smějete se, ačkoli jsem neřekla nic k smíchu, a hned mi odpovídáte. Ani na chvilku se nezamyslíte nad tím, co jsem se vás ptala.“

Zastavil se. „Vy jste ale divná,“ řekl a pohlédl na ni. „Zdvířilá moc nejste.“

„Nechtěla jsem vás urazit. Myslím, že jenom trochu moc pozoruju lidi.“

„No, a tohle pro vás nic neznamená?“ poklepal na číslo 451 příšité na uhlově černém rukávu.

„Ano,“ zašeptala. Přidala do kroku. „Díval jste se někdy na tryskové automobily, jak se ženou tamhle po bulváru?“

„Zamlouváte, o čem jsme se bavili!“

„Někdy si myslím, že řidiči vůbec nevědí, jak vypadá tráva nebo květiny, protože nikdy nejedou dost pomalu, aby je viděli,“ řekla. „Kdyby člověk ukázal řidičovi zelenou šmouhu, řekne: ‚Aha, to je tráva!‘ A růžovou šmouhu? To je růžový sad! Bílé šmouhy jsou domy. Hnědé šmouhy jsou krávy. Strýček jel jednou na dálnici pomalu. Jel šedesátkou a zavřeli ho na dva dny. Nepřipadá vám to směšné a taky smutné?“

„Moc přemýšlít,“ řekl Montag stísněně.

„Málokdy se dívám na telestěny a málokdy chodím na závody nebo do zábavních parků. Proto mám asi spoustu času na bláznivé myšlenky. Viděl jste ty sedmdesát metrů dlouhé reklamní tabule venku za městem? Víte, že kdysi byly tabule jenom sedm metrů dlouhé? Jenže auta se začala hnát tak rychle, že museli reklamy protáhnout, aby se daly přečíst.“

„To jsem nevěděl,“ úsečně se zasmál Montag.

„Vsadíte se, že vím ještě něco, co vy nevíte. Ráno je na trávě rosa.“

Najednou si nemohl vzpomenout, jestli tohle věděl nebo ne, a to ho podráždilo.

„A když se dobře podíváte,“ ukázala na oblohu, „uvidíte na měsíci muže.“

Už dávno se tam nepodíval.

Zbytek cesty ušli beze slova, ona zamýšlená, on v rdousivé a nepříjemné zamlklosti na ni vrhal obviňující pohledy. Když došli k jejímu domu, byla v něm rozsvícená všechna světla.

„Co se děje?“ Montag zřídkakdy viděl v domě tolik světel.

„Nic, to jenom moje maminka, otec a strýček vysedávají a hovoří. Je to skoro, jako když někdo chodí pěšky, jenomže je

to vzácnější. Strýčka zavřeli ještě jednou – neříkala jsem vám to už? – protože chodil pěšky. My jsme strašně zvláštní rodina.“

„Ale o čem pořád mluvíte?“

Zasmála se tomu. „Dobrou noc!“ Vykročila k domu. Potom, jako by si na něco vzpomněla, se vrátila a zvědavě a udiveně si ho prohlížela. „Jste šťastný?“ zeptala se.

„Co jestli jsem?“ zvolal.

Ale ona už byla pryč, odběhla v měsíčním svitu. Domovní dveře se neslyšně zavřely.

„Šťastný. Tak hloupě se ptát!“

Přestal se smát.

Vložil ruku do rukavicového otvoru domovních dveří, aby poznaly jeho dotyk. Domovní dveře se otevřely.

Samořejmě že jsem šťastný. Co ji to napadlo? Nebo nejsem? zeptal se tichých pokojů. Stál a hleděl vzhůru na mřížku ventilátoru v hale a náhle si vzpomněl, že za mřížkou je něco schované, něco, co jako by pokukovalo dolů po něm. Rychle odvrátil zrak.

Podivná noc a podivné setkání! Nepamatoval se na nic podobného, vyjma jednoho odpoledne před rokem, kdy potkal v parku jakéhosi starce a dali se spolu do řeči...

Montag zatrásl hlavou. Zahleděl se na holou stěnu. Byla tam dívčina tvář, ve vzpomínce opravdu krásná, vlastně udivující. Měla obličej drobný jako ciferník malého budíčku, nejasně viditelný v temném pokoji uprostřed noci, když se člověk probudí, aby se podíval, kolik je, a spatří ciferník, který mu ukazuje hodinu a minutu a vteřinu v bělostném mlčení a svitu, jistota sama, která ví, co má říct o noci rychle ubíhající vstříc dalším temnotám, ale plynoucí též vstříc novému slunci.

„Co je?“ zeptal se Montag svého druhého já, toho idiota v jeho podvědomí, který se v něm časem pohnul a zablábolil, nezávislý na vůli, zvyku a vědomí.

Ohlédl se znovu na stěnu. Její tvář – podobala se zrcadlu.

Hloupost! Kolik zná člověk lidí, kteří odrážejí jeho vlastní světlo? Lidé jsou častěji – hledal přirovnání a našel je ve svém oboru – pochodněmi, které dohořívají, až zhasnou závanem větru. Jak zřídka přijme a zrcadlí obličej někoho jiného váš výraz, vaši vlastní, nejniternější, chvějící se myšlenku?

Ta dívka měla neuvěřitelnou schopnost vžít se do člověka; podobala se dychtivému divákovi v loutkovém divadle, vytušila každé zachvění očního víčka, každý pohyb ruky, každé škubnutí prstu ještě dřív, než k němu došlo. Jak dlouho spolu šli? Tři minuty? Pět? Teď mu ta doba připadala nesmírně dlouhá. Její postava na jevišti před ním byla obrovská a jaký stín vrhalo na stěnu její štíhlé tělo! Cítil, že kdyby ho zasvědilo oko, možná by zamrkala. A kdyby se mu lícní svaly nepatrně napjaly, zívla by dávno před ním.

Když teď o tom přemýšlím, napadlo ho, skoro se zdá, že na mě tam na ulici čekala – a tak pozdě v noci...

Otevřel dveře do ložnice.

Bylo mu, jako by po západu měsíce vcházel do studeného mramorového sálu mauzolea. Naprostá tma, ani náznak stříbrného světa venku, okna neprodyšně zavřená, komnata podobající se hrobce, kam nemůže proniknout jediný zvuk velkoměsta. Místnost nebyla prázdná.

Naslouchal.

Ve vzduchu jemný ševel jakoby vření moskytů, elektrický bzukot skryté vosy, stulené ve zvláštním růžovém teplém hnizdě. Bylo trošičku slyšet hudbu, téměř dokázal rozeznat melodii.

Cítil, že mu úsměv mizí, taje, skládá se a řadí do záhybů jako tučná kůže, jako hmota fantastické svíčky, která příliš dlouho hořela a hroutí se – teď ji někdo sfoukl. Tma. Nejsem šťastný. Nejsem šťastný. Říkal ta slova sám sobě. Uvědomil si, že to je pravý stav věcí. Nosi své štěstí jako škrabošku a ta dívka utekla se škraboškou přes trávník a nedalo se jít, zaklepat na její dveře a požádat, aby mu ji vrátila.

Nerozsvítíl a představoval si, jak asi tenhle pokoj vypadá. Jeho žena leží na posteli, nepřikrytá a chladná jako socha na víku hrobky, oči připoutané ke stropu neviditelnými ocelovými nitěmi, nehybná. V uších drobné mušličky, miniaturní rádia pevně vtisknutá dovnitř, a elektronický oceán zvuku, hudby a hlasů a znova hudby a hlasů se valí, bez ustání se valí k pobřeží její neusínající mysli. Pokoj byl vlastně prázdný. Každou noc sem dorazily vlny a unášely ji s obrovským přílivem zvuků, odplavovaly ji bezesnou nocí k ránu. V posledních dvou letech nebylo jediné noci, aby Mildred nevyplula na to moře, aby se do něho s radostí znova neponořila.

V pokoji bylo chladno, ale přesto cítil, že nemůže dýchat. Nechtěl rozhrnout záclony a otevřít francouzská okna, protože nechtěl, aby do pokoje vniklo měsíční světlo. A tak s pocitem člověka, který se v nejbližší hodině zalkne nedostatkem vzduchu, šel po hmatu ke své rozestlané, oddělené, a proto chladné posteli.

Ještě než zakopl o předmět na podlaze, věděl, že o takový předmět zakopne. Byl to pocit podobný onomu pocitu, který zakusil, než zahnul za roh a téměř porazil tu dívku. Jeho noha, vysílající před sebe vlnění, přijala signály malé překážky v cestě, jakmile se pohnula. Jeho noha kopla. Předmět slabě cinkl a ve tmě se odkutálel.

Montag stál ztuhlý jako sloup a v noci, která smazávala všechny obrysy, naslouchal bytosti na temné posteli. Dech vyčázející z nozder byl tak lehký, že by rozechvěl pouze nejnepatrnější náznaky života: lísteček, černé pírko, osamocený vlásek.

Pořád ještě si nepřál, aby sem vniklo světlo zvenčí. Vytáhl zapalovač, ucítil salamandra, vyrytého do stříbrné plošky, stiskl jej...

Ve světle malého plamínku, který držel v ruce, na něj pohlédly dva oblázky, dva bledé oblázky utopené v potůčku čiré vody, nad níž ubíhal běh světa a nedotýkal se jich.

„Mildred!“

Její tvář byla jako zasněžený ostrov, na který se mohl snést déšť, ale ona by ho neucítila; mohly jej zakrýt mraky svými leticími stíny, ale ona by je nepostřehla. Pro ni zněl jen zpěv titérných vosiček v ucpaných uších, oči měla skelné, dech pronikal jemně, neslyšně sem a tam jejími nozdrami a jí bylo jedno, zda vchází nebo vychází, vychází nebo vchází.

Předmět, který předtím odkopl, se teď zablyštěl u jeho postele. Skleněná lahvička od prášků na spaní, v níž bylo ještě před několika hodinami tříctet tabletek a která teď ležela bez kloboučku a prázdná ve světle tenkého plamínku.

Jak tu stál, obloha nad domem zaječela. Ozval se strašlivý zvuk, jako by se něco trhalo, jako by obří ruce roztrhly po niti tisíc mil černého plátna. Montagovi ten zvuk drásavě projel tělem. Cítil, že mu protíná hrud' a štěpí ji na dvě části. Přelétávaly nad ním tryskové bombardéry, přelétávaly jeden druhý, jeden druhý, jeden druhý, šest, devět, dvanáct – a ještě jeden a ještě jeden a ještě jeden a další a další a další –, všechnen jekot hrůzy zastaly za něho. Otevřel ústa a nechal jimi proudit řev letadel dovnitř a ven mezi obnaženými zuby. Dům se otřásal. Plamínek v jeho dlani uhasl. Oblázky zmizely. Cítil, jak mu ruka vyletěla k telefonu.

Tryskové bombardéry odlétly. Uvědomil si, že se jeho rty pohybují, že se téměř dotýkají mikrofonu. „První pomoc.“ Strašlivý šepot.

Uvažoval, že řev černých tryskových letadel zřejmě rozdrtil hvězdy na prach, který do rána přikryje zemi jako podivný sníh. Taková bláznivá myšlenka ho napadla, jak tam stál, chvěl se ve tmě a jeho rty se samovolně pohybovaly.

Měli takový přístroj. Vlastně měli přístroje dva. Jeden sklouzl člověku do žaludku jako černá kobra do studny plné ozvěn a hledal tam kdejakou kaluž hnilebné vody a všechnu zahnívající minulost, která se tam nastřádala. Vypil i zelený sliz,

který postupně vykvasil na hladinu. Vypil však také tu tmu? Vysál všechn jed, který tam léta nashromáždila? Živil se tiše a jen občas vydal zvuk prozrazující, že jej něco upalo nebo že saje naprázdno. Přístroj měl Oko. Když si lhostejný obsluhující technik nasadil zvláštní optickou kuklu, mohl se podívat do duše člověku, jemuž pumpoval žaludek. Co vidělo to Oko? O tom se nevyjádřil. Viděl, ale neviděl, co vidělo Oko. Celá záležitost se značně podobala kopání kanálu na dvorku. Žena na lůžku nebyla ničím jiným než vrstvou tvrdého mramoru, k níž se provrtali. Ale co na tom, dělejte, vrtejte hloub, vypláchněte tu prázdnou, jestli pulzace sajícího hada může něco takového vyplavit ven. Technik stál u přístroje a kouřil cigaretu. Druhý přístroj rovněž pracoval.

Druhý přístroj obsluhoval stejně nezúčastněný chlapík v nezašpinitelné červenohnědé kombinéze. Tenhle přístroj vypumpoval z člověka všechnu krev a nahradil ji čerstvou krví a sérem.

„Musej se vyčistit tak i tak,“ řekl ten, co stál nad tichou ženou. „Nemá cenu vypláchnout žaludek, když se nevyčistí krev. Necháte to svinstvo v krvi a krev vám buší do mozku jako paličkou, bum, pár tisíc ran a mozek prostě vyplivne, je po něm.“

„Mlčte!“ řekl Montag.

„Já jen že –“ namítl technik.

„Jste hotovi?“ zeptal se Montag.

Pevně utáhli kohoutky přístrojů. „Hotovo.“ Montagova podrážděnost se jich vůbec nedotkla. Stáli, cigaretový dým se jim vinul okolo nosu a očí, ale ani nemrkli, ani neuhnuli pohledem. „Máte to za pět kilo.“

„Tak poslyšte – za prvé, proč mi neřeknete, jestli se z toho dostane?“

„Samo že bude fit. Všechno svinstvo máme tady v tom kufru, už na ni nemůže. Jak jsem řek, starou vypumpujete, novou napustíte a jste fit.“

„Vy nejste ani jeden, ani druhý doktor. Proč nepošlou s první pomocí doktora?“

„To tak!“ Cigaretu přilepená na rtu technika se vztyčila. „Takovýchhle případů máme devět nebo deset za noc. Je to pár let, co se začaly tak množit, že na ně vymysleli tyhle speciální mašiny. Ta optická čočka, to je novinka, ale všechno ostatní je už starý krám. Na takovýhle případy nepotřebujete doktora. Na to potřebujete dva šikovný řemeslníky a za půl hodiny je to zlikvidovaný. A hele,“ otočil se k odchodu, „musíme o dům dál. Můj otofon už zas volá S. O. S. Deset bloků odtud. Taky si tam někdo přihnul ze skleničky s prášky. Kdybyste nás zase potřeboval, stačí zavolat. A ji nechte v klidu. Dali jsme jí antisedativum. Až se vzbudí, bude mít hlad. Buďte zdráv!“

A muži s cigaretami v tenkých rtech, muži s očima útočných zmijí sebrali svůj náklad přístrojů a hadic, kufr s tekutou melancholií a s temnou lepkavou kaší bezejmenné látky a bezespchu vyšli ze dveří.

Montag klesl do křesla a zahleděl se na tu ženu. Oči měla přivřené a on k ní natáhl ruku, aby na dlani ucítil její teplý dech.

„Mildred,“ řekl po chvíli.

V duchu uvažoval: je nás příliš mnoho. Jsou nás miliardy a to je příliš mnoho. Nikdo nikoho nezná. Přijdou cizí lidi a zmocní se vás. Přijdou cizí lidi a vyrvou vám srdce. Přijdou cizí lidi a vypumpují vám krev. Panebože, kdo byli ti chlapi? V životě jsem je neviděl!

Uplynula půlhodina.

Ta žena měla novou krev a zdálo se, že ji to obnovilo celou. Tváře jí zrůžověly, rty měla svěží a sytě červené, hebké a klidné. Měla krev někoho jiného. Kéž by taky měla tělo, mozek a paměť někoho jiného. Kdyby tak byli mohli vzít do čistírny její mysl a vyndat věci z kapes, všechno napařit a vyčistit a vyzehlit a ráno přinést zpátky. Kdyby tak...

Vstal, rozhrnul závesy a otevřel dokořán okna, aby mohl dovnitř noční vzduch.

Byly dvě hodiny ráno. Stalo se to všechno teprve před hodinou – Clarissa McClellanová na ulici, návrat domů, tma v pokoji a ta odkopnutá skleněná lahvička? Teprve před hodinou, ale svět se mezitím roztavil a znova vyvstal v nové, bezbarvé podobě.

Přes trávník zalistý měsíčním světlem zalétl k němu smích z domu, kde bydlela Clarissa, její otec, matka a strýček – to oni se tak klidně a upřímně smáli. Ten smích byl přirozený a srdečný, nevynucený a vycházel z domu, jehož okna tak pozdě v noci jasně zářila, zatímco ostatní domy tonuly ve tmě, každý sám pro sebe. Slyšel, jak hlasy mluví, mluví, mluví, hovoří, předou, spřádají svou hypnotizující pavučinu.

Montag vyšel francouzským oknem a pustil se přes trávník, aniž si uvědomoval, co dělá. Zastavil se ve stínu před domem, z něhož zněl hovor, a napadlo ho, že by snad mohl zaklepat na dveře a zašeptat: „Pusťte mě dovnitř. Budu úplně zticha. Chtěl bych jenom poslouchat, o čem mluvíte.“

Ale místo toho jen stál, ztuhlý, s ledovou maskou místo obličeje, a naslouchal hlasu nějakého muže (strýčka?), jak zvolna pronáší: „Když se to tak vezme, v dnešní době vlastně nikomu na ničem moc nezáleží. Vykašlete se na nějakého člověka, otřete to, kapesník zahodíte, vyberete si jiného, vykašlete se na něho, otřete, zahodíte. Každý se škrábe nahoru druhému po zádech. Jak chcete zahořet pro svoje mužstvo, když ani nevíte, s kým hraje, a neznáte hráče jménem? Anebo když ani nevíte, v jakých dresech vyběhnou na hřiště?“

Montag se vrátil domů, nechal okno otevřené, zastavil se u Mildred, pečlivě ji přikryl, pak si lehl a měsíční světlo mu dopadalo na lícní kosti a na zamračené obočí, měsíční světlo, které se mu přelilo přes obě oči jako stříbrný zákal.

Kapka deště. Clarissa. Druhá kapka. Mildred. Třetí. Strýček. Čtvrtá. Dnešní požár. První, Clarissa. Druhá, Mildred.

Třetí, strýček. Čtvrtá, oheň. První, Mildred, druhá, Clarissa. První, druhá, třetí, čtvrtá, pátá, Clarissa, Mildred, strýček, oheň, prášky na spaní, nikomu na ničem nezáleží, druhému po zádech, vykašlete se, otřete, zahodíte, Clarissa, Mildred, strýček, oheň, prášky, na ničem nezáleží, vykašlete se, otřete, zahodíte. První, druhá, třetí, první, druhá, třetí! Děšť. Bouřka. Strýček se směje. Hrom rachotí po schodech. Celý svět se sype. Oheň vybuchuje jako sopka. Všechno kolem se valí do hlubiny v pěnících se, řvoucích vodách ránu vstří.

„Nevím už vůbec nic,“ řekl si a nechal na jazyku rozpustit oplatku s práškem na spaní.

Ráno v devět byla Mildredina postel prázdná.

Montag vyskočil, srdce mu bušilo, vyběhl do haly a zastavil se před dveřmi do kuchyně.

Ze stříbrného opěkače topinek vyklouzla topinka a byla uchopena pavoucí kovovou ručkou, která ji namočila v rozpuštěném másle.

Mildred se dívala, jak ručka dopravuje topinku před ni na talíř. V obou uších měla elektronické včelky, které bez ustání bzučely. Najednou zvedla oči, všimla si ho a kývla na něho.

„Je ti dobré?“ zeptal se.

Za deset učednických let s mušličkami otofonů v uších se dokonale naučila odezírat slova z pohybu rtů. Opět kývla. Spustila znova opěkač topinek, ten uchopil další kousek chleba a začal ho opékat.

Montag se posadil.

Jeho žena řekla: „Nejde mi do hlavy, jak můžu mít takový hlad.“

„Ty –“

„Mám hrozný hlad.“

„Včera v noci –“ začal.

„Špatně jsem spala. Je mi hrozně,“ pokračovala. „Paneboze, to mám hlad! Nejde mi na rozum, čím to je.“

„Včera v noci –“ začal znovu.

Zběžně pozorovala pohyby jeho rtů. „Co včera v noci?“

„Copak se nepamatuješ?“

„Na co? Měli jsme tu nějaký bujarý večírek nebo co? Jako bych byla po flámu. Panebože, to mám hlad. Kdo tu byl?“

„Pár lidí,“ řekl.

„To jsem si myslela.“ Chroupala topinku. „Zvedá se mi žaludek, ale hlad mám jako vlk. Doufám, že jsem na tom večírku nedělala žádné hlouposti?“

„Ne,“ odpověděl potichu.

Opěkač před něho vyklopil topinku prosáklou máslem. Odevzdaně ji vzal do ruky.

„Ty nevypadáš, že by ses byl nějak odvázal,“ řekla jeho žena.

K večeru pršelo a celý svět by tmavý a šedivý. Stál v hale svého domu a připínal si odznak, na němž hořel oranžový salamandr. Dlouho stál v hale s pohledem upřeným na klimatizační ventilátor. Jeho žena v televizním saloně vzhledla na chvíličku od scénáře a řekla: „Podívejme se – ten člověk přemýšlí!“

„Ano,“ odpověděl. „Chtěl bych si s tebou promluvit.“ Zarezil se. „Včera večer jsi spolykala všechny prášky, které byly v lahvičce.“

„To bych přece neudělala,“ řekla překvapeně.

„Lahvička byla prázdná.“

„Něco takového bych neudělala. Proč bych to dělala?“ řekla.

„Možná, že sis vzala dva prášky a zapomněla jsi na to, pak sis vzala ještě dva a zase jsi na to zapomněla a vzala sis další dva a byla jsi z toho tak v limbu, že potom polykala jeden za druhým, až jsi jich v sobě měla třicet nebo čtyřicet.“

„Prosím tě,“ řekla, „proč bych to dělala a co bych z toho měla? Taková pitomost!“

„Nevím,“ odpověděl.

Zřejmě se už nemohla dočkat, až odejde. „Neudělala jsem to,“ řekla. „V životě bych něco takového neudělala.“

„No dobré, když myslíš.“

„Přesně tak to tu říká ta paní,“ vrátila se ke svému scénáři.

„Co dávají dnes odpoledne?“ zeptal se unaveně.

Podruhé už od listin nevzhlédla. „Za deset minut začne hra ze seriálu ‚Hrajte s námi!‘ Poslala jsem jim pár plastových víček a dnes mi přišla poštou moje úloha. Ve scénáři jedna role není napsaná. Je to nový nápad. Chybí hospodyně, a to jsem já. Když přijde na řadu vynechávka, všichni ze třech stěn se na mě podívají a já doplním, co tam není. Tady třeba řekne ten muž: ‚Co si o tom nápadu myslíš, Heleno?‘ a koukne se na mě sem, kde sedím v centru pozornosti, chápeš? A já řeknu, já řeknu –“ Zarazila se a chvilku jela prstem pod řádkou v textu. „Myslím, že je to skvělé!“ A pak hrajou dál, až ten muž zase řekne: „Souhlasíš s tím, Heleno?“ a já na to: „Samozřejmě.“ Že je to prima, vidí, Guyi?“

Stál v hale a hleděl na ni.

„Je to skvělá zábava,“ řekla.

„O čem je ta hra?“

„Vždyť jsem ti to právě vykládala. Je v ní ten Bob a Ruth a Helena.“

„Aha.“

„Je to moc prima. A bude to ještě daleko zábavnější, až si budeme moct dovolit čtvrtou stěnu. Co myslíš, jak dlouho může trvat, než našetríme tolik, abychom mohli dát čtvrtou stěnu vybourat a zasadit místo ní čtvrtou telestěnu? Stojí jen dva tisíce dolarů.“

„To je třetina mého ročního příjmu.“

„Jsou to jen dva tisíce,“ odpověděla. „Mám dojem, že bys taky mohl občas trochu myslet na mě. Kdybychom měli čtvrtou stěnu, to by pak tenhle pokoj vůbec nebyl jako náš, střídaly by se tu pokoje všech možných lidí. Ostatně některé věci bychom si mohli odpustit, bez nich bychom taky byli živi.“

„Však už bez nich živi jsme, abychom zaplatili tu třetí stěnu. Nejsou to ještě ani dva měsíce, co nám ji sem dali, na to jsi zapomněla?“

„Vážně, teprve dva měsíce?“ Seděla a chvíli se na něho jen dívala. „Tak sbohem, drahoušku.“

„Sbohem,“ řekl a odcházel, ale ještě se obrátil: „Má to šťastný konec?“

„Ještě jsem to nedočetla.“

Vrátil se k ní, přečetl si poslední stránku, přikývl, zavřel text a vrátil jí ho. Vyšel z domu ven do deště.

Déšť slábl a dívka šla středem chodníku s hlavou vztyčenou, tu a tam jí některá kapka smočila tvář. Když uviděla Montaga, usmála se.

„Dobrý den!“

Pozdravil ji a pak řekl: „Co máte dnes za lubem?“

„Cvokárny jako obvykle. Ten déšť je příjemný. Strašně ráda chodím v dešti.“

„Mně by se to myslím nelíbilo,“ řekl.

„Možná že ano, kdybyste to zkusil.“

„Nikdy jsem to nezkoušel.“

Olízla si rty. „Déšť má dokonce lahodnou chuť.“

„Prosím vás, proč vy musíte všechno aspoň jednou vyzkoušet?“

„Někdy i dvakrát.“ Pohlédla na něco ve své dlani.

„Co to tam máte?“ zeptal se.

„To je nejspíš poslední letošní pampeliška. Vůbec mě nenašlo, že takhle pozdě tady na trávníku nějakou najdu. Slyšel jste, že se s ní má člověk pošimrat pod bradou? Podívejte!“ Zasmála se a dotkla se květinou brady.

„Proč?“

„Jestli mě zažlutí, tak to znamená, že jsem zamilovaná. Zažlutilo mě to?“

Stěží mohl udělat něco jiného než se podívat.

„Tak co?“ zeptala se.

„Jste tam žlutá.“

„Výborně! Teď to zkuste vy!“

„Na mně to nebude účinkovat.“

„Počkejte!“ Než se stačil pohnout, strčila mu pampelišku pod bradu. Ucouvl a ona se smála: „Držte, nehýbejte se!“

Nakoukla mu pod bradu a zamračila se.

„Tak co?“ zeptal se.

„To je ale hanba,“ řekla. „Vy nejste vůbec do nikoho zamilovaný.“

„Ale ano, jsem.“

„Není to vidět.“

„Jsem strašně zamilovaný!“ Pokusil se představit si v duchu obličej, k němuž by se ta slova vztahovala, ale žádný obličej se neobjevil. „Jsem zamilovaný.“

„Nedívejte se tak, prosím vás.“

„Za to může pampeliška,“ řekl. „Vypotřebovala jste ji celou sama. Proto na mně nefunguje.“

„Samozřejmě, určitě! Ale vidím, že jsem vám zkazila náladu, viděte? To je mi strašně líto, opravdu, moc.“ Dotkla se jeho lokte.

„Ne, kdepak,“ odpověděl bez váhání. „Vůbec ne.“

„Já už musím jít. Viděte, že mi to odpustíte, nechci, abyste se na mě zlobil.“

„Nezlobím se. Ale trochu jste mě vyvedla z míry, to ano.“

„Musím už běžet k psychiatrovi. Všichni mě k tomu nutí. Přitom všechno, co mu vykládám, si vymýslím. Nevím, jaké má o mně mínění. Říká, že dostat se do mě je jako loupat cibuli. Tak se činím, aby měl dost slupek k olupování.“

„Skoro se mi zdá, že toho psychiatra potřebujete,“ řekl Montag.

„To nemyslíte vážně!“

Nadechl se, vydechl a nakonec řekl: „Ne, to nemyslím vážně.“

„Psychiatr chce vědět, proč chodím ven a brouzdám po

lesích a pozoruju ptáky a sbírám motýly. Jednou vám svoji sbírku ukážu.“

„Dobře.“

„Všichni chtejí vědět, co pořád dělám. Říkám jim, že někdy třeba jen sedím a přemýšlím. Ale nikdy neřeknu o čem. Napínam je. A někdy, vykládám jim, někdy se moc ráda takhle zakloním a nechám si déšť padat do pusy. Má chuť úplně jako víno. Zkusil jste to někdy?“

„Ne, já –“

„Ale odpustil jste mi, viděte?“

„Ano.“ Zamyslel se. „Ano, odpustil. Bůhvíproč. Jste divná, jen lidi dráždíte, a přece vám člověk tak lehce odpustí. Říkáte, že vám je sedmnáct?“

„No – bude mi příští měsíc.“

„To je divné. A zvláštní. Mé ženě je třicet, ale vy se chvílemi zdáte být o tolik starší! Nejde mi to z hlavy.“

„Vy jste taky zvláštní, pane Montagu. Někdy dokonce zapomínám, že jste požárník. Můžu vás teďka zase rozzlobit?“

„Co zas?“

„Jak to začalo? Jak jste se k tomu dostal? Jak jste si vybral tohle povolání a jak vás napadlo vzít tohle místo? Vy nejste jako ti ostatní. Už jsem jich pár viděla, dost o tom vím. Když mluvím, vy se na mě díváte. Když jsem včera večer řekla něco o měsíci, vy jste se na něj podíval. To by ti ostatní nikdy neudělali. Nechali by mě mluvit a šli pryč. Nebo by mi vyhrožovali. Nikdo už nemá na nikoho čas. Vy jste jeden z mála lidí, kteří mě snesou. Proto je mi divné, že jste požárník. Prostě to k vám nějak nepatří.“

Zdálo se mu, že se mu tělo rozpadá na horkost a chlad, na něhu a tvrdost, na chvění a nechvění a že obě ty poloviny na sebe nevraží.

„Uděláte nejlíp, když poběžíte tam, kam máte,“ řekl.

A ona odběhla a nechala ho tam v dešti stát. Teprve po delší době se pohnul.

A pak při chůzi pomaličku zvrátil v dešti hlavu dozadu, jenom na chvíliku, a otevřel ústa...

Mechanický Ohař spal, ale nespal, žil, ale nežil ve své tiše bzúčící, jemně se otřásající, slabě osvětlené boudě v tmavém koutě požární stanice. Tlumené světlo jedné hodiny po půlnoci a měsíční záře z čisté oblohy zarámované velkým oknem se tu a tam dotkly mosazi, mědi a oceli na netvoru, který se sotva znatelně chvěl. Světlo občas zajiskřilo i v kouscích rubínového skla a na citlivých kapilárkách nylonových kartáčků v nozdrách zvířete, které se lehce, lehounce trášlo a stálo jako pavouk na osmi nohách s gumovými tlapkami.

Montag sklouzl po mosazné tyči a vyšel ven podívat se na město. Obloha se teď úplně vyčistila. Zapálil si cigaretu a vrátil se podívat na Ohaře. Podobal se obrovské včele, která přilétla odkudsi z polí, kde je med prosákly jedovatou zuřivostí, šílenstvím a nočním děsem. Přecpal se tím příliš vydatným nekaram a teď spal, aby se z toho neřádu vyspal.

„Hej,“ zašeptal Montag, fascinovaný jako vždy tím mrtvým, tím živým netvorem.

Za nocí, kdy na ně dolehla nuda, a to bylo každou noc, sklouzli požárníci po mosazných tyčích, uvedli v činnost čichový systém Ohaře, pustili na dvůr stanice krysy, někdy také kuřata a někdy koťata, která by stejně museli utopit, a potom se sázeli, kterou kočku, kuře nebo krysu chytne Ohař jako první. Zvířata nechali volně pobíhat. Za tři vteřiny bylo po hře, krysa, kočka nebo kuře bylo dopadeno uprostřed dvora, sevřeno v konejšívých tlapkách a z Ohařova čumáku vyjela desetcentimetrová dutá ocelová jehla a vbodla kořisti silnou dávku morfia nebo prokainu. Kořist potom hodili do spalovací pece. Hra začala znovu.

Když takhle po nocích hráli, zůstával Montag většinou nahore. Před dvěma lety si jednou přisadil s nejlepšími hráči, prohrál týdenní výplatu a musel snést výlevy Mildrediny šílené

zlosti a dívat se, jak jí na spáncích nabíhají žíly a na tvářích vy-skakují rudé skvrny. Teď obvykle lehával v noci na své palandě, obličejem ke zdi, a naslouchal výbuchům smíchu zdola a pobí-hání krysích nožek podobajícímu se šelestu ve strunách klavíru, naslouchal houslovému pištění myšek a nesmírnému, stín vrhajícímu, v pohyb uváděnému tichu Ohaře, který jako noční můra vyráží do prudkého světla, hledá, chytne oběť, vbodne jehlu a vrací se do boudy umřít, jako když se otočí vypínačem.

Montag se dotkl Ohařova čumáku.

Ohař zavrčel.

Montag uskočil.

Ohař se v boudě nadzvihl, pohlédl na něho a v jeho náhle oživlých očních žárovkách zajiskřilo modrozelené neonové světýlko. Znovu zavrčel a znělo to jako prazvláštní vrzající směs praskotu elektřiny, prskotu smažení, skřípění kovu, vrzá-ní ozubených kol, zřejmě rezivých a podezřele vyvikaných.

„Ne, ne, chlapče,“ řekl Montag s tlukoucím srdcem.

Viděl, jak se stříbrná jehla kousek povysunula, zatáhla, povysunula, zatáhla. Vrčení ve zvířeti odumřelo a netvor na něj pohlédl.

Montag couval. Ohař vykročil z boudy. Montag jednou rukou popadl mosaznou tyč. Tyč reagovala, vyklouzla vzhůru a tiše ho vynesla stropem. Vystoupil ve zpola osvětleném ho-řejším poschodí. Chvěl se a tvář měl zelenavě bledou. Ohař dole na těch osmi neuvěřitelných hmyzích nohách poklesl, začal si opět pro sebe přist a jeho mozaikové oči se nehýbaly.

Montag stál u poplachového otvoru a snažil se uklidnit. Čtyři muži, kteří seděli za ním u karetního stolu pod lampou se zeleným stínítkem, ho přejeli zběžným pohledem, ale nic neřekli. Pouze muž s kapitánskou čepicí a s odznakem Fénixe na ní podlehl zvědavosti a s kartami v hubené ruce zahlaholil přes celou dlouhou místnost:

„Co je, Montagu?“

„Nelibím se mu,“ odpověděl Montag.

„Komu? Ohařovi?“ Kapitán Beatty soustředěně prohlížel karty. „Toho si nevšímej. Ten neví, kdo se mu líbí nebo nelíbí. Ten jenom funguje. Je jako případ z balistiky: pohybuje se po dráze, kterou mu určíme. Jde přesně po ní. Zamíří na cíl, vrátí se, vypne se. Není nic víc než měděný drát, akumulátory a elektřina.“

Montag polkl. „Jeho indikátory se dají nařídit na jakoukoli kombinaci: tolik a tolik aminokyselin, tolik a tolik síry, tolik a tolik mastných kyselin a alkalických solí. Je to tak?“

„Je, to je přece známá věc.“

„Všechny chemické rovnice a složení nás všech, co jsme tady na stanici, jsou zachycené dole v hlavní registratuře. Docela snadno mohl někdo vrýt Ohařovi do paměti částečnou kombinaci, třeba druh aminokyseliny. To by vysvětlilo, co právě teď to zvíře provedlo. Reagovalo na mě.“

„Hrome!“ řekl kapitán.

„Bylo podrážděné, ale ne vzteklé. Někdo mu vryl do paměti právě tolik, aby zavrčelo, když jsem se ho dotkl.“

„Kdo by něco takového dělal?“ divil se kapitán. „Nemáš tu přece žádné nepřátele, Guyi.“

„Žádné, o kterých bych věděl.“

„Zítra dáme Ohaře prohlédnout mechanikům.“

„Nešel po mně poprvé,“ řekl Montag. „Minulý měsíc se to stalo dvakrát.“

„Dáme to do pořádku, neboj se.“

Ale Montag se nehnul z místa, stál a přemýšlel o mřížce ventilátoru doma v hale a o tom, co se skrývá za ní. Kdyby se někdo tady na stanici dověděl, co má ve ventilátoru, jestlipak by to „neřekli“ Ohařovi...?

Kapitán přistoupil k poplachovému otvoru a zkoumavě se na Montaga podíval.

„Jen jsem tak uvažoval,“ řekl Montag, „o čem asi Ohař tam dole po nocích přemýšlí. Opravdu obživne, když jde po nás? Běhá mi z toho mráz po zádech.“

„Nemyslí na nic, na co nechceme, aby myslel.“

„To je smutné,“ řekl tiše Montag, „protože mu nevštěpujeme nic jiného, než aby honil, chytal, zabíjel. Jestli je to všechno, co se může naučit, je to ostudné.“

Beatty lehce odrkl. „K sakru s tím! Ohař je podařená ukážka technické dovednosti, dobrá puška, která si sama najde cíl a pokaždě zaručí trefu do černého.“

„Právě proto bych se nechtěl stát jeho příští obětí,“ řekl Montag.

„Cože? Máš snad kvůli něčemu špatné svědomí?“

Montag prudce vzhlédl.

Beatty stál, upřeně na něho zíral, ústa se mu pootevřela a začala se velmi tiše smát.

Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm dní. A každý den vyšel ven z domu a někde tam v tom světě byla Clarissa. Jednou ji viděl, jak klátí vlašské ořechy, jednou ji viděl, jak sedí na trávníku a plete modrý svetr, třikrát nebo čtyřikrát našel u svého vchodu kyticí pozdních květin či pytlíček s hrstkou kaštanů nebo několik podzimních listů úhledně přišpendlených na čtvrtku bílého papíru a připíchnutých na dveře. Den co den ho Clarissa doprovázela na roh. Jednou pršelo, podruhé bylo jasno, den nato vál silný vítr, příští den bylo počasí mírné a klidné a nazítří po tom klidném dni jako v nejžhavější peci léta a navečer měla Clarissa obličej do červena spálený.

„Rád bych věděl,“ řekl jednou u vchodu do podzemní dráhy, „proč se mi zdá, že vás znám už spoustu let?“

„Protože vás mám ráda a nic od vás nechci,“ řekla. „A protože jeden druhému rozumíme.“

„Když jsem s vámi, připadám si strašně starý a mám otcovské pocity.“

„Řekněte mi prosím vás, proč nemáte nějakou dceru, jako jsem já, když máte rád děti?“ zeptala se.

„Nevím.“

„To nemyslíte vážně!“

„Chci říct –“ zarazil se a zavrtěl hlavou. „Zkrátka, moje žena, ta prostě... prostě nikdy žádné děti nechtěla.“

Dívka se přestala usmívat. „Nezlobte se. Myslela jsem, že si ze mě děláte legraci. Jsem husa.“

„Ne, ne,“ řekl. „Byla to správná otázka. Už strašně dlouho nikoho ani nenapadlo se mě na to zeptat. Správná otázka.“

„Budeme raději mluvit o něčem jiném, chcete? Přivoněl jste si už někdy k suchému listí? Že je cítit jako skořice? Tumáte, čichněte si.“

„No – opravdu, je to trochu jako skořice.“

Pohlédla na něho čistýma tmavýma očima. „Vypadáte vždycky tak překvapeně!“

„Já jsem prostě neměl čas –“

„Díval jste se na ty protažené reklamní tabule, jak jsem vám říkala?“

„Ano, díval.“ Musel se zasmát.

„Když se ted' smějete, zní to mnohem příjemněji než dřív.“

„Opravdu?“

„Mnohem přirozeněji.“

Bylo mu lehce a dobré. „Proč nejste ve škole? Každý den vás vidím, jak se tu potulujete.“

„Víte, mě nikdo nepostrádá,“ odpověděla. „Říkají, že nejsem družná. Nepletu se mezi ně. Ale je to divné – já jsem totiž ve skutečnosti hrozně společenská. Záleží na tom, čemu se tak říká, nemyslíte? Já si myslím, že jsem družná, když s vámi takhle mluvím o různých věcech.“ Zachřestila několika kaštaný, které spadly ze stromu na zahrádce před domem. „Nebo když si povídáme, jak je svět divný. Stýkat se s lidmi je prima. Ale myslím, že není nic družného na tom, když jich spoustu seženete dohromady a pak je nenecháte říct ani slovo, co vy na to? Hodina televizního vyučování, hodina košíkové nebo baseballu nebo běhu, pak zas hodina dějepisu nahraného na pásek nebo malování obrázků a zas nějaký sport. A víte, že se

nikdy na nic neptáme, nebo aspoň většina se na nic nezeptá? Jenom se do nás prostě hustí odpovědi, žuch, žuch, žuch, my sedíme a máme před sebou ještě čtyři hodiny kinolekcí. Tohle u mě není vůbec nic družného. To je u mě hromada trychtířů, leje se jimi do trubice spousta vody, která dole vytéká, přitom se tvrdí, že je to víno, i když to žádné víno není. Do večera nás tak utahají, že se nezmůžeme na nic jiného, než že vlezeme do postele nebo jdeme do Zábavního parku a tam otravujeme lidi, rozbijíme okna v Rozbíjírně nebo ničíme velkou ocelovou koulí auta v Ničírně. Nebo si vyjedeme a závodíme na ulici, kdo projede nejtěsněji kolem kandelábru, a hrajeme ‚Blíž, srabe!‘ a ‚Škrábni mi o blatník!‘ Zdá se mi, že jsem přesně taková, jak o mně říkají, přesně taková. Nemám žádné kamarády. Z toho je prý jasné, že nejsem normální. Ale koho já znám, ten buď huláká nebo trsá jako divý nebo se pere. Všímáte si, jak si dnes lidi vzájemně ubližují?“

„Mluvíte, jako byste byla bůhvíjak stará.“

„Někdy si připadám jako prababička. Mám strach z mladých lidí, kterým je jako mně. Zabíjejí se mezi sebou. Bývalo to takhle vždycky? Strýček říká, že ne. Jen za poslední rok zastřelili šest mých známých. Deset se jich zabilo při autohavárii. Mám z nich strach a oni mě nemají rádi, protože mám strach. Strýček říká, že jeho dědeček pamatoval dobu, kdy se děti vzájemně nepobíjely. Ale to už je dávno a všechno bylo tenkrát jiné. Lidi věřili na zodpovědnost, tvrdí strýček. Víte, že já mám smysl pro zodpovědnost? Před lety jsem bývala bita, když jsem si to zasloužila. A chodím sama nakupovat a sama doma uklízím. Ale ze všeho nejradší,“ pokračovala, „pozoruju lidi. Někdy jezdím celý den v podzemní dráze, dívám se na ně a poslouchám, co si povídají. Zkouším si představit, co jsou zač, oč jim jde a kam jedou. Někdy dokonce zajdu do Zábavního parku a o půlnoci jezdím v tryskových autech, když závodí na předměstí. Policii je to jedno, hlavně že jsou všichni pojistěni! Když má každý pojistku na deset tisíc, je všechno

v pořádku. Někdy taky na různých místech špehuju, co si lidi v podzemce povídají. A víte, co jsem zjistila?“

„Co?“

„Lidi mluví o ničem!“

„Ale o něčem přece musejí mluvit.“

„Ne, o ničem. Vyjmenují spousty automobilů nebo šatů nebo třeba plováren a řeknou ‚To je bezva!‘, ale všichni říkají totéž a nikdo neřekne nic jiného než ostatní. A v kavárnách mají obyčejně puštěné anekdoty a ty anekdoty jsou většinou pořád stejně, anebo mají rozsvícenou hudební stěnu a na ní se v jednom kuse sem tam míhají barevné vzorce. Ale jsou to jen barvy a všechno je hrozně abstraktní. A v galeriích – byl jste tam někdy? Všechno abstraktní. Dnes tam nic jiného není. Strýček říká, že kdysi to tak nebylo. Před mnoha lety prý obrazy něco vyjadřovaly, a dokonce na nich byli lidi.“

„Strýček říká, strýček říká! Váš strýček musí být pozoruhodný člověk.“

„To je. To doopravdy je. Ale já už musím jít. Sbohem, pane Montagu.“

„Sbohem.“

„Sbohem...“

Jeden, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm dní: požárnická stanice.

„Montagu, ty po té tyči šplháš jako pták po stromě.“

Třetí den.

„Montagu, viděl jsem, že jsi tentokrát přišel zadem. Obtěžoval tě Ohař?“

„Ne, ne.“

Čtvrtý den.

„Montagu, stala se zvláštní věc. Slyšel jsem to dnes ráno. Jeden požárník v Seattlu úmyslně navedl Mechanického Ohaře na vlastní chemické složení a spustil ho. Jakou sebevraždou bys to nazval?“

Pět, šest, sedm dní.

A potom – Clarissa zmizela. Nevěděl, co je na tom odpoledni neobvyklého, ale scházelo mu, že ji nikde neviděl. Trávník by prázdný, stromy prázdné, ulice prázdná, a zatímco zpočátku si ani neuvědomoval, že tu není, ani ji nehledal, bylo holou skutečností, že když došel k podzemní dráze, zdvihl se v něm neurčitý neklid. Něco mu vadilo, navyklý pořádek byl porušen. Pravda, jednoduchý pořádek, zavedený v několika málo dnech, a přece...? Málem se vrátil. Chtělo se mu projít tou cestou znovu a poskytnout dívce čas, aby se objevila. Byl si jistý, že kdyby šel ještě jednou, všechno by dobře dopadlo. Ale na to už nebyl čas, přijel vlak a udělal tečku za jeho úmyslem.

Šustění karet, pohyb rukou, očních víček, monotónní hlas, který ze stropu požární stanice oznamuje čas. „... jedna hodina pětatřicet minut, úterý 4. listopadu... jedna hodina šestatřicet minut... jedna hodina sedmatřicet minut po půlnoci...“ Pleskání karet o umaštěnou desku stolu – všechny ty zvuky vnikaly Montagovi za semknutá oční víčka, za bariéru, kterou pro tu chvíli vystavěl. Citem vnímal požární stanici plnou třpytu a lesku a ticha, mosazných barev a barev mincí, zlata, stříbra. Muže za stolem neviděl, stěžovali si na karty a čekali. „... jedna hodina pětačtyřicet minut...“ Ohlašovací chronometr ponuře oznamoval studenou hodinu studeného rána ještě studenějšího roku.

„Co je s tebou, Montagu?“

Montag otevřel oči.

Někde bzučelo rádio. „... válka může být vyhlášena každým okamžikem. Naše země je připravena bránit svoji...“

Požární stanice se otřásla, jak nad ní početná letka tryskových letadel jediným tónem hvízdu napříč černou ranní oblohou.

Montag zamrkal. Beatty se na něho díval, jako by byl socha z muzea. Každou chvíli může Beatty vstát a přejít kolem něho, dotknout se letmo v hovoru jeho viny, pátrat po ní i v jeho myšlenkách. Po vině? Po jaké vině?

„Vynášíš, Montagu.“

Montag se zadíval na muže, jejichž obličeje opálilo tisíc skutečných a deset tisíc vysněných požárů, jejichž práce jím věhnala červeň do tváří a horečný pohled do očí. Na tyhle muže, kteří upřeně hleděli do plamenů platinových zapalovačů, když si zapalovali své věčně hořící černé dýmky. Na jejich vlasy jako uhel a obočí jako saze a tváře jako pomazané modravým popelem v místech, kde byli hladce vyholení, ale kde jejich dědičné znamení bylo přesto vidět. Montag sebou trhl a brada mu spadla. Nevzpomíнал si, že by někdy viděl požárníka, který by neměl černé vlasy, černé obočí, žhnoucí obličeji, tvář vyholenou do ocelové modři a přitom zdánlivě neoholenou. Tihle muži jako by mu z oka vypadli! Nevybírali se nako nec požárníci nejen podle schopností, ale také podle vzhledu? Ta barva uhlíků a popele na nich a neustálý pach spáleniny z jejich dýmek! Kapitán Beatty se tamhle noří z bouřkových mraků tabákového kouře, otvírá další balíček tabáku a mačká celofán, až praská jako oheň.

Montag se podíval na karty v ruce. „Jenom – jenom jsem tak přemýšlel. O tom požáru minulý týden. O tom člověku, co jsme mu udělali knihovnu. Co se s ním stalo?“

„Odvezli ho do blázince. Pěkně přitom ječel.“

„Nebyl to blázen.“

Beatty si klidně rovnal karty. „Každý, kdo si myslí, že může napálit vládu a nás, je blázen.“

„Zkoušel jsem si představit,“ pokračoval Montag, „jaký je to asi pocit. Myslím, kdyby požárníci spálili naše domy a naše knihy.“

„My žádné knihy nemáme.“

„Ale kdybychom nějaké měli.“

„Ty nějaké máš?“

Beatty pomalu zamrkal.

„Ne.“ Montag se zahleděl přes jejich hlavy na stěnu, kde visely na stroji psané seznamy milionu zakázaných knih. Jejich

jména poskakovala v ohni spalujícím léta pod jeho sekerou a hadicí, z níž nestříkala voda, ale petrolej. „Ne!“ Ale v mysli se mu zvedl studený vítr, mírně vál doma mřížkou ventilátoru, chladil mu obličej. A viděl se znovu v rozkvetlého parku, jak mluví se starým mužem, s velmi starým mužem, a vítr, který vál v tom parku, byl také studený.

Montag zaváhal. „Bylo – bylo to vždycky takhle? Požární stanice, naše práce? Chci říct před davnými a davnými časy...“

„Před davnými a davnými časy!“ zvolal Beatty. „Co je to za řeč?“

Ty blázne, pomyslel si v duchu Montag, ještě se podřekneš. To ta pohádková knížka z posledního požáru, přečetl si z ní jednu řádku. „Mám na mysli staré časy,“ řekl, „než byly domy úplně ohnivzdorné.“ Najednou se zdálo, že za něho mluví nějaký mnohem mladší hlas. Otevřel ústa a ozvala se Clarissa McClellanová: „Nehasili dřív požárníci požáry, místo aby je zakládali a rozdmýchávali?“

„Co blázniš?“ Stoneman a Black vytáhli své služební knížky, v nichž byly mimo jiné i stručné dějiny amerických požárníků, a otevřeli je na stránce, kde si Montag, ačkoli to dobře znal, mohl přečíst:

Ustaveni r. 1790, aby v koloniích pálili knihy ovlivněné názory Angličanů. První požárník: Benjamin Franklin.

PRAVIDLA:

1. *Při poplachu okamžitě nastup!*
2. *Neprodleně založ požár!*
3. *Spal všechno!*
4. *Bez průtahů se hlas zpátky na stanici!*
5. *Bud připraven k dalším poplachům!*

Všichni Montaga pozorovali. Nepohnul se.
Zazněl poplachový signál.

Zvonek na stropě se šíleně rozdrnčel. Najednou tu stály čtyři prázdné židle. K zemi se snesla chumelenice karet. Mosazná tyč se chvěla. Muži zmizeli.

Montag seděl na své židli. Dole se rozkašlal oranžový drak probuzený k životu.

Montag sklouzl po tyči jako ve snu.

Mechanický Ohař v boudě vyskočil, oči mu žhnuly zeleným plamenem.

„Montagu, zapomněl sis helmu!“

Strhl ji ze stěny za sebou, rozběhl se, naskočil a vyrazili, noční vítr bušil kolem dokola jekem jejich sirény a jejich mohutným kovovým hřmotem.

Byl to chátrající tříposchoďový dům ve staré městské čtvrti, vystavěný přinejmenším před sto lety, ale jako všechny domy už dávno obalený tenkou vrstvou ohnivzdorné plastické hmoty. Zdálo se, že tahle ochranná skořepina je to jediné, co ho drží pohromadě.

„Jsme tu!“

Vůz prudce zastavil. Beatty, Stoneman a Black se rozběhli po chodníku, v naditých ohnivzdorných kabátech vypadali najednou odporní a tlustí. Montag vyskočil za nimi.

Vyrazili domovní dveře a vrhli se na nějakou ženu, ačkoli neutíkala, ačkoli se nepokoušela uniknout. Jenom tak stála, vrávoravě se kolébala a oči měla upřené někam do prázdnna na stěně, jako by ji byli strašlivě udeřili do hlavy. Jazyk v ústech se jí pohyboval a v očích se jí zračilo, že se pokouší na něco upamatovat, a když si vzpomněla, jazyk se opět pohnul:

„Hlavu vzhůru, pane Ridley; s pomocí Boží zapálíme téhodne v Anglii svíci, která bohdá nikdy nebude zhašena.“

„Tak dost!“ řekl Beatty. „Kde jsou?“

S podivuhodnou nezaujatostí ji udeřil do tváře a otázku zopakoval. Stařena spočinula na Beattym pronikavým pohledem. „Však vy víte, kde jsou, jinak byste tu nebyli,“ řekla.

Stoneman vytáhl poplachovou telefonní kartu se stížností napsanou na rubu telefonním průpisem:

DŮVODNÉ PODEZŘENÍ:
MANSARDA, CITY, ELM Č. 11. E. B.

„Tak to je paní Blakeová, sousedka,“ řekla žena, když si přečetla iniciálky.

„Do toho, chlapi, na ně!“

Vzápětí se octli v zatuchlé tmě, bušili stříbrnými sekerkami do dveří, které, jak se ukázalo, vůbec nebyly zamčené, valili se dovnitř jako kluci, samé bujně veselí a křik. „Hej!“ Jak Montag rozechvěle stoupal vzhůru kolmou studní schodiště, zřítil se na něj proud knih. Protivné novoty! Dosud se to vždycky podobalo zhášení svíčky. Nejdřív přišla policie, zalepila oběti ústa náplastí a odvlekla ji v poutech do svého lesknoucího se uzavřeného vozu, takže když přijeli oni, byl už dům prázdný. Člověk nikomu neubližoval, ubližoval pouze věcem! A protože věcem se nedalo doopravdy ublížit, protože věci nic necítí a věci nekřičí ani nekňučí, jako by mohla začít křičet a ječet tahle žena, nebylo tu nic, co by člověka později trápilo výčitkami svědomí. Člověk prostě uklízel. V podstatě domovnická práce. Všechno tam, kam to patří. Rychle, petrolej! Kdo má sirku?

Ale tady, dnes večer, někdo šlápl vedle. Tahle žena kazila obřad. Muži nezvykle rámusili, smáli se, žertovali, aby přehlušili to strašné obviňující ticho dole. Její mlčení rozeznělo prázdnno pokoje řevem plným obžaloby a sválo na ně jemný poprašek viny, který nasáli do nozder, hned jak vnikli dovnitř. Nebyla to ani čistá, ani správná hra. Montag byl úplně vyvedený z míry. Navíc ta ženská, ta by tu neměla být!

Knihy mu bombardovaly ramena, paže, vzhůru obrácený obličej. Jedna mu poslušně téměř jako bílý holub s třepetajícími křídly přistála v rukou. V matném třaslavém světle se otevřela stránka podobná sněžnému peří, slova na ní byla úhledně

namalovaná. Ve všem tom shonu a horečnatém spěchu měl Montag pouze okamžik na přečtení jediné řádky, ale ta mu v následující minutě zazářila v mysli, jako by mu ji tam někdo vpálil rozžhaveným železem. „V odpoledním slunci usnul čas.“ Knihu upustil. Okamžitě mu padla do ruky jiná.

„Montagu, nahoru!“

Montagova ruka se sevřela jako čelisti úst a přitiskla knihu s divokou horlivostí, s šílenou bezmyšlenkovitostí jemu na prsa. Muži nahoře vyhazovali lopatami kupy obrázkových magazínů do vzduchu, v němž se válela mračna prachu. Časopisy padaly jako ubití ptáci a dole mezi jejich těly stála žena připomínající malou holčičku.

Montag neudělal nic. To všechno učinila jeho ruka. Jeho ruka, kterou ovládal její vlastní mozek, každý třesoucí se prst měl své vlastní svědomí a hořel zvědavostí – ta ruka se stala zlodějem. Teď mu rychle strčila knihu pod rameno, vtiskla ji pevně do podpaží mokrého potem a s okázalým pohybem kouzelníka vylétla zpět – prázdná. Račte se podívat! Nic nemám! Jen se podívejte!

Vytřeštěně na tu bílou ruku zíral. Natáhl ji daleko před sebe, jako by byl dalekozraký. Přidržel si ji těsně před očima, jako by byl slepý.

„Montagu!“

Škubl sebou a otočil se.

„Nestůj tam jako sloup!“

Knihy ležely jako hromady ryb připravených k sušení. Muži na nich balancovali, klouzali a padali přes ně. Zlaté oči titulů se třpytily, bledly a mizely.

„Petrolej!“

Pumpovali tu studenou tekutinu z nádržek označených číslem 451, měli je popruhy připevněné na zádech. Polili každou jednotlivou knihu, postříkali všechny pokoj.

Ve výparech té hořlaviny spěchali dolů, Montag klopýtal za nimi.

„Pojďte, ženská!“

Žena klečela mezi knihami, hladila jejich promočené kožené a lepenkové vazby, hmatem četla pozlacené názvy a její oči přitom žalobně hleděly na Montaga.

„Moje knihy nikdy nedostanete,“ řekla.

„Víte, jak zní zákon,“ řekl Beatty. „Kam jste dala rozum? Mezi těmi knihami nenajdete ani dvě, které by si neodporovaly. Celá léta jste se tu zavírala s učiněnou babylonskou věží. Zbavte se toho konečně! Lidé z těch knih nikdy nežili. Tak pojďte!“

Zavrtěla hlavou.

„Celý dům shoří,“ řekl Beatty.

Muži nejistě kráčeli ke dveřím. Ohlíželi se po Montagovi, který stál blízko té ženy.

„Přece ji tady nenecháte!“ protestoval.

„Když nechce jít –“

„Tak ji k tomu přinuňte!“

Beatty zdvihl ruku, v níž skrýval zapalovač. „Musíme se vrátit na stanici. A pak, tihle fanatici se vždycky pokoušejí o sebevraždu, to už známe, všichni jsou stejní.“

Montag vzal ženu za loket. „Můžete jít se mnou.“

„Nepůjdu,“ odpověděla, „ale jste hodný. Děkuji vám.“

„Počítám do deseti,“ řekl Beatty. „Jedna. Dva.“

„Odejděte, prosím vás,“ řekl Montag.

„Tři. Čtyři.“

„Jdeme!“ Montag se pokusil ženu odvlect.

Žena klidně odpověděla: „Chci zůstat tady.“

„Pět. Šest.“

„S tím počítáním můžete přestat,“ řekla. Pootevřela pěst jedné ruky, v dlani jí ležel jediný nepatrný předmět.

Obyčejná zápalka.

Pohled na ni vyhnal muže z domu a pryč od něj. Kapitán Beatty zvolna couval z domovních dveří, aby se nezesměšnil, růžový obličej mu žhnul a leskl se odrazem tisíce požárů a noč-

ních vzrušujících zážitků. Bože, napadlo Montaga, je to tak! Poplach je vždycky jenom v noci. Nikdy ve dne. Snad proto, že oheň v noci vypadá působivěji? Že je barvitější, že je to lepší podívaná? Na růžovém obličeji Beattyho se ve dveřích objevil náznak strachu. Ženina ruka křečovitě škubla zápalkou. Kolemní houstly petrolejové výpary. Montag cítil, jak mu ukrytá kniha buší na hrud' jako srdce.

„Běžte,“ řekla žena a Montag cítil, jak ustupuje, pryč ze dveří, za Beattym, dolů po schodech a přes trávník, po němž se vinula stružka petroleje jako stopa zlého slimáka.

Žena stála nehybně u vchodu, kam je přišla tiše přeměřit očima, a svým klidem jako by je odsuzovala.

Beatty stiskl prsty, aby zapálil petrolej.

Pozdě. Montag zalapal po dechu.

S nesmírným pohrdáním, které je všechny obsáhlo, natáhla ta žena ruku ze dveří a škrtla sirkou o zábradlí.

Lidé vybíhali z domů a hnali se ulicí.

Cestou zpátky na stanici nemluvili. Nikdo se na nikoho nepodíval. Montag seděl na předním sedadle vedle Beattyho a Blacka. Ti dokonce ani nevytáhli dýmky. Seděli nehnutě, jen když zahýbali za roh, vyhlédli předním sklem velkého Salamandra a tiše jeli dál.

„Pane Ridley,“ řekl po chvíli Montag.

„Cože?“ zeptal se Beatty.

„Povídala: ‚Pane Ridley.‘ Když jsme vešli dovnitř, řekla nějakou hloupost: ‚Hlavu vzhůru, pane Ridley.‘ A pak ještě něco a ještě něco a ještě něco.“

„S pomocí Boží zapálíme téhodne v Anglii svíci, která bohdá nikdy nebude uhašena,“ řekl Beatty. Stoneman stejně jako Montag na kapitána udiveně pohlédl.

Beatty se poškrabal na bradě. „To řekl člověk, který se jmenoval Latimer, člověku, který se jmenoval Nicholas Ridley, když je zaživa upalovali pro kacířství v Oxfordu 16. října 1555.“

Montag a Stoneman zas upřeli oči na ulici ubíhající pod koly vozu.

„Jsem samý úryvek a citát,“ řekl Beatty. „Většina požárních kapitánů je taková. Někdy překvapuju sám sebe. Dávej pozor, Stonemane!“

Stoneman prudce zabrzdil.

„Hrome!“ křikl Beatty. „Klidně přejedeš roh, kde máš zahnout ke stanici.“

„Kdo je to?“

„Kdo by to mohl být?“ zeptal se Montag a opřel se potmě o zavřené dveře.

Po chvíli ticha řekla jeho žena: „Tak rozsvít.“

„Nechci svítit.“

„Jdi si lehnout.“

Slyšel ji, jak se netrpělivě převaluje. Pérová matrace zaskřípěla.

„Jsi opilý?“ zeptala se.

Všechno to začala ta jeho ruka! Cítil, jak mu jedna a potom druhá ruka stahuje kabát a nechává ho spadnout na zem. Po-držel kalhoty nad propastí a nechal je zmizet ve tmě. Dlaně už byly nakažené a nákaza zachvátí brzy i paže. Cítil, že mu jed proniká zápěstím, do loktů a do ramen a pak přeskakuje z lopatky na lopatku jako jiskra mezi póly. Ruce toužily po kořisti. A oči začínaly pociťovat hlad, jako by se musely na něco, na cokoli, na všechno podívat.

Žena naléhala: „Co děláš, prosím tě?“

Svíral knihu v potících se studených prstech a na místě se zakymácel.

Za chvíli řekla: „Tak tam nestůj na podlaze jako mátoha.“

Vydal ze sebe slabý zvuk.

„Cože?“ zeptala se.

Vyrazil ještě několik tichých zvuků. Doklopýtal k posteli a neobratně strčil knihu pod studený polštář. Klesl do postele

a žena poděšeně vykřikla. Ležel na druhé straně pokoje daleko od ní, na zasněženém ostrově odděleném pustým oceánem. Mluvila na něho a připadalo mu, že hovoří dlouho, mluvila o tom a o onom a byla to jen slova podobná těm, která jednou slyšel u přítele v dětském pokoji; dvouleté dítě skládalo slabiky ve slova beze smyslu, mluvilo vlastní hatmatilkou, vydávalo do prostoru hezké zvuky. Ale Montag neodpovídal a po dlouhé chvíli, kdy se ozýval jenom slabounce a neurčitě, cítil, že Mildred jde po místnosti, přichází k jeho posteli, stojí nad ním a klade mu na tvář dlaň, aby zjistila, jestli nemá horečku. Věděl, že když ruku od tváře odtáhla, byla dlaň vlhká.

Pozdě v noci se na Mildred podíval. Nespala. Ve vzdachu jemnounce tančila melodie – zase si nacpala do uší mušličky a naslouchala vzdáleným lidem ze vzdálených míst, oči široce otevřené a upřeně hledící do hlubin tmy na stropě nadní.

Že kdysi koloval vtip o manželce, která celé dny protelefonovala, takže zoufalý manžel musel běžet do nejbližšího obchodu a odtamtud se jí telefonicky zeptat, co je k večeři? Proč on si vlastně nekoupil otofonní vysílačku a nemluvil v noci se ženou, nemručel, nešepтал, nekřičel, neřval, neječel? Ale o čem by šeptal, co by ječel? Co by mohl říkat?

Najednou byla tak cizí, až se zdálo neuvěřitelné, že ji vůbec zná. Byl v domě kohosi cizího, jako v té další anekdotě o opilém pánovi, který šel pozdě v noci domů, odemkl nesprávně dveře, vlezl do cizího pokoje, vyspal se s neznámou ženou a brzy ráno vstal a odešel do práce, aniž jeden nebo druhý něco zpozorovali.

„Millie...?“ zašeptal.

„Co je?“

„Nechtěl jsem tě polekat. Chtěl bych jenom vědět...“

„Co?“

„Kdy jsme se setkali? A kde?“

„Jak to myslíš – kdy jsme se setkali?“ zeptala se.

„Myslím – poprvé.“

Věděl, že ve tmě určitě vraští čelo.

Objasnil jí to: „Když jsme se poprvé setkali, kde to bylo a kdy?“

„No, to přece bylo na –“

Zarazila se.

„Já nevím,“ řekla.

Zamrazilo ho. „Nemůžeš si vzpomenout?“

„Vždyť už je to tak dávno!“

„Jenom deset let, víc ne, jen deset let.“

„Nerozčiluj se. Dělám, co můžu, abych si vzpomněla.“ Podivně se zasmála a ten smích se hystericky zvyšoval. „Je to vlastně docela legrační, že si člověk nemůže vzpomenout, kde se seznámil s manželem nebo s manželkou.“

Ležel a pomalu si mnul víčka, obočí a zátylek. Pak přitiskl obě ruce k očím a vytrvale na ně tlačil, jako by chtěl vmáčknout paměť zpět, kam patří. Najednou mu připadalo ze všeho na světě nejdůležitější vzpomenout si, kde se seznámil s Mildred.

„Vždyť je to jedno.“ Vstala, šla do koupelny a on slyšel, jak teče voda a jak Mildred polyká.

„Ano, asi je,“ řekl.

Pokusil se počítat, kolikrát polkla, a přišla mu na mysl návštěva těch dvou popelavě šedých mužů, kteří měli v tenkých rtech cigarety, a had s elektronickýma očima, jak se plazil hloub a hloub vrstvami noci a kamene a zahnívající pramenité vody – a chtělo se mu na Mildred kříknout: kolik sis jich vzala dnes? No, těch tablet! Kolik si jich vezmeš za chvíli a nebuděš o tom vědět? A tak pořád dál, hodinu co hodinu! Nebo možná ne dnes, ale zítra v noci. A když už to jednou začalo, já nebudu spát ani dnes, ani zítra, ani žádnou další noc bůhvíjak dlouho. Myslel na to, jak ležela na posteli a dva technici stáli nadní, ne sklonění a plní zájmu, ale vzpřímení, se založenýma rukama. A vzpomněl si, jak ho tehdy napadlo, že kdyby zemřela, on by určitě ani nezaslzel. Protože by to zemřel někdo

neznámý, tvář z ulice, podobizna z novin. A najednou bylo všechno tak strašlivé, že se rozplakal, ne nad smrtí, ale nad myšlenkou, že by nad smrtí *neplakal*, bláhový, prázdný člověk u bláhové, prázdné ženy, jejíž nitro hladový had ještě víc vysál.

Čím to, divil se, že je člověk tak prázdný? Kdo ho to vyprazdňuje? A nedávno ta hrozná kytka, ta pampeliška! Ta tomu nasadila korunu! „To je ale hanba, vy nejste vůbec do nikoho zamilovaný!“ A proč ne?

Nu, protože když se nad tím člověk upřímně zamyslí, copak mezi ním a Mildred nestojí stěna? A doslova ne jenom jedna stěna, ale prozatím vlastně tři! A pěkně drahé! A ti strýčkové, ty tety, ti bratranci a sestřenice, ty neteře, ti synovci, kteří na těch stěnách bydlí, ta užvaněná banda opic, která drmolí o ničem, o ničem, o ničem a hodně nahlas, nahlas, nahlas. Od samého počátku si jim zvykl říkat rodinka. „Copak dnes dělá strýček Louis?“ – „Kdo?“ – „A teta Maude?“ Když občas přemítal o Mildred, vybavila se mu nejčastěji představa děvčátka v lese beze stromů (není to divné?) nebo spíš děvčátka ztraceného na rovině, kde kdysi bývaly stromy (jejich nehmotné tvary tu člověk všude cítil), děvčátka uprostřed „obývacího pokoje“. Obývací pokoj! Ted' mohl brát to označení doslova. Ať přišel domů, kdy chtěl, stěny byly vždycky obydlené a vždycky s Mildred hovořily.

„Něco se musí udělat!“

„Ano, něco se udělat musí!“

„Tak nestujme a nemluvme tady!“

„Udělejme to!“

„Mám takový vztek, že bych si odplivl!“

O čem to je? To Mildred nedokázala říct. Kdo má na koho vztek? To prý nemůže přesně říct. Co se chystali udělat? Víš co, řekla Mildred, počkej tady a uvidíš.

Počkal, aby uviděl.

Ze stěn se řítil uragán zvuků. Hudba ho bombardovala tak strašlivou hlasitostí, že mu to téměř páčilo kosti ze šlach. Cítil,

jak mu drnčí čelisti, jak se mu oči v hlavě třesou. Pod těmi nárazy klesal. Když to skončilo, bylo mu jako člověku, kterého shodili ze skály na břehu, odstředivá síla mořského víru jím zatočila a vyplivla ho do vodopádu, který padal a padal dolů do prázdná, do prázdná a nikdy – docela – nedopadl – na – dno – nikdy – nikdy – docela – ne, nikdy – docela – nedopadl – na dno... a on padal tak rychle, že se ani nikdy nedotkl stěn... že se... nikdy... docela... nedotkl... ničeho.

Hromobití doznělo. Hudba odumřela.

„Podívej!“ řekla Mildred.

To bylo opravdu pozoruhodné. Něco se stalo. Ačkoli se lidé na stěnách pokoje sotva pohnuli a nic se ve skutečnosti nevyřešilo, člověk měl pocit, že někdo zapnul pračku nebo že ho někdo nasál do gigantického vysavače. Tonul v hudbě a v ryzí kakofonii. Montag se vymotal z místnosti zalitý potem a blízký zhroucení. Mildred tam zůstala sedět v křesle a hlasy dál vedly svou:

„Tak teď už bude všechno v pořádku,“ řekla jedna teta.

„Jen to neříkej tak jistě,“ pravil nějaký bratranec.

„A ty se nerozčiluj!“

„Kdo se rozčiluje?“

„Ty!“

„Já?“

„Máš vztek!“

„Proč bych měl mít vztek?“

„Proto!“

„To je všechno moc krásné,“ vykřikl Montag, „ale na co mají vztek? Co je to zač, tihle lidi? Kdo je ten chlap a kdo je ta ženská? Jsou to manželé, jsou rozvedení, zasnoubení, co jsou? Panebože, nic tu není jasné.“

„Oni –“ řekla Mildred, „prostě – oni se pohádali, víc. Hodně často se hádají. Měl bys to sledovat. Myslím, že jsou manželé. Ano, jsou to manželé. Proč se ptáš?“

A když to zrovna nebyly tři stěny, které brzy budou čtyři,

čímž se snová vidina uzavře, pak to byl otevřený vůz a Mildred ujížděla rychlostí sto šedesáti kilometrů po městě, on hulákal na ni a ona na něho, oba se snažili rozumět, co jeden druhému říká, ale oba slyšeli jen řev vozu. „Aspoň zpomal na minimální rychlost!“ zaječel. „Cože?“ vykřikla. „Zpomal na osmdesát, na minimální rychlost!“ hulákal. „Co říkáš?“ zapištěla. „Rychlost!“ řval. A ona ji vytáhla na sto sedmdesát a urvala mu dech od úst.

Když vystoupili z auta, měla v uších pevně zastrčené mušličky.

Ticho. Jenom vítr jemně vál.

„Mildred.“ Zavrtěl sebou v posteli.

Natáhl se a vyňal jí malého hracího broučka z ucha. „Mildred, Mildred?“

„Ano?“ Její hlas zněl mdle.

Bylo mu, jako by byl jedním z těch stvoření elektronicky vpravených do štěrbiny mezi fonokolorní stěny, cítil, že mluví, ale jeho řeč nebyla s to proniknout skleněnou bariérou. Mohl jen posunkovat a doufat, že se Mildred otočí a uvidí ho. Skrze sklo nebylo možné, aby se jeden druhého dotkli.

„Mildred, znáš tu dívku, o které jsem ti vyprávěl?“

„Kterou dívku?“ Skoro spala.

„Tu dívku ze sousedství.“

„Kterou dívku ze sousedství?“

„Vždyť víc, tu středoškolačku. Jmenuje se Clarissa.“

„Ach tak, ano,“ řekla jeho žena.

„Už několik dní jsem ji neviděl – přesně řečeno čtyři dny. Nevidělas ji?“

„Ne.“

„Chtěl jsem si o ní s tebou promluvit. Je zvláštní.“

„Já už vím, kterou myslíš, tu znám.“

„Myslel jsem si, že ji budeš znát.“

„Ta –“ řekla v temnotě pokoje Mildred.

„Co je s ní?“

„Chtěla jsem ti to říct. Zapomněla jsem. Zapomněla.“

„Tak mi to řekni teď. Oč jde?“

„Myslím, že je pryč.“

„Pryč?“

„Celá rodina se někam odstěhovala. Ale ona zmizela na-dobro. Myslím, že je mrtvá.“

„To určitě nemluvíme o stejně dívce.“

„Ale ano, je to ta. McClellanová. McClellanová. Přejelo ji auto. Asi před čtyřmi dny. Nevím to jistě. Ale myslím, že je mrtvá. Rodina se každopádně odstěhovala. Nevím. Ale myslím, že je mrtvá.“

„Ale jistě to nevíš!“

„Ne, docela jistě ne. Ale skoro jistě.“

„Proč jsi mi to neřekla dřív?“

„Zapomněla jsem.“

„Před čtyřmi dny!“

„Úplně jsem na to zapomněla.“

„Před čtyřmi dny,“ řekl tiše a zůstal ležet.

Leželi v tmavém pokoji a nehýbali se, ani jeden, ani druhý.
„Dobrou noc,“ řekla.

Slyšel slabé zachrastění. Její ruka se pohybovala. Postrkovala elektrickou mušličku, která se sunula po polštáři jako kudlanka nábožná. A už vězela zpátky v jejím uchu a bzučela.

Naslouchal a jeho žena si polohlasem prozpěvovala.

Venku se pohnul stín, zdvihl se podzimní vítr a opět utichl. Ale v tom tichu něco bylo a on to zaslechl. Něco jako dech vydýchnutý na okno. Bylo to jako řídký proužek zelenavého světélkujícího dýmu, jako pohyb obrovského říjnového listu odvanutého přes trávník.

Ohař, napadlo ho. Je dnes v noci venku. Je to on. Kdybych otevřel okno...

Okno neotevřel.

Ráno ho mrazilo a měl horečku.

„Nebudeš přece nemocný,“ řekla Mildred.

Zavřel rozpálené oči. „Jsem.“

„Ale včera ti bylo dobře.“

„Ne, nebylo mi dobře.“ Slyšel, jak v saloně huláká rodinka.

Mildred udiveně stála u jeho postele. Cítil, že tam stojí, viděl ji, aniž otevřel oči: vlasy spálené chemikáliemi, až byly jako křehká sláma, oči zamžené jakýmsi zákalem, který nebylo vidět, ale dal se tušit někde hluboko za panenkami, červeně nabarvené našpuněné rty, tělo odtučňovací kúrou vyhublé jako kudlanka nábožná, pokožka bílá jako slanina. Nedokázal si vzpomenout, že by byla někdy vypadala jinak.

„Přineseš mi aspirin a trochu vody?“

„Musíš vstát,“ řekla. „Je poledne. Spal jsi o pět hodin déle než obyčejně.“

„Nevypnula bys ty telestěny?“ požádal ji.

„Je tam zrovna moje rodinka.“

„Nemůžeš ji vypnout, když mi není dobře?“

„Zeslabím ji.“

Vyšla z pokoje, s telestěnami neudělala nic a vrátila se. „Je to lepší?“

„Díky.“

„Vysílají můj oblíbený program,“ řekla.

„Dás mi ten aspirin?“

„Když tys ještě nikdy nebyl nemocný!“ Znovu se otočila k odchodu.

„No tak teď jsem. Dnes nepůjdu do práce. Zavolej to Beattymu.“

„Včera v noci ses choval divně.“ Vrátila se provázená jemným bzučením.

„Kde máš ten aspirin?“ Podíval se na sklenici vody, kterou mu podávala.

„Ach!“ Vrátila se znova do koupelny. „Stalo se něco?“

„Jenom požár, nic víc.“

„Zažila jsem prima večer,“ řekla v koupelně.

„Cos dělala?“

„Dívala jsem se na telestěny.“

„Co vysílali?“

„Pořady.“

„Jaké pořady?“

„Jedny z nejlepších, jaké kdy dávali.“

„O čem?“

„Vždyť víš, o partě.“

„Aha, o partě, o partě, o partě!“ Chtěl zamáčknout bolest v očích a najednou se mu ze zápachu petroleje udělalo špatně, až začal zvracet.

Vešla Mildred provázená bzukotem. Překvapilo ji to. „Proč to udělal?“

Polekaně se podíval na podlahu. „S knihami jsme spálili nějakou stařenu.“

„Ještě že se koberec dá omýt, to je výhoda.“ Přinesla mop a dala se do práce. „Byla jsem včera u Heleny.“

„Copak na tvé telestěně nešel program chytit?“

„Šel, ale já ráda chodím na návštěvy.“

Vrátila se do salonu. Slyšel, jak si prozpěvuje.

„Mildred?“ zavolal.

Objevila se se zpěvem na rtech a lehce luskala prsty.

„Nezeptáš se mě, jak to včera bylo?“ řekl.

„Co jak bylo?“

„Spálili jsme tisíc knih. Spálili jsme nějakou ženu.“

„No a?“

Salon explodoval rámusem.

„Spálili jsme výtisky Danta a Swifta a Marca Aurelia.“

„To by nějaký Evropan, ne?“

„Něco takového.“

„Nebyl to radikál?“

„Jakživ jsem ho nečetl.“

„Byl to radikál.“ Mildred si hrála s telefonem. „Nechceš na mně, abych zavolala kapitánu Beattymu, že ne?“

„Musíš!“

„Nekřič!“

„Já jsem nekřičel.“ Najednou se v posteli vztyčil a třásl se, rozrušený a zrudlý hněvem. V horkém vzdachu řvaly telestěny. „Já mu zavolat nemůžu. Já mu nemůžu říct, že jsem nemocný.“

„Proč?“

Protože máš strach, pomyslel si. Jsi jako dítě, které simuluje nemoc, a bojí se zavolat, protože po pár slovech by rozhovor vypadal takhle: „Ano, už je mi líp, pane kapitáne. V deset večer jsem tam.“

„Nic ti není,“ řekla Mildred.

Montag klesl zpátky do postele. Sáhl pod polštář. Kniha, kterou tam ukryl, byla stále na svém místě.

„Mildred, co bys tomu říkala, kdybych – prostě kdybych načas nechal zaměstnání?“

„Ty chceš všechno nechat plavat? Po tolika letech práce jen proto, že nějakou ženskou a její knížky –“

„Mělas ji vidět, Millie!“

„Co je mi do ní, neměla mít knihy. Byla za to odpovědná, to si měla uvědomit. Nenávidím ji. Pomátlá tě a my teď přijde me o všechno, o dům, o zaměstnání, o všechno.“

„Tys tam nebyla, tys to neviděla,“ řekl. „V knihách musí něco být. Něco, co my si nedovedeme představit, když kvůli tomu zůstane žena v hořícím domě, něco v nich být musí. Jen tak pro nic za nic by tam člověk nezůstal.“

„Neměla rozum.“

„Měla zrovna takový rozum jako ty nebo já, možná lepší, a my jsme ji spálili.“

„To je pro mě jako loňský sníh.“

„Ne, žádný sníh, oheň! Vidělas někdy spálený dům? Doutná několik dní. A tenhle oheň pro mě do smrti nezhasne. Bože! Celou noc jsem se ho v duchu snažil uhasit. Jsem už z toho šílený.“

„Na tos měl myslet, než ses stal požárníkem.“

„Myslet! Copak jsem měl na vybranou? Můj dědeček a můj otec byli požárníci. Dělal jsem bezmyšlenkovitě všechno po nich.“

Telestěna hrála taneční šlágr.

„Dnes máš ranní směnu,“ řekla Mildred. „Už jsi měl být dvě hodiny pryč. Právě jsem si na to vzpomněla.“

„Není to jenom ta mrtvá žena,“ řekl Montag. „Včera v noci jsem myslel na všechn petrolej, který jsem vypotřeboval za posledních deset let. A myslel jsem na knihy. A poprvé jsem si uvědomil, že za každou knihou je nějaký člověk. Nějaký člověk si ji musel vymyslet. Nějakého člověka to stálo hodně času, než ji dostal na papír. A na tohle jsem já předtím nikdy ani nepomyselel!“ Vstal z postele.

„Někomu to možná trvalo celý život, než zapsal několik myšlenek, které ho napadly, když se rozhlížel po světě a po životě, a pak přijdu na dvě minuty já a bum! Je po všem.“

„Dej mi pokoj,“ řekla Mildred. „Já jsem nic neudělala.“

„Tobě mám dát pokoj! To se ti řekne, ale jak mám dát pokoj sobě? Nepotřebujeme si dávat pokoj. Čas od času potřebujeme mít opravdové a pořádné starosti. Jak dlouho už jsi neměla opravdu pořádné starosti? Kvůli něčemu důležitému, kvůli něčemu skutečnému?“

A potom zmlkl, protože si vzpomněl na minulý týden a na dva bledé oblázky, které zíraly vytřeštěně na strop, a na hada-pumpu s pátrajícím okem, na dva muže s obličeji jako z mýdla a s cigaretami, které jim poskakovaly na rtech, když mluvili. Ale to byla jiná Mildred, to byla Mildred tak hluboko v nitru téhle a s takovými starostmi, s opravdovými starostmi, že spolu ty dvě ženy neměly nikdy nic společného. Odvrátil se.

Mildred řekla: „Tak teď sis to spískal. Vidíš – venku před domem? Podívej se, kdo tam je.“

„To je mi jedno.“

„Právě přijel Fénix a nějaký člověk v černé košili s oranžovým hadem na rukávě jde po cestičce sem.“

„Kapitán Beatty?“ zeptal se.

„Kapitán Beatty.“

Montag se ani nehnul, stál a hleděl do studené běloby zdi přímo před sebou.

„Prosím tě, jdi a pusť ho dovnitř. Řekni mu, že jsem nemocný.“

„Řekni si mu to sám!“ Přešla několika kroky sem a tam a zůstala stát s vytřeštěnýma očima, když elektrický anunCIátor od domovních dveří zavolal tiše, tichounce její jméno – paní Montagová, paní Montagová, někdo tu je, někdo tu je, paní Montagová, paní Montagová, někdo tu je – a pak oněměl.

Montag se přesvědčil, že-li kniha pod polštářem dobře schovaná, pomalu vlezl do postele, přihladil si pokrývku přes kolena a na prsou a napolo se posadil. Za chvíli se Mildred pohnula, vyšla z místnosti a kapitán Beatty s rukama v kapsách vpochodoval dovnitř.

„Vypněte rodinku,“ řekl Beatty a díval se kolem, na všechno kromě Montaga a jeho ženy.

Tentokrát Mildred neotálela. Naříkavé hlasy v saloně přestaly ječet.

Kapitán Beatty se s pokojným výrazem v brunátné tváři posadil do nejlehčího křesla. Dal si načas, než nacpal mosaznou dýmku, zapálil ji a vyfoukl velký oblak kouře. „Jen mě tak napadlo, že sem zajdu a podívám se, jak je našemu nemocnému.“

„No a co byste řekl?“

Beatty se usmál a odhalil přitom cukrovinkově růžové dásně a cukrovou bělostnost svého chrupu. „Všechno je mi jasné. Chtěl jsi mi zavolat, jestli si můžeš vzít dnes volno.“

Montag se v posteli napříamil.

„No dobré,“ řekl Beatty, „vezmi si volno.“ Prohlížel si svůj věčný zapalovač, na němž stálo TENTO ZAPALOVAČ ZAPALÍ MILIONKRÁT SE ZÁRUKOU, a začal nepřítomně škrvat chemickou zápalkou, sfoukl plamínek, škrtl, sfoukl,

škrtl, promluvil pár slov, sfoukl. Podíval se na plamínek. Foukl, podíval se na sloupek kouče: „Kdy budeš v pořádku?“

„Zítra. Možná pozítří. Začátkem příštího týdne.“

Beatty zabafal. „Tohle sedne dřív nebo později na každého požárníka. Ale potřebuje jen porozumět, vědět, jak to chodí. Potřebuje znát dějiny našeho povolání. S tím už teď nováčky nekrmí jako dřív. Zatracená pitomost!“ Zabafal. „Dneska už se na to pamatuju jenom ti nahoře.“ Zabafal. „Já tě do toho zasvětím.“

Mildred si s něčím nervózně pohrávala.

Beatty si dal celou minutu načas, aby si to v hlavě srovnal a rozpomněl se, co všechno chce říct.

„Ptáš se, kdy to s tím naším zaměstnáním začalo, jak k tomu došlo, kdy, kde? No, já bych řekl, že to doopravdy začalo někdy v době té záležitosti, které se říká válka Severu proti Jihu, i když v naší služební knížce stojí, že to bylo dřív. Fakt je, že jsme se nedostali skoro nikam, dokud se trochu nevypracovala fotografie. A potom – film na začátku dvacátého století. Rozhlás. Televize. Věci se začaly dělat pro masy.“

Montag seděl v posteli, ani se nehnul.

„A poněvadž se začaly dělat pro masy, zjednodušily se,“ pokračoval Beatty. „Kdysi měly knihy vliv na několik málo lidí, tady, tam, po celém světě. Mohly si dovolit být různé. Na světě bylo místa dost. Ale později svět zaplnily oči, lokty a ústa. Počet obyvatel se zdvojnásobil, ztrojnásobil, zčtvernásobil. Filmy a rozhlas, časopisy, knihy, všechno se snížilo na stejnou limonádovou úroveň – rozumíš, co říkám?“

„Myslím, že ano.“

Beatty se zadíval na kourové kroužky, které vydechoval do vzduchu. „Představ si to: člověk devatenáctého století má koň, psy, kočáry, pohyb je pomalý. A pak, ve dvacátém století – pust kameru rychleji! Knihy se zkrátily. Zkondenzovaly. Vykučali je. Víc obrázků než textu. Všechno se sesychá na vtip, na senzační závěr.“

„Senzační závěr,“ přikývla Mildred.

„Seškrtali klasiky na patnáctiminutový rozhlasový program, pak je znova seškrtali, aby se vešli na jednu stránku, a nakonec to dotáhli na deseti nebo dvanáctiřádkové heslo v naučném slovníku. Já samozřejmě přeháním. Slovníky byly pro rychlou informaci. Ale našlo se mnoho těch, kteří všechno, co věděli o *Hamletovi* (ty ten titul určitě znáš, Montagu, pro vás, paní Montagová, je to pravděpodobně jen cosi, co jste matně zaslechl), kteří, jak říkám, všechno, co věděli o *Hamletovi*, vyčetli z jednostránkového výtahu v knížce, která hlásala: *Ted si můžete konečně přečíst všechny klasiky; nezaostávejte za ostatními!* Je ti jasné, kam to vede? Z dětského pokoje na univerzitu a zpátky do dětského pokoje. To je graf intelektuálního vývoje za posledních pět století nebo o trochu déle.“

Mildred vstala a začala přecházet po pokoji, brala do rukou různé věci a zase je pokládala. Beatty si jí nevšímal a pokračoval:

„Pusť ten film rychleji, Montagu, honem! Vezmi jen všechny ty obrázkové magazíny: *Click, Pic, Look, Eye, Now, Flick, Here, There, Swift, Pace, Up, Down, In, Out, Why, How, Who, What, Where, Eh?, Uh!, Bang!, Smack!, Wallop, Bing, Bong, Bum!* Výtah z výtahu, výtah z výtahu výtahu. A zpravodajství? Sloupek, dvě věty, palcový titulek! A pak už jde všechno k čertu! Roztočte lidskou mysl, rozpumpujte ji rukama vydavatelů, literárních zlodějů, rozhlasových podnikatelů tak rychle, aby ta odstředivka odmrštila všechny nepotřebné myšlenky, které jen ukrádají čas!“

Mildred urovnávala Montagovi postel. Když povytáhla polštář, cítil, jak se mu srdce divoce rozbušilo. Vzala ho za ramena a pokoušela se ho přimět, aby se posunul a ona mohla polštář vytáhnout, pěkně natřást a položit zpátky. A možná, aby vykřikla a vytřeštila oči nebo aby prostě sáhla pod podušku, řekla: „Co to tu je?“ a s dojemnou nevinností vytáhla ukrytou knihu.

„Školní docházka se zkracuje, kázeň se uvolňuje, přestává se učit filozofie, dějepis, cizí jazyky. Angličtina a pravopis se postupně čím dál víc zanedbávají, až se nakonec ignorují skoro úplně. Žije se ze dne na den, lidi se starají jen o výhodné místo a po práci je všude plno zábavy. Nač se učit něco víc než mačkat knoflíky, otáčet vypínačem, utahovat matky?“

„Ukaž, naravnám ti polštář,“ řekla Mildred.

„Ne!“ zašeptal Montag.

„Knoflíky všude nahrazuje zip, ale právě ta uspořená chvíle chybí člověku na přemýšlení, když se ráno strojí. Ráno je doba filozofická, proto i melancholická.“

Mildred řekla: „Ukaž!“

„Nech toho!“ sykl Montag.

„Ze života se stává jeden velký pád na zadek, Montagu, všechno je samé bum, bác a hej!“

„Hej!“ zvolala Mildred a škubla polštářem.

„Proboha, nech mě být!“ podrážděně vykřikl Montag.

Beatty vyvalil oči.

Mildredina ruka pod polštářem ztuhla. Prsty ohmatávala obrysy knihy, a když rozeznala tvar, objevilo se na jejím obličeji překvapení a potom děs. Otevřela ústa, aby se zeptala...

„Zbavte divadla všeho repertoáru kromě šašků a do pokoje si pořídte skleněné stěny a barevná světýlka, která po těch stěnách běhají nahoru dolů jako konfety nebo krev nebo sherry nebo bubbleky v šampaňském. Ty hraješ rád baseball, Montagu, vid?“

„Baseball je skvělá hra.“

Ted' už Beattyho skoro neviděl, jen někde za clonou kouře slyšel jeho hlas.

„Co to je?“ zeptala se Mildred téměř radostně. Montag si jí prudce lehl na ruce. „Co to tam je?“

„Posad' se!“ zařval Montag. Uskočila s prázdnýma rukama.

„Nevidíš, že hovoříme?“

Beatty pokračoval jakoby nic. „Taky rád hraješ kuželky, že?“

„Kuželky? Ano.“

„A golf?“

„Golf je skvělá hra.“

„A co basketbal?“

„Skvělá hra.“

„A biliár, kulečník? A fotbal?“

„Samé skvělé hry, jedna jako druhá.“

„Víc sportů pro každého, kolektivní duch, zábava a myslit se vůbec nemusí, co? Organizujte a organizujte a víc a víc organizujte ještě skvělejší sporty. Víc kreslených seriálů do knih. Víc obrázků. Duch potřebuje míň a míň. Roztěkanost. Silnice plné zástupů, které se ženou někam, někam, někam, nikam. Benzinoví štvavci. Z měst jsou turistické noclehárny, lidí táhnou z místa na místo jako kočovné tlupy, jdou podle fází měsíce, dnes bydlí v místnosti, kde ty jsi spal v poledne a já včera v noci.“

Mildred vyšla z pokoje a práskla dveřmi. Televizní tety se daly do smíchu televizním strýčkům.

„A vezměme si například menšiny v naší civilizaci. Čím víc je obyvatelstva, tím víc je menšin. Hlavně aby se nikdo nedotkl milovníků psů a chovatelů koček, lékařů, advokátů, obchodníků, ředitelů, mormonů, baptistů, unitářů, Číňanů druhé generace, Švédů, Italů, Němců, Texasanů, Brooklyňanů, Irčanů, lidí z Oregonu nebo z Mexika. Postavy v téhle knize, v téhle hře, v tomto televizním seriálu nemají představovat skutečné malíře, kartografy nebo řemeslníky někde na světě. Čím víc se rozšíří tvůj obzor, Montagu, tím spíš si musíš dávat pozor, aby ses nedotkl něčich názorů, pamatuji si to! Je třeba respektovat nejniternější cítění těch nejnepatrnejších menšin. Spisovatelé, plní zlověstných myšlenek, zavřete své psací stroje! A spisovatelé je zavřeli! Z časopisů se stala příjemná limonádová selanka. Knihy – jak tvrdili ti zatracení snobští kritici – jen samé splašky. Není divu, že přestaly jít na odbyt, říkali kritikové. Jenže lidí věděli, co chtejí, co jim vyhovuje, a sešitová vydání komiksů udrželi při životě. A samozřejmě také pornografické

časopisy se stereoskopickými fotografiemi. Tak je to, Montagu. Nepřišlo to shora od vlády, cestou nařizovací. Nezačalo to žádným výnosem, žádným usnesením, žádnou cenzurou, vůbec ne! Celý ten trik provedla, díkybohu, technika, využití mas a tlak menšin. Dnes díky tomu můžeš být neustále spokojený, smíš si číst komiksy, oblíbené senzační životopisy anebo časopisy plné inzerátů.“

„Dobре, ale jak to tedy bylo s požárníky?“ zeptal se Montag.

„Hm.“ V jemné mlze tabákového dýmu se k němu Beatty naklonil: „Máloco se dá vysvětlit líp a přirozeněji. Když školy začaly chrlit víc a víc běžců, skokanů, závodníků, budižkničemů, chamtivců, vykuků, ctižádostivců a plavců namísto badařů, kritiků, vědců a tvůrčích pracovníků, potom se ovšem slovo ‚intelektuál‘ stalo nadávkou, jak si také zasloužilo. Z nebežných věcí jde vždycky strach. Jistě se ze školy pamatuješ na spolužáka, který byl mimořádně bystrý, který se nejčastěji hlásil a odpovídal na učitelovy otázky, zatímco ostatní dřepěli jako hromada vyčpaných panáků a měli na něho vztek. A nevybrali jste si právě tohohle nadaného chlapce, když jste po vyučování chtěli někoho zmlátit nebo potýrat? Samozřejmě že ano. Všichni musíme být stejní. Nejsou všichni zrozeni svobodní a sobě rovní, jak říká Ústava, ale dá se dosáhnout toho, že jsou všichni srovnání. Jeden každý je věrným obrazem všech ostatních; pak jsou všichni šťastní, protože tu nejsou žádní velikáni, před kterými by se člověk cítil bezvýznamný nebo podle nichž by se mohl měřit. Tak to je! Kniha je jako nabitá puška v nejbližším sousedství. Spal ji! Vyndej ze zbraně náboj! Vlámej se do lidské myslí! Kdo ví, kdo se může stát terčem sečtélého člověka? Já? Takového člověka nestrpím ani okamžik! A tak když se nakonec po celém světě stavěly domy plně ohnivzdorné (tvoje doménka včera v noci byla správná), nikdo už nepotřeboval požárníky pro staré účely. Dostali novou práci, stali se ochránci klidu naší mysli, strážci našeho pochopitelného a oprávněného strachu z méněcennosti. Stali se ofi-

ciálními cenzory, soudci i vykonavateli. To jsi ty, Montagu, a to jsem já.“

Dveře salonu se otevřely, objevila se v nich Mildred a podívala se na ně, podívala se na Beattyho a pak na Montaga. Stěny pokoje za ní zaplavovaly zelené, žluté a oranžové ohňostroje, prskaly a vybuchovaly v rytmu hudby vyluzované téměř výhradně soupravou bubenů, tamtamy a činely. Pohnula rty a něco řekla, ale ten hřmot to přehlušil.

Beatty si vyklepal dýmku na dlaň růžové ruky a prohlížel popel, jako by to byl symbol, který je třeba rozluštít a vypátrat jeho smysl.

„Musí ti být jasné, že náš civilizovaný svět je tak rozlehly, že si nemůžeme dovolit, aby menšiny byly nespokojené a neklidné. Zeptej se sám sebe, čeho u nás chceme dosáhnout především? Lidé chtejí být šťastní, není to tak? Neslyšels to celý život? Chci být šťastný, říkají lidé. No, a nejsou? Copak je pořád něčím nezaměstnáváme, neposkytujeme jim dost zábavy? Vždyť pro to žijeme, pro nic jiného, nemám pravdu? Pro požitek, pro příjemné vzrušení. A musíš připustit, že naše kultura nás tímhle přímo zahrnuje.“

„Ano.“

Mildred stála ve dveřích a Montag mohl odezírat z jejích rtů, co říká. Snažil se nehledět jí na ústa, aby se snad Beatty neotočil a nepřečetl si to také.

„Černoši nemají rádi Černouška *Samba*. Spalte ho! Bělochům je proti srsti *Chaloupka strýčka Toma*. Spalte ji! Napsal kdosi knihu o vlivu kouření na rakovinu plic? A kuřáci brečí? Spalte tu knihu! Žádá se klid, Montagu. Mír, Montagu. Takovéhle věci sem netahejte! Anebo ještě líp: hodte je do spalovací pece. Pohřby že jsou nešťastné a pohanské zařízení? Tak je rovněž zlikvidujte. Když někdo umře, za pět minut už se veze k Velikému kouřovodu. Krematoria přenášená helikoptérami jsou všude po celé zemi. Deset minut po smrti je z člověka šmouha černého prachu. Nepatlejme se se zásluhami jednot-

livců v nekrolozích. Zapomeňte na ně. Spalte všechny, spalte všechno. Oheň je jasný a oheň je čistý.“

Ohňostroje v pokoji za Mildredinými zády uhasly. A ona jakoby zázračnou shodou současně přestala mluvit. Montag zadržel dech.

„Tady v sousedství byla jedna dívka,“ začal zvolna. „Teď je pryč. Myslím, že je mrtvá. Nemůžu se ani upamatovat na její obličej. Ale ta byla jiná. Jak – jak je to možné?“

Beatty se usmál. „Tu a tam se to stává. Myslím Clarissu McClellanovou? Máme její rodinu v kartotéce. Dávali jsme na ně pozor. Dědičnost a okolí jsou zvláštní věci. Za několik málo let si člověk všechny brouky z hlavy nevyžene. Domácí prostředí může nadělat spoušť v tom, co se pokoušíme natlouct lidem do hlavy ve škole. Proto jsme také rok co rok snižovali věk pro přijímání dětí do školky, až je teď málem vytahujeme z kolibek. Kvůli McClellanovým jsme měli několik planých poplachů, když bydleli v Chicagu. Knihu jsme nikdy žádnou nenašli. Záznamy o strýčkovi jsou pestré, je to asociál. A to děvče? To byla časovaná bomba. Podle toho, co jsem viděl v jejích školních záznamech, rodina určitě dávala podněty jejímu podvědomí. Nestála o to vědět, jak se co dělá, ale proč se to dělá. A to může být nepříjemné. Člověk se ptá PROČ u spousty věcí, a když s tím nepřestane, je nakonec hrozně nešťastný. Té chudince je líp, jestli je mrtvá.“

„Ano.“

„Takových podivínů není naštěstí moc. Víme, jak je zastavit včas, v zárodku. Bez hřebíků a bez dřeva dům nevystavíš. Když tedy nechceš, aby dům stál, schovej dřevo a hřebíky. Když z politických důvodů nechceš, aby byl člověk nešťastný, neukazuj mu rub i líc otázky, aby se tím netrápil, ukaž mu jenom jednu stránku. Anebo ještě lépe, neukazuj mu žádnou. Nech ho zapomenout, že je na světě něco takového jako válka. A i když je vláda neschopná, tvrdá, z úzkých si pomáhá šroubováním daní, nevadí to, hlavně že o tom lidé nepřemýšlejí. Hlavní je

klid, Montagu. Pořádej pro lidi soutěže, ve kterých dostanou cenu za to, že se naučí z paměti slova populárního šlágru, nebo hlavní města států USA, nebo kolik tun obilí sklidili loni v Iowě. Napěchuj do nich údaje, které nejsou nebezpečné, zahľeď je tolika „fakty“, až se budou cítit přecpaní, ale budou mít dojem, že doslova srší informacemi. Potom se jim bude zdát, že myslí, budou mít pocit pohybu, aniž se pohnou. A budou spokojení, protože fakta tohoto druhu se nemění. Jenom jim nedávat nic tak ošemetného jako filozofii nebo sociologii, aby si uměli dát dohromady dvě a dvě. To je cesta k nespokojenosti. Každý, kdo dovede rozebrat a zase složit telestěnu – a dnes to dokáže většina lidí –, je šťastnější než člověk, který se pokouší s logaritmickým pravítkem vypočítat, změřit nebo dát do rovnice vesmír. Ten nemůžeš změřit nebo dát do rovnice, pokud nechceš, aby se člověk cítil nelidsky osaměle. Já to vím, vyzkoušel jsem to. K čertu s tím! Sem s bary a s večírkami, s akrobaty a kouzelníky, s hazardéry, s tryskovými auty, s motocyklovými helikoptérami, se sexem a s heroinem, jen víc všech těch věcí, v kterých si přijde na své automatický reflex. Když je divadelní hra špatná, film nic neříká, nestojí-li představení za nic, po-drážděte mě elektrofonickým thereminem, hodně nahlas! Budu si myslet, že reaguju na hru, a zatím to bude jen nervová reakce na vibrace. Ale to je mi jedno. Mám prostě rád pořádnou zábavu.“

Beatty vstal. „Musím jít. Přednáška skončila. Doufám, že jsem ti všechno vyjasnil. Důležité je, aby sis, Montagu, zapamatoval, že my jsme Dixie Duo, Dítka Štěstěny, ty a já a ostatní. Stojíme proti hloučku těch, kteří chtějí všechny udělat nešťastné, a odhalují proto rozpory v teorii a myšlení. My pod-píráme hráz. Pořádně se opři. Nedopusť, aby příval melanco-lie a ponuré filozofie zaplavil nás svět. Spoléháme na tebe. Nevím, jestli si uvědomuješ, jak jsi důležitý, jak jsme důležití pro tenhle náš šťastný svět.“

Beatty potřásl Montagovou bezvládnou rukou. Montag po-

řád seděl v posteli, jako kdyby se dům kolem něho hroutil a on nemohl vstát. Mildred ze dveří zmizela.

„Ještě něco, než odejdu,“ řekl Beatty. „Na každého požárníka přijde aspoň jednou v životě slabá chvilka. Zeptá se sám sebe: O čem se vlastně v těch knihách píše? Na tu otázku dostat odpověď, to by bylo, co? Ale na mou čest, Montagu, zamlada jsem si jich musel několik přečíst, abych se dozvěděl, po čem jdu, a v knihách se píše o ničem! O ničem, co bys mohl učit nebo čemu jde věřit. Když to jsou romány, jednají o lidech, kteří nikdy nežili, o výplodech autorovy fantazie. A když to nejsou romány, je to ještě horší: jeden profesor nadává druhému idiotů, jeden filozof utápí druhého na lžici vody. A všichni se motají sem, tam, ničí hvězdy a zhasínají slunce. Člověk nakonec neví, čí je.“

„A co se tedy stane, když si nějaký požárník, čistě náhodou – bez zlého úmyslu – vezme nějakou knížku domů?“

Montag sebou trhl. Otevřené dveře na něho hleděly velikým prázdným okem.

„Normální chyba. Jenom zvědavost,“ řekl Beatty. „Nebudem kvůli tomu nijak úzkostliví, ani se nerozčlíme. Necháme požárníka, aby měl tu knihu u sebe čtyřadvacet hodin. Když ji do té doby nespálí, prostě přijdeme a spálíme ji za něho.“

„Přirozeně.“ Montagovi vyschllo v krku.

„Tak co, Montagu? Přijdeš dnes najinou, na pozdější směnu? Ještě tě dnes večer uvidíme?“

„Nevím,“ řekl Montag.

„Cože?“ Beatty se na něho podíval dost překvapeně.

Montag zavřel oči. „Snad přijdu později.“

„Rozhodně bychom tě postrádali, kdyby ses neukázal,“ dodal Beatty a zamýšleně si strčil dýmku do kapsy.

Nepřijdu už nikdy, řekl si v duchu Montag.

„Uzdrav se a už nemaroď,“ řekl Beatty.

Otočil se a vyšel otevřenými dveřmi.

* * *

Montag se díval oknem, jak Beatty odjízdí v lesklém brouku natřeném barvami žlutého plamene, s uhlově černými pneumatikami.

Přes ulici i dolů po ní stály domy s plochým průčelím. Co to jednou odpoledne říkala Clarissa? „Nejsou už žádná krytá zápraží. Strýček říká, že dřív mívaly domy před vchodem verandičky. A na nich někdy sedávali večer lidé a hovořili, když se jim chtělo hovořit, kolébali se v houpacích židlích nebo mlčeli, když se jim chtělo mlčet. Někdy tam jen tak seděli a přemýšleli, přemítali o různých věcech. Strýček říká, že architekti přestali verandy navrhovat, prý nevypadaly překně. Ale strýček říká, že to je jen záminka, která přikrášluje pravý důvod. Skutečný, skrytý důvod byl asi ten, že nechtěli, aby tam lidi jen tak posedávali, nic nedělali, houpali se, hovořili. To byl nesprávný společenský život. Lidi příliš mnoho mluvili. A měli čas na přemýšlení. Proto se zatočilo s verandičkami. A taky se zahrádkami. Dnes už sotva najdete zahrádku, kde se dá posedět. A podívejte se na nábytek! Nikde žádné houpací židle. Jsou moc pohodlné. Vyžeňte lidi ven, ať se hemží sem tam. Strýček říká... a... strýček... a... strýček...“ Její hlas se ztratil v dálce.

Montag se otočil a pohlédl na svou ženu, která seděla uprostřed salonu, střídavě mluvila na hlasatele a on na ni. „Paní Montagová,“ říkal. Tohle a ono a tamhleto. „Paní Montagová –“ Něco jiného a pořád dál. Automatický modifikátor, který je stál sto dolarů, samočinně zařadil její jméno, kdykoli hlasatel oslovil své anonymní obecenstvo a vynechal prázdné místo, kam se daly vložit příslušné slabiky. Díky speciálnímu viziotransformátoru se vysílaný obraz jeho tváře v místě kolem rtů pohyboval tak, že ústa vyslovovala příslušné samohlásky i souhlásky zcela přirozeně. Hlasatel byl bezpochyby nějaký známý, nějaký dobrý známý. „Paní Montagová – podívejte se sem.“

Hlava se jí otočila. Ale Mildred zřejmě vůbec neposlouchala.

Montag řekl: „Od toho, že dnes nejdu do práce, je jen krůček k tomu, že nepůjdu do práce zítra, že už se na stanici nikdy nevrátím.“

„Ale ty dnes do práce půjdeš, vid?“ řekla Mildred.

„Ještě nevím. Právě teď mám šílený pocit, chce se mi všechno rozbít, všechno zabít.“

„Jdi se projet.“

„Ne, díky.“

„Klíče od auta jsou na nočním stolku. Když mi je takhle, vždycky mi pomůže, když se rychle projedu. Vytáhneš to na stopadesátku a je ti nádherně. Někdy projezdím celou noc a pak se vrátím a ty o tom ani nevíš. Na venkově je docela zábava. Přejedeš tam spoustu králíků, někdy i psů. Běž, jdi se projet.“

„Ne, dnes nechci. Dnes chci zůstat u téhle pitomé záležitosti. Bože, začíná mi přerůstat přes hlavu. Nevím, čím to je. Je mi tak mizerně, mám hrozný vztek a nevím proč. Je mi, jako kdybych přibíral na váze. Připadám si tlustý. Zdá se mi, že jsem si nastrádal spousty věcí a nevím jakých. Dokonce snad začnu číst knihy.“

„To by tě zavřeli, ne?“ Pohlédla na něho, jako by stál za skleněnou stěnou.

Začal se oblékat a neklidně přecházel po ložnici. „Ano. A možná že by udělali dobře. Než někomu něco udělám. Slyšela jsi Beattyho? Poslouchala jsi ho? Na všechno zná odpověď. Má pravdu. Důležité je štěstí. Zábava znamená všechno. A já jsem tu přitom přesto dřepěl a říkal si, nejsem šťastný, nejsem šťastný.“

„Já jsem,“ Mildredina ústa se rozjasnila úsměvem. „A jsem na to hrdá.“

„Já něco provedu,“ řekl Montag. „Ještě ani nevím co, ale něco velkého provedu.“

„Už mě nebaví poslouchat tyhle žvásty,“ řekla Mildred a odvrátila se od něho zase k hlasateli.

Montag se dotkl tlačítka na stěně a hlasatel ztratil řeč.

„Millie?“ Odmlčel se. „Tenhle dům je zrovna tak tvůj jako můj. Myslím, že je správné, abych ti teď něco řekl. Měl jsem ti to říct už dávno, ale já jsem to nepřiznával ani sám sobě. Chci, aby ses podívala na něco, co mám, co jsem sbíral a schovával celý poslední rok, tu a tam, jak se naskytla příležitost. Nevím, co mě k tomu přimělo, ale dělal jsem to a nikdy jsem ti o tom neřekl.“

Uchopil židli s rovným opěradlem, strkal ji pomalu a odhodlaně do haly až téměř k domovním dveřím, vylezl na ni, chvíli tam stál jako socha na podstavci a jeho žena dole pod ním čekala. Pak natáhl ruku, odstrčil mřížku klimatizačního ventilátoru, sáhl vpravo hluboko dovnitř, odsunul další kovový předěl a vytáhl odtamtud knihu. Aniž se na ni podíval, upustil ji na zem. Znovu natáhl ruku, vyndal dvě knihy, spustil ruku a ty dvě knihy hodil na zem. Natahoval ruku a házel knihy na zem, malé i dost velké, žluté, červené, zelené. Když by hotov, pohlédl dolů, kde u nohou jeho ženy leželo asi dvacet knih.

„Promiň,“ řekl. „Nepomyslel jsem na to. Ale teď to vypadá, že jsme v tom oba.“

Mildred couvla, jako by se před ní najednou objevil houf myší vylezlých z podlahy. Slyšel, jak rychle oddychuje, v obličeji zbledla a vytřeštila oči. Dvakrát, třikrát zopakovala jeho jméno. Pak začala skučet, vrhla se vpřed, popadla jednu knihu a běžela ke kuchyňskému spalovači odpadků.

Chytil ji a ona zaječela. Pevně ji stiskl, ale pokusila se mu vytrhnout, poškrábala ho.

„Ne, Millie, ne! Počkej! Přestaň, ano? Vždyť nevíš... přestaň!“ Uhodil ji do tváře, znovu ji popadl a zatřásl s ní.

Šepsla jeho jméno a dala se do pláče.

„Millie!“ řekl. „Poslouchej! Věnuj mi, prosím, chvilku času. Nemůžeme nic dělat. Nemůžeme je spálit. Chci se na ně podívat, aspoň jednou se na ně chci podívat. A jestli je pravda,

co tvrdí kapitán, potom je spálíme společně. Věř mi, spálíme je společně. Musíš mi pomoct.“ Pohlédl jí do obličeje, vzal ji za bradu a pevně ji k sobě přitiskl. Nedíval se jenom na ni, ale hledal v její tváři také sebe a radu, co má udělat. „Ať se nám to líbí nebo ne, jsme v tom. Za všechna ta léta jsem od tebe mnoho nechtěl, ale tohle teď chci, o tohle tě teď snažně prosím. Tady někde musíme začít. Musíme tomu přijít na kloub, proč jsme v takovém srabu, ty v noci s těmi prášky a s autem, já se svou prací. Řítíme se rovnou do propasti. Bože, Millie, já do ní nechci spadnout. Nebude to lehké. Nevíme, jak začít, ale možná, že na to po troškách přijdeme, vyřešíme to a pomůžeme jeden druhému. Zrovna teď tě tak strašně potřebuju, ani ti neumím říct jak. Jestli mě vůbec miluješ, nějak se s tím smíříš, jenom na čtyřadvacet, osmačtyřicet hodin. Víc nechci, pak s tím budu hotov, to ti slibuju, přísahám! A jestli tady v tom něco je, třeba jenom nepatrná maličkost v celém tom zmatku, snad se nám to povede předat i někomu jinému.“

Už se nebráníla, proto ji pustil. Bezvládně sklesla, svezla se po zdi, sedla si na podlahu a hleděla na knihy. Jedna se jí opírala o nohu, všimla si toho a nohu odtáhla.

„Ta žena včera v noci, Millie, tys u toho nebyla. Tys neviděla její obličeji. A Clarissa. Ty jsi s ní nikdy nemluvila. Já ano. A takové se bojí chlapi, jako je Beatty! Tomu nerozumím. Proč se tak bojí někoho, jako je ona? Ale včera v noci jsem ji porovnával s požárníky na stanici a uvědomil jsem si, že je nesnáším a že už nesnáším ani sám sebe. A napadlo mě, že by možná bylo nejlíp, kdyby spálili požárníky.“

„Guyi!“

Elektrický anunčiátor od domovních dveří tiše zavolal:

„Paní Montagová, paní Montagová, někdo tu čeká, někdo tu čeká. Paní Montagová, paní Montagová, někdo tu čeká.“

Ticho.

Vytřeštěně se podívali na dveře a na knihy popadané všude kolem, na spoustu knih.

„Beatty!“ řekla Mildred.

„To nemůže být on.“

„Vrátil se!“ zašeptala.

Anunciátor od domovních dveří znova tiše zavolał: „Někdo tu čeká...“

„Neotevřeme.“ Montag se opřel o stěnu, pak pomalu sklouzl do dřepu, předklonil se a začal knihy zmateně postrkovat palcem a ukazováčkem. Celý se třásl a ze všeho nejvíce si přál nacpat je zpátky do ventilátoru, ale cítil, že Beattymu se znova postavit nedokáže. Schoulil se, pak si sedl a hlas ode dveří promluvil znova a naléhavěji. Montag sebral ze země jeden svazeček. „Kde začneme?“ Pootevřel knížku a nahlédl do ní. „Myslím, že začneme od začátku.“

„Vleze sem,“ řekla Mildred, „a spálí knihy i nás!“

Hlas ode dveří konečně umlkl. Nastalo ticho. Montag cítil, že za dveřmi někdo stojí, čeká, naslouchá. A potom kroky vzdalující se po cestičce a přes trávník.

„Podíváme se, co to je,“ řekl Montag.

Řekl to váhavě a se strašným vědomím toho, co dělá. Tu a tam si přečetl pár stránek, až nakonec došel k větě:

„Počítá se, že v různých dobách podstoupilo celkem jedenačtisíc lidí raději smrt, než by se podvolili a rozbíjeli si vajíčka na špičatějším konci.“

Mildred seděla proti němu na druhé straně haly. „Jaký to dává smysl? Nedává to žádný smysl! Kapitán měl pravdu!“

„Jen počkej,“ řekl Montag. „Začneme znova, od začátku.“

ČÁST DRUHÁ

**SÍTO
A PÍSEK**

Četli celé dlouhé odpoledne, zatímco se na tichý dům lila z nebe listopadový dešť. Seděli v hale, protože bez oranžových a žlutých konfet a ohňostrojů na stěnách, bez žen ve zlatem protkávaných šatech a bez mužů v černém sametu, kteří ze stříbrných cylindrů tahají padesátikilové králíky, se zdál salon strašně prázdný a šedivý. Bylo v něm jako po vymření a Mildred tam neustále zklamaně nahlížela, zatímco Montag chodil sem tam, chvílemi si sedal do dřepu a každou stránku četl nahlas alespoň desetkrát.

„Nemůžeme přesně určit, ve kterém okamžiku se rodí přátelství. Plníte-li nádobu kapku po kapce, nakonec stačí jedna a nádoba přeteče; a právě tak přijde v řadě laskavých činů jeden, po němž přeteče srdce.“

Montag seděl a naslouchal dešti.

„Měla snad v sobě ta dívka ze sousedství tohle? Tolik jsem se tomu snažil přijít na kloub!“

„Ta už je po smrti. Nemůžeme proboha mluvit o někom živém?“

Montag se na ženu ani nepodíval, roztršeň kráčel halou do kuchyně, tam zůstal stát a dlouho se díval, jak dešť bubnuje do oken. Teprve když se úplně uklidnil, vrátil se zpátky do matně osvětlené haly.

Otevřel jinou knihu.

„Ten oblíbený námět, já sám.“

Letmo pohlédl na stěnu. „Ten oblíbený námět, já sám.“

„Tomuhle rozumím,“ řekla Mildred.

„Ale oblíbený námět Clarissy nebyla ona sama. Byli to všichni ostatní, i já. Po hezké řádce let byla první člověk, který mi byl opravdu milý. První člověk, pokud se pamatuju, který se mi díval přímo do očí, jako kdybych pro něho něco znamenal.“ Zvedl obě knihy. „Tíhle lidé jsou už dávno mrtví, ale já vím, že jejich slova, tak či onak, platí o Clarisse.“

Venku za domovními dveřmi, v dešti, slabé zaškrábání.

Montag ztuhl. Viděl, jak se Mildred ulekáně přitiskla zády ke zdi a zalapala po dechu.

„Někdo – za dveřmi – proč nám anunciátor neřekne –“

„Vypnul jsem ho.“

U země za dveřmi plíživý zvuk, jako by je někdo zkoumavě očichával, jako by dovnitř vdechl elektrický dech.

Mildred se zasmála. „To je ten pes, jenom pes! Mám ho odehnat?“

„Nehýbej se!“

Ticho. Bubnování studeného deště. A slabá vůně ozónu, který vniká pod zamčeným dveřmi dovnitř.

„Pojď, dáme se zas do práce,“ řekl klidně Montag.

Mildred kopla do jedné knihy. „Knihy nejsou lidi. Ty čteš a já se rozhlížím kolem dokola, ale nikdo tu není!“

Podíval se upřeně do salonu, mrtvého a kalného jako vody oceánu, který se mohl hemžit životem, kdyby rozsvítily elektronická slunce.

„Podívej se,“ řekla Mildred, „moje rodinka, to jsou lidi. Vykládají mi o všelijakých věcech. Já se směju, oni se taky smějí. A těch barev!“

„Ano, já vím.“

„A mimo to, kdyby se kapitán Beatty dozvěděl o těchhle knihách –“ Zamyslela se nad tím. Ve tváři se jí objevil úžas a hned nato strach. „Asi by přišel a spálil dům i rodinku. To je hrozné! Jen si pomysli, co nás to všechno stálo. Proč bych měla číst? Kvůli čemu?“

„Kvůli čemu! Proč?“ vyletěl Montag. „Nedávno v noci jsem viděl nejstrašnějšího hada na světě. Byl neživý, a přitom byl živý. Viděl, ačkoli byl slepý. Chtěla bys toho hada taky uvidět? Je na stanici první pomoci, kde mají záznam o všem tom svinstvu, které z tebe dostał! Chtěla by ses jít podívat a prohlídnout si ten záznam? Musela bys možná hledat pod Guy Montag, ale možná taky pod Strach nebo Válka. A nechtěla by ses jít podívat na ten barák, který shořel včera v noci? A hrabat v popeli, abys našla kosti ženy, která sama zapálila svůj vlastní dům! A co Clarissa McClellanová, kde tu máme hledat? V márnici! Poslouchej!“

Bombardéry, roj za rojem, přelétávaly po obloze nad domem, vířily vzduch, hučely, svištěly jako obrovský neviditelný větrník, otácející se v prázdnotě.

„Kristepane,“ zvolal Montag. „Hodinu co hodinu tolik těch hnusných krámů na nebi! Jak se tam k čertu každou vteřinu našeho života ty bombardéry dostávají? Proč o tom nikdo nechce nic říct! Od roku 2022 jsme se pustili do dvou atomových válek a vyhráli jsme je! Copak jsme na svět kolem sebe zapomněli proto, že se my doma tak dobře bavíme? Nebo proto, že jsme bohatí a ostatní svět chudý a že nám je to prostě jedno? Slyšel jsem nějaké pověsti, že svět hladoví – ale my jsme živeni dobře. Je to pravda, že svět se dře a my si hrajeme? A že nás kvůli tomu tolik nenávidí? Čas od času jsem také zaslechl řeči o nenávisti. A víš ty, proč je nenávist? Jedno je jisté, já to nevím! Možná že nám knihy pomůžou napůl se dostat z téhle jeskyně. Mohly by nám pomoci aspoň k tomu, abychom přestali dělat pořád ty stejné pitomosti a omyly! O takových věcech ty tvoje idiotské kretény v saloně mluvit neslyším. Bože, Millie, copak to nechápeš? Hodinku, dvě hodiny denně s těmihle knihami a možná...“

Zazvonil telefon. Mildred ho chvatně zvedla.

„Ann!“ rozesmála se. „Ano, dnes vysílají Bílého šaška.“

Montag odešel do kuchyně a hodil knihu na zem. „Monta-

gu,“ řekl, „ty jsi zkrátka blbec. Co dál? Odneseme ty knihy Beattymu, zapomeneme na to?“ Otevřel knihu a chtěl čist, aby neslyšel Mildredin smích.

Chudáku Millie, říkal si v duchu. Chudáku Montagu, ty tomuhle taky nerozumíš. Ale kde najdeš někoho, kdo by ti pomohl, kde teď ještě najdeš nějakého učitele?

Jen vydržet! Zavřel oči. Ano, samozřejmě. Uvědomil si, že zase myslí na ten rozkvetlý park před rokem. V poslední době na to myslел často, ale teprve teď si jasně uvědomil, jak to tehdy v městském parku probíhalo, když si všiml, že ten stařec v černém obleku cosi rychle schovává pod kabát.

... Stařec vyskočil, jako by se chtěl dát na útěk, a Montag mu řekl: „Počkejte!“

„Nic jsem neudělal!“ vykřikl stařec a třásl se.

„Nikdo vám neříká, že jste něco udělal.“

Chvíli seděli beze slova v měkkém zelenavém světle a potom začal Montag mluvit o počasí a stařec nejistým hlasem odpovídal. Bylo to podivné, tiché setkání. Stařec přiznal, že je profesorem angličtiny ve výslužbě a že ztratil zaměstnání před čtyřiceti lety, když zavřeli poslední filozofickou fakultu pro nedostatek studentů a finanční podpory. Jmenoval se Faber, a když konečně přestal mít z Montaga strach, rozhovořil se melodickým hlasem, dívaje se na oblohu, na stromy a rozkvetlý park. Když hovořil asi hodinu, začal Montagovi něco říkat a Montag postřehl, že to je nerýmovaná báseň. Potom se stařec odvážil ještě víc, říkal něco jiného a byla to také báseň. Faber si položil dlaň na levou kapsu a tiše přednášel ta slova a Montag věděl, že kdyby natáhl ruku, mohl by ze starcova kabátu vytáhnout svazek básní. Ale nenatáhl ji. Jeho ruce zůstaly bezvládně a neužitečně ležet na kolenou. „Nemluvím o věcech, pane,“ řekl Faber. „Mluvím o smyslu věcí. Sedím tady a vím, že jsem naživu.“

A to bylo všechno. Hodinový monolog, báseň, pár slov a potom mu Faber s jistým rozechvěním napsal na kousek papíru

svoji adresu, aniž dbal na to, že je Montag požárník. „To je pro vaši kartotéku,“ řekl. „Pro případ, že se rozhodnete na mě rozzlobit.“

„Nezlobím se,“ řekl Montag, sám překvapen.

Mildred v hale říčela smíchy.

Montag šel do šatny vedle ložnice a hledal v tašce s příruční kartotékou, až došel k záhlaví PLÁNOVANÁ VYŠETŘOVÁNÍ (?). Tam bylo Faberovo jméno. Neudal ho, ani ho nevymazal.

Vytočil číslo na signálním telefonu. Telefon na druhém konci mnohokrát vyvolal Faberovo jméno, než se profesor mdlým hlasem ozval. Montag se představil a setkal se s dlouhým mlčením. „Prosím, pane Montagu?“

„Pane profesore, mám na vás dost neobvyklou otázku. Kolkik se u nás zachovalo výtisků bible?“

„Nevím, o čem mluvíte!“

„Chci vědět, jestli se vůbec nějaké výtisky zachovaly.“

„Tohle je nějaká past! Nemohu po telefonu mluvit jen tak s bůhvíkým!“

„A kolik výtisků Shakespeara a Platona?“

„Žádný! Vždyť to víte stejně dobře jako já. Žádný!“

Faber zavěsil.

Montag položil telefon. Žádný. Samozřejmě že to věděl z požárnické statistiky. Ale nějak to chtěl slyšet z Faberových úst.

Mildredina tvář v hale hořela vzrušením. „Guyi, dámy přijdou na návštěvu!“

Montag jí ukázal jednu z knih. „Tohle je Starý a Nový zákon a...“

„Nezačínej s tím zase!“

„Je to možná poslední výtisk v tomhle světadíle.“

„Musíš to dnes vrátit, ne? Kapitán Beatty ví, že to máš, nebo neví?“

„Myslím, že neví, kterou knihu jsem ukradl. Ale co vyberu místo ní? Mám mu dát Jeffersona? Nebo Thoreaua? Která má nejmenší cenu? Jestli odevzdám něco jiného než bibli a jestli Beatty ví, kterou knihu jsem ukradl, ihned ho napadne, že tu máme celou knihovnu.“

Mildredina ústa sebou zaškubala. „Vidíš, co děláš? Ty nás zničíš! Kdo je pro tebe důležitější, já nebo ta bible?“ Zase už začala ječet a seděla jako vosková panenka, která se rozplývá ve vlastním teple.

Představoval si Beattyho, jak říká: „Posaď se, Montagu. A dívej se. Jemně, jako když otrháváš kopretinu. Zapal první stránku, zapal druhou stránku. Každá se promění v černého motýla. Hezké, co? Od té druhé zapal třetí stránku a tak dál, řetězec kouře, kapitola za kapitolou, všechny hlouposti, které ta slova znamenají, všechny ty falešné sliby, všechny ty antikvární vědomosti a zastaralé filozofie.“ Beatty sedí před ním, trochu se potí a podlaha je vystlaná roji černých motýlů, kteří zahynuli v jediné bouři.

Mildred přestala křičet právě tak rychle, jako začala. Montag ji neposlouchal. „Zbývá mi jenom jedno,“ řekl si. „Musím ještě dnes v noci, než dám knihu Beattymu, dát udělat kopii.“

„Budeš doma na Bílého šaška, až přijdou dámy na návštěvu?“ zeptala se Mildred.

Montag se zastavil ve dveřích a zůstal k ní otočený zadý. „Millie?“

Ticho. „Co je?“

„Millie, miluje tě ten Bílý šašek?“

Neodpověděla.

„Millie a – olízl si rty – „tvoje rodinka, miluje tě, miluje tě hodně, miluje tě z celého srdce svého a ze vší myslí své, Millie?“

Cítil, že se Mildred dívá na jeho záda a pomalu mrká. „Co se tak hloupě ptáš?“

Cítil, že je mu do pláče, ale v jeho očích a ústech se nic nezměnilo.

„Jestli venku potkáš toho psa,“ řekla Millie, „dej mu za mě kopanec.“

Naslouchal u dveří a zaváhal. Pak je otevřel a vyšel ven.

Prestalo pršet a na čisté obloze zapadalo slunce. Ulice, trávník i veranda před domem byly prázdné. S hlubokým výdechem vypustil vzduch z plic.

Práskl za sebou dveřmi.

Seděl v podzemní dráze.

Jsem úplně otupělý, uvažoval. Kdy ta otupělost naplno pronikla do mého obličeje? Do mého těla? Tu noc, co jsem ve tmě kopl do lahvičky s prášky, jako bych byl kopl do zahrabané miny.

Otupělost mě přejde, pokračoval v duchu, bude to chvíli trvat, ale dokážu to, anebo to Faber dokáže za mě. Někdo mi někde vrátí můj starý obličej a ruce takové, jaké byly. A taky úsměv, ten starý, ohněm do tváře vpálený úsměv, který zmizel. Bez něho jsem ztracen.

Kolem něho letely stěny tunelu podzemní dráhy, krémové dlaždičky, smolná čerň, krémové dlaždičky, smolná čerň, čísla a tma a zase tma a všechno to splývalo dohromady.

V poledne jednoho zářivě modrého horkého letního dne seděl kdysi jako malý hošík na žlutém přesypu u moře a pokoušel se naplnit pískem síto, protože mu jeden surový bratra-nec řekl: „Nasyp písek do tohohle síta, až bude plné, dostaneš centík!“ Ale čím rychleji házel, tím rychleji se písek horkým šepotem sítem prosíval. Ruce mu umdlévaly, písek pánil, síto bylo prázdné. Seděl tam ve žhavém červenci bez hlásku a cítil, že mu po tvářích tečou slzy.

Ted' když jím smýkal vlak podzemní dráhy a unášel ho ve vzduchoprázdném tunelu mrtvým sklepením města, vzpomněl si na strašnou logiku toho síta, podíval se do klína a zjistil, že si bibli nese otevřenou. V pneumatickém vlaku byli lidi, on držel v rukou knihu a napadla ho pošetilá myšlenka: když

budeš číst rychle a přečteš všechno, možná že se nějaký písek v sítu udrží. Ale četl a slova propadala a jeho napadlo: za pár hodin tu bude Beatty a budu tu já a tohle mu dám, proto mi nesmíujít ani jediná věta, musím se naučit každou řádku na-zpaměť. Stůj co stůj se to musím naučit.

Sevřel knihu v dlaních.

Zavřeštěly trubky.

„Pelhamova pasta.“

Drž hubu, řekl si v duchu Montag. *Patřte na kvítí polní.*

„Pelhamova pasta.“

Nepracujet –

„Pelhamova –“

Patřte na kvítí polní, drž hubu, drž hubu.

„Pasta!“

Prudce rozevřel knihu a zběsile v ní listoval, přejízděl prsty po stránkách, jako by byl slepý, objízděl tvary jednotlivých písmen, velmi soustředěně.

„Pelhamova. Hláskuji: P-E-L-“

Nepracujet aniž...

Nelítostný šepot horkého písku skrz prázdné síto.

„Pelhamova pasta pomůže!“

Patřte na kvítí, na kvítí, na kvítí...

„Pelhamova pasta proti parodontóze!“

„Drž hubu, drž hubu, drž hubu!“

Byla to úpěnlivá žádost, strašlivý výkřik a Montag si najednou uvědomil, že stojí, zděšení uživatelé toho hlučného zařízení na něj civí, couvají před tímto člověkem s nepříčetně dychtivým výrazem v obličeji, který cosi mumlá vyschlými ústy a v ruce drží rozevřenou knihu. Tíž lidé, kteří tu před chvílkou seděli a podupávali do rytmu Pelhamova pasta, Pelhamova prima pasta proti parodontóze, Pelhamova pasta, pasta, pasta, pasta, raz dva tři čtyři, raz dva, raz dva tři čtyři, raz dva. Lidé, jejichž rty nehlásně vyslovovaly pasta, pasta, pasta. Jako odvetu vyzvrátilo vlakové rádio na Montaga celý náklad hudby

vyrobené z cínu, mědi, stříbra, chromu a plechu. Ta do lidí bušila, až jí podlehli. Neutekli, nebylo kam utéct. Veliký vzduchem hnaný vlak padal svou podzemní šachtou.

„Kvítí polní.“

„Pelhamova.“

„Řekl jsem kvítí!“

Lidé na něho vyjeveně pohlédli.

„Zavolejte dozorce!“

„Ten chlap se pomátl –“

„Stanice Knollova vyhlídka!“

Vlak zasyčel a zastavil.

„Knollova vyhlídka!“ Výkřik.

„Pelhamova.“ Šepot.

Montagova ústa se sotva znatelně pohnula. „Kvítí...“

Dveře vozu se hvízdavě rozlétny. Montag stál. Dveře vzduchly, začaly se zavírat. Teprve teď se Montag vrhl za ostatními pasažéry, v duchu řval a v poslední chvíli se prodral svírajícími se dveřmi. Eskalátorů si nevšímal, běžel nahoru po bílých dlaždicích chodbami, protože chtěl cítit, jak se mu hýbají nohy, pohupují ruce, plíce stahují a roztahují, jak mu hrolem proudí čerstvý vzduch. Za ním se nesl hlas – „Pelhamova pasta, Pelhamova pasta, Pelhamova pasta“ – syčel vlak jako had. Pak zmizel ve své díře.

„Kdo je to?“

„To jsem já, Montag.“

„Co si přejete?“

„Pusťte mě dovnitř.“

„Já jsem nic neudělal!“

„K sakru, jsem tu sám!“

„Přísaháte?“

„Přísahám!“

Domovní dveře se pomalu otevřely. Faber vykoukl, na světle vypadal velmi starý, velmi křehký a velice postrašený. Vypa-

dal, jako by už léta nebyl vytáhl paty z domu. On a bíle omít-nuté stěny uvnitř byly skoro stejné. Běloba mu vězela v tkání úst a tváří, vlasy měl bílé i oči ztratily barvu a v jejich neurčité modři prosvítala běloba. Potom se zrakem dotkl knihy, kterou měl Montag pod paží, a najednou nevypadal tak staře a tak příliš křehce. Strach ho pomalu opouštěl.

„Promiňte. Člověk musí být opatrný.“

Podíval se na knihu pod Montagovou paží a neovládl se.
„Tak je to tedy pravda!“

Montag vešel dovnitř. Dveře se zavřely.

„Přijměte místo.“ Faber ustupoval pozpátku, jako by se bál, že kniha zmizí, když se na ni přestane dívat. Za ním byly ote-vřené dveře do ložnice a tam ležela na desce stolu rozházená hromada součástek a kovových nástrojů. Montag ji zahlédl jenom na okamžik. Jakmile si Faber všiml, že se Montagova pozornost upírá jinam, rychle se otočil, zavřel dveře do ložnice a chvějící se ruku nechal na klíce. Pohled nejistě sklouzziplatky na Montaga, který už seděl, s knihou na klíně. „Tu knihu – kde jste –?“

„Ukradl jsem ji.“

Faber poprvé zdvihl zrak a podíval se Montagovi zpříma do tváře. „Máte odvahu.“

„Nemám,“ řekl Montag. „Umírá mi žena. Jedna moje přítelkyně už je mrtvá. Někoho, kdo mohl být mým přítelem, upálili ani ne před čtyřiaadvaceti hodinami. Vy jste jediný člověk, o kterém vím, že by mi mohl pomoci. Abych prohlédl. Abych viděl...“

Faberovy ruce na kolenou sebou poškubávaly. „Dovolíte?“

„Promiňte.“ Montag mu podal knihu.

„Je to už tak dávno! Nejsem zbožný, ale je to už tak dávno.“ Faber obracel stránky a tu a tam přestal, aby si něco přečetl. „Je to přesně tak dobré, jak se pamatuji. Bože, jak to teď v těch našich telesalonech předělali. Kristus dnes patří k rodince. Často mě napadá, jestli by Bůh poznal svého vlastního Syna,

když jsme ho tak vyšnořili – anebo jsme ho zhyzdili? Pokud zrovna nedělá zastřené narážky na všelijaké zboží, které si každý věřící nezbytně musí koupit, je z něho marcipánový panáček, sladký jako sacharin.“ Faber čichl ke knize. „Víte, že knihy voní jako muškátový oříšek nebo nějaké cizokrajné koření? Když jsem byl malý kluk, moc rád jsem k nim čichal. Bože, bylo tu kdysi tolik skvělých knih, než jsme je opustili.“

Faber obracel stránky. „Pane Montagu, máte před sebou zbabělce. Už dávno jsem viděl, kam to spěje. A nic jsem neřekl. Jsem jedno z těch neviňátek, která mohla promluvit a burcovat, dokud ještě nikdo nepoprával sluch ‚viníkům‘, ale já nepromluvil, a tak jsem se stal viníkem sám. A když nakonec zavedli pálení knih a použili k tomu požárníky, párkrát jsem zareptal a pak jsem to vzdal, protože tehdy už nebyl nikdo, kdo by reptal nebo křičel se mnou. Teď už je příliš pozdě.“ Faber zavřel bibli. „A tak – co kdybyste mi pověděl, proč jste sem přišel?“

„Nikdo mě už neposlouchá,“ začal Montag. „Nemůžu mluvit s telestěnami, protože telestěny řvou na mě. Nemůžu mluvit se ženou, ta poslouchá telestěny. Chci jen, aby někdo slyšel, co mám na srdci. A jestli budu moct mluvit dost dlouho, snad to dá nějaký smysl. A chci, abyste mě naučil rozumět tomu, co čtu.“

Faber si zkoumavě prohlížel Montagův hubený obličej s popelavě modrými tvářemi. „Co vámi tak otřáslo? Co vám vyrazilo pochodeň z ruky?“

„Já nevím. Máme všechno, co potřebujeme ke štěstí, ale šťastní nejsme. Něco nám chybí. Pátral jsem po tom. Jediná věc, o které jsem věděl, že schází určitě, byly knihy, které jsem deset nebo dvanáct let pálil. Tak mě napadlo, že by nám knihy mohly pomoci.“

„Jste nevyléčitelný romantik,“ řekl Faber. „Bylo by to k smíchu, kdyby to nebylo tak vážné. Vy nepotřebujete knihy, vy potřebujete něco z toho, co kdysi v knihách bývalo. Přesně

totéž by dnes mohlo být v televizních rodinkách. Tytéž nevyčerpatelné detaily a postřehy by se mohly vysílat rádiem a televizí, jenže se nevysílají. Ne, ne, to nejsou knihy, co hledáte, vůbec ne! Sáhněte po tom všude, kde to objevíte, ve starých gramofonových deskách, ve starých filmech, u starých přátel. Hledejte to v přírodě a hledejte to sám v sobě. Knihy byly jenom jedním z rezervoárů, kam jsme ukládali všemožné věci, když jsme se báli, abychom je nezapomněli. Není v nich vůbec žádné kouzlo. Kouzlo je pouze v tom, co knihy říkají, v tom, jak sestehovaly útržky světa dohromady a udělaly nám z nich jediné roucho. Vy jste tohle samozřejmě nemohl vědět a samozřejmě ještě pořád nemůžete rozumět, co tím míním, když takové věci říkám. Ale vy intuitivně uvažujete správně a o to jde. Nám scházejí tři věci.

První: Víte, proč jsou knihy, jako je tato, tak důležité? Protože mají hodnotu. A co znamená slovo hodnota? Pro mě znamená tkáň. Tahle kniha má pory. Má výrazné rysy. Na tuhle knihu se můžeme podívat pod mikroskopem. Pod sklíčkem v ní uvidíte život, který se tam valí nekonečným proudem. Čím víc pórů, čím víc pravdivě zachycených podrobností života dokážete dostat na jeden čtvereční centimetr papíru, tím jste blíž skutečnosti. Ať je to jak chce, tohle je moje definice. Uvádět podrobnosti. Stále nové podrobnosti. Dobří spisovatelé se života dotýkají často. Prostřední po něm jen rychle přejedou rukou. Špatní ho znásilní a dál se o něj nestarají.

Už víte, proč jsou knihy v takové nenávisti a proč se jich lidé bojí? Ukazují pory na tváři života. Pohodlní lidé chtějí vidět pouze voskové, náměsíčné obličeje bez pórů, bez chloupků, bez výrazu. Žijeme v době, kdy se květiny snaží žít z květin, místo aby rostly z poctivého deště a z černé země. I ohňostroje s celou svou nádherou mají původ v chemii země! A my se přesto bláhově domníváme, že můžeme růst, když se budeme živit květinami a ohňostroji a neuzavřeme ten koloběh návratem ke skutečnosti. Znáte pověst o Herkulovi a obrovitém

zápasníku Antaeovi, který měl neuvěřitelnou sílu, dokud stál pevně na zemi? Ale když ho Herkules zvedl do vzduchu, takže ztratil půdu pod nohama, zabil ho bez námahy. Jestli se z téhle pověsti nemůžeme my dnes, v tomto městě, v této době něčemu přiučit, pak jsem úplný blázen. Tak, to je tedy první věc, kterou, jak jsem řekl, potřebujeme. Hodnotu, tkáň toho, o čem nám kniha vypráví.“

„A co je druhá?“

„Volný čas.“

„Ale vždyť my máme spoustu volna.“

„Ano, volno máme. Ale máme čas přemýšlet? Pokud se zrovna neženete rychlostí sto šedesáti kilometrů za hodinu – a při takové honičce nemůžete myslet na nic než na nebezpečí –, potom hrajete nějakou hru nebo sedíte někde v pokoji, kde se nedá debatovat se čtyřstěnovým televizorem. Proč? Televizor je skutečnost. Je na dosah ruky, má dimenze. Řekne vám, co si máte myslet, a natluče vám to do hlavy. Určitě má pravdu. Vypadá tak věrohodně. Žene vás tak rychle ke svým vlastním závěrům, že vaše mysl nemá čas, aby protestovala: ,Vždyť je to nesmysl!“

„Jenomže rodinka je skutečná.“

„Prosím?“

„Má žena tvrdí, že knihy nejsou takové.“

„Díkybohu že nejsou. Můžete je zavřít, říct jim: ,Počkej chvilku.‘ Máte nad nimi moc jako Pánbůh. Ale kdo kdy dokázal vyrvat se z drápů, které člověka sevřou, když jednou zapustí kořeny v televizním pokoji? Ten z něho udělá, co bude chtít. Je to okolí stejně skutečné jako svět. *Stane* se pravdivým a *je* pravdivé. Knihy můžete umlčet rozumným argumentem. Ale přes všechny své vědomosti a skepticismus jsem nebyl nikdy schopen diskutovat se stočlenným symfonickým orchestrem, který hýří barvami, je trojrozměrný a je neoddělitelnou součástí těch neuvěřitelných stěn. Jak vidíte, můj pokoj má pouhé čtyři omítnuté stěny. A podívejte se.“ Ukázal Montagovi dvě

malé gumové zátky. „To je do uší, když jedu vlakem tryskové podzemní dráhy.“

„Pelhamova pasta; nepracujet aniž přede,“ řekl Montag se zavřenýma očima. „Kudy dál? Jak se z toho dostat? Pomohly by nám knihy?“

„Jen tehdy, kdybychom mohli mít třetí nezbytnou věc. První je, jak jsem řekl, hodnota toho, co se v knize podává. Druhá – volný čas, aby to člověk mohl strávit. A třetí – právo podniknout příslušné kroky na základě toho, co vyjde na jeho ze vzájemného působení prvních dvou. A já velmi pochybuji, že by vetchý stařec a zatrpký požárník mohli v této sféře takhle pozdě ještě něco zmoci...“

„Můžu opatřit knihy.“

„Vystavujete se nebezpečí.“

„To je výhoda, kterou má člověk, když umírá. Když nemáte co ztratit, riskujete podle libosti.“

„Vidíte, teď jste řekl něco zajímavého, aniž jste to četl,“ zasmál se Faber.

„Takovéhle věci jsou v knihách? Vždyť to mi jen tak přinesla slina na jazyk!“

„Tím líp. Nevymyslel jste si to ani pro mě, ani pro někoho jiného, dokonce ani pro sebe ne.“

Montag se naklonil k Faberovi. „Dnes odpoledne mě napadlo, že kdyby se ukázalo, že nám knihy za to stojí, mohli bychom sehnat tiskařský lis a vytisknout několik exemplářů –“

„My?“

„Vy a já.“

„Ne, to ne!“ Faber se vztyčil.

„Ale dovolte mi, abych vám vysvětlil svůj plán –“

„Jestli trváte na tom, že mi ho řeknete, budu vás muset požádat, abyste odešel.“

„Ale copak vás to nezajímá?“

„Nezajímá, když začínáte s řečmi, které by mě mohly za moji námahu přivést na hranici. Mohl bych vás snad poslou-

chat jedině v tom případě, kdyby bylo možné spálit samu požárnickou organizaci. Ovšem pokud mi navrhnete, abychom vytiskli pár knih a zařídili to tak, že je někdo po celé zemi poschovává v domech, kde bydlí požárníci, takže se mezi ty žháře zasejí semínka podezření, pak řeknu: „Bravo!“

„Podstrčit knihy, vyhlásit poplach a pozorovat, jak domy požárníků hoří, tak to myslíte?“

Faber povytáhl obočí a pohlédl na Montaga, jako by spatřil někoho úplně jiného.

„Já jsem jen žertoval.“

„Kdybyste myslel, že by se měl provést tenhle plán, musel byste mi zaručit, že to pomůžete.“

„Něco takového zaručit nelze! Koneckonců když jsme měli všechny knihy, které jsme potřebovali, přesto jsme pořád naléhali, aby byla objevena nejvyšší skála, odkud bychom se mohli vrhnout do propasti. My teď potřebujeme chvíli oddechu. Potřebujeme vědomosti. A za tisíc let si možná na skákání vybereme nižší skály. Knihy nám mají připomínat, jací jsme oslové a blázni. Jsou jako Caesarova pretoriánská stráž, která mu našeptává, když se dole širokou ulicí valí triumfální průvod: „Pomni, Caesare, že jsi smrtelný.“ Většina z nás nemůže pobíhat od jednoho k druhému, hovořit s kdekým, poznat všechna města na světě. Na to nemáme čas, ani peníze, ani dost přátel. Věci, které hledáte, Montagu, na světě jsou, ale jediný prostředek, který s devadesáti devíti procenty těch věcí seznámí průměrného človíčka, jsou knihy. Nechte je záruky. A nemyslete si, že vás zachrání nějaká věc, osoba, stroj nebo knihovna. Přičíňte se taky trochu sám při tom zachraňování, a jestli se utopíte, umírejte alespoň s vědomím, že jste mířil ke břehu.“

Faber vstal a začal přecházet po pokoji.

„Tak co?“ zeptal se Montag.

„Myslíte to úplně vážně?“

„Ano.“

„Je to záladný plán, i když bych to neměl říkat.“ Faber se nervózně podíval na dveře ložnice. „Vidět, jak všude po celé zemi pálí domy požárníků, jak je ničí jako pelechy zradý. Salamandr pozírá svůj vlastní ohon. Ach, Bože!“

„Mám seznam všech domů, kde bydlí požárníci. Když zorganizujeme nějakou podzemní síť –“

„Lidem nemůžeme důvěrovat, to je slabá stránka věci. Vy a já, ale kdo další bude zakládat požáry?“

„Copak neexistují profesori, jako jste vy, bývalí spisovatelé, historici, lingvisti...“

„Jsou po smrti nebo jsou z nich sešlé starci.“

„Čím starší, tím lepší, nikdo jim nebude věnovat pozornost. Vy jich znáte spoustu, přiznejte se!“

„Ach, jenom herců, kteří už léta nehráli Pirandella, ani Shawa, ani Shakespearova, protože jejich hry příliš dobře vědí, jak to chodí na světě, jenom těch je pěkná řádka. Mohli bychom využít jejich hněvu. A mohli bychom také použít spravedlivého rozhoření těch historiků, kteří už čtyřicet let nena-psali ani řádku. Po pravdě řečeno, mohli bychom uspořádat kurzy myšlení a čtení knih.“

„Ano!“

„Ale to by pouze otupilo hrany. Celá kultura je skrz naskrz prohnála. Kostra potřebuje roztavit a znova vymodelovat. Dobrý Bože, je to mnohem složitější než jenom zvednout knihu, kterou jste před půl stoletím odložil. Uvědomte si, že požárníků je zapotřebí jen málokdy. Veřejnost sama přestala čist, sama od sebe. Vy, požárníci, čas od času zorganizujete cirkusové představení, při kterém se zapalují budovy, a davy se shromázdí, aby se na ten pěkný oheň podívali, ale to je jenom malá pouliční komedie a není nijak zvlášť nutná k tomu, aby udržela věci ve vyjetých kolejích. Těch, kdo se chtějí bouřit, je už velmi málo. A z té hrstky jich většinu, jako třeba mě, snadno zastrašíte. Vy umíte tančit rychleji než Bílý šašek, křičet hlasitěji nežli pan Hokuspokus a televizní rodinky? Jestli to umíte,

máte to dobré, Montagu. Ale ať je to jak chce, stejně jste blázen. Lidé se přece dobře baví.“

„Páchají sebevraždy! Vraždí!“

Po celou dobu, co mluvili, tálala po obloze směrem na východ flotila bombardérů, ale teprve teď oba muži zmlkli a náslouchali. Cítili, jak jim nitrem prochvívá mohutné dunění turbín.

„Mějte strpení, Montagu. Však ona válka vypne rodinky. Naše civilizace rozbijí sama sebe napadř. Nepřibližujte se k odstředivce.“

„Někdo musí být připravený, až to vybouchne.“

„Cože? Lidé, kteří citují Miltona? Kteří říkají: Já si pamatuji Sofokla? Kteří budou připomínat těm, co to přežijí, že člověk má také dobré stránky? Vždyť ti jen posbírají kameny, aby jim mohli po sobě házet. Jděte domů, Montagu. Jděte si lehnout. Nač byste marnil poslední hodiny, které vám zbývají, běháním po kleci a popíráním, že jste veverka?“

„Tak vám už na ničem nezáleží?“

„Záleží mi na tom tolik, až je mi z toho zle.“

„A nepomůžete mi?“

„Sbohem, sbohem.“

Montagovy ruce uchopily biblí. Viděl, co jeho ruce učinily, a vypadal překvapeně.

„Chtěl byste, aby vám tohle patřilo?“

Faber řekl: „Dal bych si za to useknout pravou ruku.“

Montag stál a čekal, co se stane. Jeho ruce začaly samy od sebe – jako dva muži, kteří společně pracují – vytrhávat z knihy stránky. Vytrhly titulní list, potom první a potom druhou stránku.

„Vy blázne! Co to děláte!“ Faber vyskočil, jako by ho někdo udeřil. Vrhl se na Montaga. Montag ho odstrčil a nechal ruce, aby pokračovaly. Na podlahu dopadlo ještě šest stránek. Sebral je a zmačkal papír Faberovi před očima.

„Nedělejte to, proboha, nedělejte to!“ volal stařec.

„Kdo mi v tom zabrání? Já jsem požárník. Můžu vás upálit!“

Stařec stál a upíral na něho pohled. „To byste neudělal.“

„Mohl bych to udělat!“

„Ta kniha – už ji netrhejte.“ Faber klesl na židli, obličej mu zbělel a rty se mu třásly. „Přece nechcete, abych se cítil ještě slabší. Co vlastně chcete?“

„Potřebuju, abyste mě učil.“

„Dobре, dobре.“

Montag položil knihu na stůl. Začal narovnávat a uhlazovat zmačkaný papír a stařec ho přitom zemdleně pozoroval.

Faber zatřásl hlavou, jako by se probouzel.

„Montagu, máte nějaké peníze?“

„Něco mám. Asi tak čtyři sta nebo pět set dolarů. Proč?“

„Přineste je. Znám člověka, který před půl stoletím tiskl náš fakultní časopis. Bylo to v roce, kdy jsem na začátku nového semestru přišel do posluchárny a našel tam jenom jediného studenta, který si zapsal přednášku Drama od Aischyla po O'Neilla. Vidíte? Všechno se to tenkrát podobalo krásné soše z ledu, která taje na slunci. Pamatují se, že noviny umíraly jako obrovští noční motýli. Nikdo nechtěl, aby zase začaly vycházet. Nikdo je nepostrádal. A potom, když vláda zjistila, že je pro ni výhodné, jestliže lidé čtou jenom o vášnivých rtech a ranách na žaludek, završila situaci s vaší pomocí, vy polykači ohně! – Je tu, Montagu, ten nezaměstnaný sazeč. Mohli bychom vytisknout pár knih a počkat, až válka změní status quo a dá nám příležitost, kterou potřebujeme. Stačí pár bomb a rodinky na stěnách domů zmlknou jako ryba. V tom tichu by snad bylo slyšet náš jevištění šepot.“

Oba stáli nad knihou na stole a hleděli na ni.

„Snažil jsem se něco si z toho zapamatovat,“ řekl Montag. „Ale je to hrůza, za chvíliku se mi všechno vykouří z hlavy. Bože, jak já bych chtěl říct kapitánovi něco od plíc! Ten četl dost, takže umí na všechno odpovědět, nebo se aspoň zdá, že umí. Má hlas jako med. Bojím se, že mě umluví a že zas budu

takový, jako jsem byl. Není to ještě ani týden, co jsem pumpoval petrolej do hadice a myslel jsem si: „Bože, to je psina!“

Stařec přikývl. „Kdo nestaví, musí pálit. To je pravda stará jako svět a jako zločinnost mladistvých.“

„Tak takový já jsem.“

„Něco z toho je v každém z nás.“

Montag vykročil k domovním dveřím. „Můžete mi nějak pomoci už dnes, až budu mluvit s kapitánem? Potřebuju deštník, abych zůstal suchý. Mám takový pitomý strach, že utonu, jestli mě zase dostane.“

Stařec neřekl nic, ale znova se nervózně podíval k ložnici. Montag zachytily jeho pohled. „Tak co?“

Stařec zhluboka nabral dech, zadržel ho a vypustil. Znovu nabral dech, zavřel oči, sevřel rty a konečně vydechl: „Montagu...“

Pak se konečně otočil a řekl: „Pojďte se mnou. Byl bych vás teď nechal beze všeho odejít. Jsem zbabělý vrták.“

Otevřel dveře do ložnice a provedl tudy Montaga do malé komory, kde stál stůl a na něm ve směsici mikroskopických kovových vlásků, drobných spirálek, cívek a sklíček leželo několik kovových nástrojů.

„Co to je?“ zeptal se Montag.

„Doklady mé strašlivé zbabělosti. Mnoho let žiju sám a promítám si na stěny obrazy vlastní fantazie. Mým koníčkem je hrát si s elektronikou a bezdrátovým přenosem. Z nepřekonatelné zbabělosti, doplnované revolučním duchem, který žije v jejím stínu, musel jsem sestrojit tohle.“

Zdvihl ze stolu malý zelený kovový předmět, ne větší než náboj z malorážky.

„To všechno jsem si koupil – za co? Hrál jsem samozřejmě na burze, to je na světě poslední útočiště pro nebezpečného intelektuála vyhozeného ze zaměstnání. A tak jsem hrál na burze, tohle všechno jsem sestrojil a čekám. Třesu se a čekám už půl lidského věku na někoho, kdo by se mnou promluvil.

Sám jsem se neodvážil promluvit na nikoho. Když jsme tehdy spolu seděli v parku, napadlo mě, že jednou asi přijdete, ať už s ohněm nebo s pomocnou rukou, to bylo těžké odhadnout. Tuhle věcičku mám hotovou už celé měsíce a teď jsem vás skoro nechal odejít! Takový mám strach.“

„Vypadá to jako mušličkové rádio.“

„Ale je to něco lepšího. Naslouchá to! Když si to vložíte do ucha, Montagu, mohu pohodlně sedět doma, nahřívat si svoje ustrašené kosti, přitom slyšet a analyzovat požárníký svět a bez rizika objevovat jeho slabiny. Jsem za větrem jako včelí královna v úlu. Vy budete trubec, putující ucho. Mohl bych případně s různými lidmi poslat své uši do všech městských čtvrtí, naslouchat a hodnotit. A když trubci zemřou, já zůstanu dál doma v bezpečí a mohu hýčkat svůj strach s maximem pohodlí a minimem rizika. Vidíte, jak opatrnicky já hraju, jak jsem opovrženíhodný?“

Montag si strčil zelený náboj do ucha. Stařec vložil podobný předmět do svého ucha a pohnul rty.

„Montagu!“

Hlas zazněl Montagovi v hlavě.

„Slyším vás!“

Stařec se zasmál. „Vás je taky pěkně slyšet.“ Faber zašeptal, ale hlas v Montagově hlavě byl jasný. „Až bude čas, jděte na požárníkou stanici. Budu s vámi. Budeme kapitána Beattyho poslouchat společně. Možná že je jedním z nás. Bůhví. Vyšlu vám, co máte říkat. Zahrajeme mu pěknou komedii. Nenavidíte mě pro tuhle moji elektronickou zbabělost? Já vás posílám ven do noci, sám zůstanu za frontou a moje zatracené uši budou poslouchat, jak dáváte hlavu na špalek.“

„Každý dělá, co umí,“ řekl Montag. Vložil starci do rukou bibli. „Tumáte. Pokusím se vrátit místo toho něco jiného. Zítra –“

„Ano, zajdu za tím nezaměstnaným sazečem. To udělat mohu.“

„Dobrou noc, pane profesore.“

„Žádnou dobrou noc. Celý zbytek noci zůstanu s vámi, abych vás jako pohotový komár pošimral v uchu, až mě budete potřebovat. Tak vlastně máte pravdu: dobrou noc a hodně štěstí.“

Dveře se otevřely a zavřely. Montag se znova octl v tmavé ulici a hleděl na svět.

Té noci se dalo vycítit, že se na obloze chystá válka. Jak mraky táhly pryč a jak se vracely, a podle hvězd, jichž miliony pluly mezi mračny podobné diskům nepřátel, měl člověk pocit, že obloha se zřítí na město, promění je v křídový prach a měsíc vyjde jako rudý plamen. Takový pocit měl člověk té noci.

Montag kráčel s penězi v kapse od podzemní dráhy (zastavil se v bance, která byla otevřená denně po celou noc a v níž pracovali roboti-pokladní) a při chůzi poslouchal v jednom uchu mušličkové rádio... „Povolali jsme do zbraně milion mužů. Bude-li válka, bleskové vítězství je naše...“ Přes hlas se spěšně přelila hudba a hlas zmizel.

„Povolali do zbraně deset milionů mužů,“ zašeptal Faberův hlas v druhém uchu, „ale říkali milion. Lépe to zní.“

„Fabere?“

„Ano?“

„Já nemyslím. Dělám prostě jako vždycky, co se mi řekne. Řekl jste: Vyzvedněte peníze, a já je vyzvedl. Ve skutečnosti jsem na to sám nepřišel. Kdy začnu dělat věci sám od sebe?“

„Už jste začal – tím, co jste právě řekl. Budete mi muset věřit.“

„Těm druhým jsem taky věřil!“

„Ano, ale dávejte pozor, kam jdeme my. Nějaký čas budete muset jít poslepu. Tady je moje ruka, můžete se jí přidržet.“

„Nechci přeběhnout na druhou stranu a zase dělat, jen co se mi řekne. Jestli nic jiného nedovedu, není žádný důvod, abych přebíhal.“

„Už teď jste moudrý.“

Montag cítil, jak ho nohy nesou po chodníku k domovu.
„Mluvte pořád dál.“

„Chtěl byste, abych vám něco přečetl? Budu vám číst, abyste si to zapamatoval. Spím jenom pět hodin denně. Nemám co dělat. Jestli si tedy přejete, budu vás v noci uspávat čtením. Říká se, že si člověk věci zapamatuje i ve spánku, jestliže mu je někdo šeptá do ucha.“

„Ano.“

„Tak začneme.“ Z hloubi noci přes celé město sotva postrehnutelné zašelesťení otáčené stránky. „Kniha Jobova.“

Po obloze stoupal měsíc, Montag šel a jeho rty se docela nepatrně pohybovaly.

V devět hodin večer seděl právě u lehké večeře, když v hale vykřikl anunçiátor a Mildred vyběhla z pokoje jako domorodec, který prchá před výbuchem Vesuvu. Domovními dveřmi vešla paní Phelpsová a paní Bowlesová se skleničkou martini v ruce a obě zmizely v jíncu sopky. Montag přestal jíst. Ty ženy se podobaly obecnému křišťálovému lustru, jenž vyzvání tisícem zvonečků. Viděl, jak se jejich křečovité úsměvy propalují stěnami domu, a teď ječely jedna na druhou, aby překříčely všechn ostnatí rámus.

Montag se ještě s plnými ústy náhle octl ve dveřích salonu.

„Že vypadáme všechny nádherně?“

„Nádherně!“

„Vypadáš skvěle, Millie!“

„Skvěle!“

„Všechny vypadáme báječně!“

„Báječně!“

Montag stál a hleděl na ně.

„Jen klid,“ zašeptal Faber.

„Neměl bych být tady,“ zašeptal Montag víceméně sám pro sebe. „Měl bych být s penězi na cestě k vám.“

„Na to je dost času zítra. Buďte opatrný!“

„No podívejte, není tahle scéna úžasná?“ zvolala Mildred.
„Úžasná!“

Z jedné stěny se usmívala jakási žena a současně pila pomerančovou šťávu. Jak může dělat ty dvě věci najednou, zmateně uvažoval Montag. Na druhé stěně odhalovaly Roentgenovy paprsky zužující se cestu, jíž osvěžující nápoj spěl do ženina rozjásaného žaludku. Zničehonic se pokoj na raketě vznesl do mračen, pak se střemhlav ponořil do žlutozeleného moře, kde modré ryby požíraly ryby červené a žluté. O minutu později si tři Bílí šašci ze seriálu navzájem usekávali údy za doprovodu mohutného poryvu smíchu. Další dvě minuty a pokoj byl vyštřelen ven za město do autodromu, kde šíleně kroužily tryskové vozy, srážely se, couvaly a znova do sebe narážely. Montag viděl, že do vzduchu vylétlo několik těl.

„Millie, vidělas to?“

„Viděla, viděla!“

Montag sáhl za telestěnu a vyškubl hlavní vypínač. Obrazy vytékly někam pryč, jako kdyby někdo vypustil vodu z gigantického akvária plného hysterických ryb.

Tři ženy se pomalu otočily a pohlédly na Montaga s neskrývaným pobouřením, které se záhy změnilo v nevoli.

„Kdy myslíte, že začne válka?“ řekl. „Koukám, že vaši manželé tu dnes nejsou.“

„Ach, ti jsou hned na vojně a hned zas doma,“ řekla paní Phelpsová. „Ententýky, dva špalíky, čert vyletěl z elektriky – včera to padlo na Peta. Vrátí se příští týden. Říkali to vojáci. Blesková válka. Prý jen osmačtyřicet hodin a všichni jsou zas doma. To říkali vojáci. Blesková válka. Pete narukoval včera a řekli, že se vrátí příští týden. Blesková...“

Tři ženy neklidně posedávaly a nervózně hleděly na prázdné stěny, šedivé jako bláto.

„Já nemám strach,“ řekla paní Phelpsová. „Všechn strach jsem přenechala Petovi.“ Zahihňala se. „Přenechávám všechn strach drahouškovi Petovi. Já se bát nebudu. Já ne.“

„Říká se, že tam vždycky padne manžel někomu jinému.“

„Taky jsem to slyšela. Nevím o žádném nebožtíkovi, kterého by zabili ve válce. Znala jsem lidi, kteří se zabili všelijak, třeba skočili z okna, jako to udělal minulý týden Gloriin manžel, to ano. Ale že by někdo padl ve válce? To ne.“

„Kdepak ve válce,“ řekla paní Phelpsová. „Ale ať to dopadne, jak chce, my s Petem jsme si vždycky říkali: Žádné slzy, nic takového. Tohle je moje třetí manželství a Petovo taky a oba jsme nezávislí. Vždycky jsme si říkali: Budeme jeden na druhém nezávislí. Pete říkal: Jestli mě náhodou někdo odkrouhne, nic si z toho nedělej a nebreč, radši se znova vdej a na mě nemysli.“

„To mi něco připomíná,“ řekla Mildred. „Viděly jste včera večer na stěně tu Pětiminutovou romanci s Clarou Dovovou? Tak ta zrovna byla o ženě, která –“

Montag neříkal nic, jen stál a díval se na obličeje žen, jako se kdysi díval na obličeje světců v neznámém kostele, do něhož jednou ještě jako chlapec vešel. Tváře těch glazovaných figur mu nic neříkaly, ačkoli na ně mluvil, zůstal v kostele dlouho, pokoušel se vyznávat to náboženství, pokoušel se mu porozumět, pokoušel se nadýchchnout do plic a tím i vstřebat do krve co nejvíce čerstvého kadidla a zvláštního prachu té svatyně, aby v něm ti mnohobarevní muži a ženy s porcelánovýma očima a se rty jako krvavé rubíny vzbudili dojetí a zájem. Ale nevzbudili v něm nic, vůbec nic. Bloumal tam jen jako v nějakém obchodním domě, kde neznají jeho peníze, a proto je tu nemůže použít, a jeho city zůstaly chladné, přestože se dotýkal dřeva, sádry a hlín. A právě takové to bylo teď, tady, v jeho vlastním pokoji, kde se ty ženy pod jeho upřeným pohledem kroutily v křeslech, zapalovaly si cigarety, vyfukovaly kouř, načechrávaly si ohnivěobarvené účesy a prohlížely si své zářivé nehty, které jako by byly chytily plamenem od jeho pohledu. Do tváří se jim vkrádal děs z nastalého ticha. Když Montag hlasitě polkl poslední sousto večeře, vyklonily se z křesel. Naslouchaly jeho

horečnému oddychování. Tři prázdné stěny pokoje se teď podobaly bledým čelům obrů spících spánkem beze snů. Montag měl pocit, že kdyby se člověk dotkl těchhle tří vytřeštěných čel, ucítí by na konečcích prstů droboučké kapky slaného potu. Krůpěje potu houstly s tichem a se sotva slyšitelnými záchvěvy, jež se tetelily v prostoru kolem žen, prochvívaly jejich těly a jejich nitrem. Ženy hořely napětím. Každým okamžikem mohly dlouze prskavě zasyčet a vybuchnout.

Montag pohnul rty.

„Pojďte o něčem mluvit.“

Ženy sebou trhly a vytřeštily na něho oči.

„Jak se daří dětem, paní Phelpsová?“ zeptal se.

„Vždyť víte, že žádné nemám! Bůh sám ví, že nikdo, komu zbylo jen trochu zdravého rozumu, děti nemá,“ řekla paní Phelpsová a sama nevěděla, proč má na tohohle člověka vztek.

„To bych neřekla,“ pravila paní Bowlesová. „Já mám děti dvě a obě císařským řezem. Nemá smysl prodělat kvůli dítěti celé to mučení. Jenže svět se musí obnovovat, lidstvo nesmí vyhynout. A navíc, děti vám jsou někdy hrozně podobné, a to je roztomilé. Dva císařské řezy a bylo po parádě! Můj lékař mi sice tenkrát říkal, že císařské řezy nejsou nutné. Máte na porody pánev jako dělanou, všechno je normální, tvrdil mi, ale já jsem na nich trvala.“

„S císařským řezem nebo bez něho, děti člověka ničí. Jak vás to jen mohlo napadnout!“ divila se paní Phelpsová.

„Na devět dní z deseti strčím děti do školy. Jsou doma tři dny za měsíc a to je docela snáším, to není tak strašné. Posadí se do televizního pokoje a otočí se vypínačem. Je to, jako když člověk pere: prádlo se nacepe do pračky a přibouchne se víko.“ Paní Bowlesová se zahihňala. „Děti mě se stejnou chutí kopnou, jako mi dají pusu. Já jim, bohudíky, to kopnutí umím opлатit!“

Ženy se rozrehtaly na celé kolo.

Mildred chvíli zůstala sedět, a když viděla, že Montag po rád

stojí ve dveřích, zatleskala. „Pojďte mluvit o politice, abychom udělaly Guyovi radost!“

„To by šlo,“ souhlasila paní Bowlesová. „Při posledních volbách jsem hlasovala jako všichni ostatní a ve volební kampani jsem se strašně angažovala pro prezidenta Nobla. Já si myslím, že to je jeden z nejhezčích mužů, co se kdy stali prezidentem.“

„Zato ten chlap, co ho kandidovali proti němu!“

„Ten za moc nestál, že? Byl to nevhledný prcek, na holení si moc nepotrpěl a hlavu měl jak vrabčí hnízdo.“

„Co to tu opozici posedlo, že ho kandidovala? Přece není možné kandidovat takového mrňouse proti urostlému muži! A pak – vždyť on huhňal! Polovinu z toho, co říkal, jsem vůbec neslyšela. A co jsem slyšela, tomu jsem nerozuměla.“

„A taky měl panděro a neuměl se ustrojit, aby to nebylo vidět. Žádný div, že Winston Noble vyhrál na celé čáře. Určitou roli v tom hrála i jejich jména. Porovnejte si na deset vteřin Winston Noble a Hubert Hoag a můžete říct skoro jistě, jak to dopadne.“

„Sakra!“ zařval Montag. „Co vy víte o Hoagovi a o Noblovi!“

„Jak to, co vím, vždyť jsem je viděla právě na téhle telestěně, není to ani půl roku. Jeden se pořád dlouhal v nose. Myslela jsem, že z toho vylítnu z kůže.“

„Vidíte, pane Montagu!“ řekla paní Phelpsová. „Přece byste nechtěl, abychom hlasovaly pro takového člověka?“

Mildred se usmála. „Jdi z těch dveří, Guyi, a nerozčiluj nás.“

Montag zmizel, ale v mžiku byl zpátky s knihou v ruce.

„Guyi!“

„K čertu se vším, k čertu! Sakra práce!“

„Jé, copak to máte, není to kniha? Já myslila, že dnes se všechno odborné školení dělá filmem.“ Paní Phelpsová zamrkala. „Studujete požárnickou teorii?“

„K čertu s teorií,“ řekl Montag. „Tohle jsou básně.“

„Montagu.“ Šepot.

„Nechte mě být!“ Montag cítil, že se točí ve víru bzučení, řevu a hukotu.

„Montagu, ovládejte se, ne...“

„Slyšel jste je? Slyšel jste tyhle příšery mluvit o příšerách? Panebože, jak dovedou žvanit o lidech, o vlastních dětech a samy o sobě! Jak mluví o svých manželech a jak mluví o válce! Stojím tu a nevěřím vlastním uším!“

„Neřekla jsem ani slovo o nějaké válce, to si prosím uvědomte,“ ohradila se paní Phelpsová.

„Co se týče básní, ty se mi hnusí,“ řekla paní Bowlesová.

„Slyšela jste někdy nějaké?“

„Montagu!“ Faberův hlas mu zapraskal v uchu. „Takhle všechno zkazíte. Mlčte, vy hlupáku!“

Všechny tři ženy už vstaly.

„Sednout!“

Posadily se.

„Jdu domů,“ vykokařala paní Bowlesová.

„Montagu, Montagu, proboha vás prosím, co chcete udělat?“ žadonil Faber.

„Pročpak nám tedy nepřečtete nějakou báseň z té vaší knížky?“ pokývala hlavou paní Phelpsová. „Myslím, že by to bylo velmi zajímavé.“

„To se nemá,“ zavyla paní Bowlesová. „To nemůžeme udělat!“

„Jen se podívejte na pana Montaga, on to udělat chce, já vím, že chce. A jestli ho budeme pěkně poslouchat, pan Montag bude spokojený a my snad potom zase budeme moct dělat něco jiného.“ Nervózně se podívala na stěny, které je obklopovaly a byly už tak dlouho prázdné.

„Montagu, jestli provedete svou, přeruším spojení, nechám vás být.“ Brouk ho píchal v uchu. „K čemu je tohle dobré? Co tím dokážete?“

„Vystraším je k smrti, to tím dokážu, vyděsím je, že nebudou vědět, čí jsou!“

Mildred se podívala do prázdná. „Prosím tě, Guyi, na koho to vlastně mluvíš?“

Stříbrná jehla mu projela mozkem. „Montagu, poslouchejte mě, dostanete se z toho jenom jediným způsobem: změňte všechno v žert, zamaskujte to, dělejte, že jste úplně normální. A potom – jděte k domácímu spalovači a tu knihu tam hoďte!“

Mildred mu už k tomu zajíkavým hlasem připravila cestu. „Dámy, jednou za rok smí každý požárník přinést domů jednu knihu ze starých časů, aby své rodině ukázal, jaké to byly hlouposti a jak vám taková věc může pocuchat nervy, jak vás může zmást. A to je překvapení, které pro vás Guy dnes přichystal: přečte vám něco na ukázku, abyste viděly, jak byly ty věci pomatené, a aby si žádná z nás už nikdy nemusela lámat svoji ubohou hlavičku nad tím brakem. Že je to tak, miláčku?“

Sevřel knihu v dlaních.

„Řekněte ano.“

Montagova ústa se pohnula stejně jako Faberova.

„Ano.“

Mildred chňapla po knize a dala se do smíchu. „Podívejte! Přečti tohle. Ne, odvolávám! Tadyhle je něco opravdu legračního, to nám přečti nahlas. Dámy, nebudeste z toho rozumět ani slovo. Je to jen samé pampa-dampa-dam. Přečti to, Guyi, tuhle stránku, miláčku.“

Podíval se na otevřenou stránku.

V uchu mu jemně zašelestila křídly nějaká muška. „Čtěte.“

„Jak se to jmenuje, miláčku?“

„*Doverské pobřeží*.“ Ústa mu ztuhla.

„Tak to hezky přečti a nespěchej.“

Pokoj sáhal horkem, Montag byl do běla rozpálený, ledově chladný. Dámy seděly uprostřed liduprázdné pouště na třech židlích, on stál, pohupoval se a čekal, až si paní Phelpsová uhladí lem šatů a až si paní Bowlesová přestane načechrávat

vlasy. Potom začal číst hlubokým zajíkovým hlasem, který od verše k verši nabýval jistoty, letěl přes prostory pouště, pronikal do její bělosti a míjel tři ženy sedící v té obrovské žhavé prázdnote.

*To moře víry
kdys oblévalo širý země břeh
ve vlny složeno jak brokátový háv.
Však nyní slyším znít
vod melancholický, v dál prchající řev,
šum větru nočního
pustinou břehů šelestit,
v nahé tmě světa dlouze vát.*

Křesla pod třemi ženami zavrzala.
Montag četl závěr:

*Ach, budme k sobě upřímní.
Ten svět, jenž leží před námi
a zdá se nový, překrásný,
je pouhopouhé mámení.
V něm není láска, mír a štěstí,
jistota, světla poznání.
Strachem do houfu zahnaní
tápeme tmou a z dálky věstí
zvuk boje, že jsme nad propastí.*

Paní Phelpsová plakala.

Ostatní uprostřed té pouště poslouchaly, jak její pláč víc a víc sílí a obličej se jí mění k nepoznání. Seděly, ani se jí nedotkly, vystrašené jejím počínáním. Nedokázala ovládnout své vzlyky. Montaga to zarazilo a otřáslo jím to.

„No tak, no tak,“ řekla Mildred. „Utiš se, Claro, no tak, Claro, hlavu vzhůru, copak se ti stalo?“

„Já – já –“ vzlykala paní Phelpsová, „nevím, nevím, já vůbec nevím, ach, ach...“

Paní Bowlesová vstala a příkře pohlédla na Montagu. „Vidíte? Já to věděla, o tomhle jsem se chtěla přesvědčit! Já věděla, že se to stane! Já to vždycky říkala: básně a slzy, básně a sebevraždy a pláč a hnusné pocity, básně a nemoci. Je to všechno sentimentální svinstvo! Teď jsem se o tom přesvědčila. Jste hnusný, pane Montagu, jste hnusný!“

Faber řekl: „Teď...“

Montag si uvědomoval, že se otáčí, jde k otvoru ve stěně a hází knihu mosazným rámečkem do čekajících plamenů.

„Hloupá slova, hloupá slova, hloupá, strašně surová slova,“ řekla paní Bowlesová. „Proč si lidé chtějí navzájem ubližovat? Cožpak není na světě dost bolesti, musíte ještě lidi trápit takovýmhle věcmi?“

„Claro, no tak, Claro,“ prosila Mildred a vzala ji za ruku. „Pojď, budeme zase veselé, pusť rodinku, ano? Hned ji pusť! Budeme se smát a budeme šťastné, no tak, přestaň plakat, uděláme si večírek!“

„Neuděláme,“ řekla paní Bowlesová. „Já jdu rovnou domů. Jestli chcete navštívit mě a moji rodinku, prosím. Ale co živa budu, nevkročím do bláznivé domácnosti tohohle požárníka.“

„Jděte domů,“ Montag se na ni klidně, pevně zahleděl. „Jděte domů a přemýšlejte o svém prvním manželovi, se kterým jste se dala rozvést, a o svém druhém manželovi, který se zabil v tryskovém letadle, a o svém třetím manželovi, kterému právě někde rozbíjejí hlavu, jděte domů a přemýšlejte o tuctu potratů, které jste si dala udělat. Jděte domů a přemýšlejte o tom a přemýšlejte také o těch vašich císařských řezech a o vašich dětech, které vás z duše nenávidí! Jděte domů a přemýšlejte, jak se to všechno stalo a co jste kdy proti tomu udělala. Jděte domů, jděte domů!“ ječel. „Než vás srazím a vykopnu ze dveří!“

Práskly dveře a dům byl prázdný. Montag stál v mrazivé

atmosféře sám, kolem něho stěny salonu našedlé jako špinavý sníh.

V koupelně tekla voda. Slyšel, jak si Mildred sype do dlaně prášky na spaní.

„Vy blázne, Montagu, blázne, blázne, ach, Bože, vy ztřeštěný blázne...“

„Budete zticha!“

Vytáhl zelený náboj z ucha a vrazil si ho do kapsy. Tichounce prskal. „... blázne... blázne...“

Prohledal celý dům a našel knihy za ledničkou, kam je naskládala Mildred. Několik jich chybělo a jemu bylo jasné, že začala o své vůli zbavovat dům dynamitu, nálož po náloži. Ale teď už neměl zlost, byl jenom unavený a sám sebou zmatený. Odnesl knihy na dvorek za domem, ukryl je v kroví u plotu. Jenom pro dnešek, říkal si v duchu, kdyby ji zas napadlo něco pálit.

Vracel se domem zpět. „Mildred?“ zavolal u dveří zatemněné ložnice. Nic se neozvalo.

Když pak šel venku přes trávník do práce, pokoušel se nevidět, jak temný a opuštěný je dům Clarissy McClellanové...

Cestou do města byl se svou osudnou chybou strašlivě sám. Cítil, že je mu třeba onoho podivného tepla a dobroty, která vanula ze známého a přívětivého hlasu znějícího nocí. Už teď, po těch pár hodinách, se mu zdálo, že zná Fabera celý život. O sobě věděl, že jsou v něm nyní dva lidé, že je především Montag, který neví nic, který dokonce ani neví, že je idiot, jenom to tuší. A věděl, že je také stařec, který k němu v jednom kuse neustále hovoří, zatímco vlak se žene z jednoho konce města na druhý jediným dlouhým, žaludek zvedajícím sáním vzduchu. Ve dnech, které přijdou, a za bezměsíčných nocí a za nocí, kdy bude jasný měsíc svítit na zem, bude stařec neustále hovořit a hovořit, skládat kapku ke kapce, kámen ke kameni, vločku k vločce. Nakonec se hladina jeho mysli vylije ze břehů a on už nebude Montagem, to mu stařec řekl, o tom ho ujistil,

to mu slíbil. Bude Montagem-a-Faberem, ohněm a vodou, a potom jednoho dne, až se všechno v tichu smísí a vykvasí a uzraje, nebude už ani oheň, ani voda, ale víno. Ze dvou oddělených a protikladných věcí bude třetí. A jednoho dne pohlédne nazpět na toho idiota a pozná, že je idiot. Už teď cítil, že se vydává na dlouhou cestu, že se loučí, že odchází od onoho já, kterým kdysi byl.

Byla příjemné naslouchat bzikání brouka, ospalému moskytímu bzukotu a jemnému filigránskému mručení starcova hlasu, který ho nejprve peskoval a potom pozdě v noci utěšoval, když se vynořil z dusné podzemní dráhy a vykročil do světa požárnické stanice.

„Měj slitování, Montagu, měj slitování. Nehádej se s nimi a nedopaluj je, vždyť jsi byl ještě nedávno jedním z nich. Jsou si tak samozřejmě jistí, že budou takhle žít věčně. Ale nebudou. Nevědí, že tohle všechno je jediný obrovský, nesmírný, plápolající meteor, který na nebi hezky hoří, ale jednoho dne se musí rozprsknout. Oni vidí jenom ty plameny, ten pěkný oheň, jako jsi ho viděl ty.

Montagu, starci, kteří sedí doma, mají strach a pečují o svoje křehké kosti, nemají právo kritizovat. Ale ty jsi všechno témař zkazil hněd na začátku. Dávej pozor! Pamatuj si, že jsem s tebou. Já vím, jak se to stalo. Musím připustit, že mě tvoje zaslepená zloba posílila. Bože, jak jsem si připadal mladý! Ale teď – chci, aby sis připadal starý. Chci, aby se do tebe dnes v noci přelilo něco z mé zbábelosti. V příštích několika hodinách, až uvidíš kapitána Beattyho, chod' kolem něho po špičkách, nech mě ho poslouchat – nech mě posuzovat situaci. Naše heslo je přežít. Zapomeň na ty chudinky hloupé ženské...“

„Myslím, že kvůli mně jsou teď nešťastnější, než kdy byly,“ řekl Montag. „Pro mě to byl šok vidět paní Phelpsovou plakat. Možná že mají pravdu. Možná že je lepší nedívat se skutečnosti do očí, jen se bavit. Já nevím. Mám špatné svědomí –“

„Ne, to nesmíš mít! Kdyby nebyla válka, kdyby byl na světě mír, řekl bych dobrá, bav se! Ale nesmíš se stát zas jenom požárníkem, Montagu. Ve světě není všechno v pořádku.“

Montaga zaléval pot.

„Montagu, posloucháš?“

„Moje nohy,“ ozval se Montag, „Nemůžu s nimi hýbat. Je mi hrozně divně. Moje nohy se nechťejí hýbat!“

„Poslouchej! Jen klid,“ řekl stařec laskavě. „Já vím, já vím. Máš strach, že uděláš chybu. Neměj ho. Z chyb se člověk může učit. Víš, když jsem byl mladší, strkal jsem lidem svoji hloupost pod nos. Mlátili mě klackem. Když mi bylo čtyřicet, můj tupý nástroj se tak obrousil, že měl pěkný hrot, kterým jsem mohl bodat. Jestli se budeš se svou hloupostí tajit, nikdo tě neudeří – a nikdy se nic nenaučíš. Tak jen pěkně poruč nohám a na stanici s tebou! My jsme dvojčata. Nejsme už sami, nejsme každý sám ve svém pokoji a bez spojení. Když budeš potřebovat pomoc, až se tě Beatty začne vyptávat, budu sedět na tvém ušním bubínku a budu to komentovat.“

Montag cítil, jak se jeho pravá a potom i levá noha hýbe.

„Příteli,“ řekl, „zůstaň se mnou.“

Mechanický Ohař byl pryč. Jeho bouda zela prázdnou, všude kolem stálé tiché zdi požární stanice a oranžový Salamandr spal s břichem plným petroleje a s plamenometry zkříženými na bocích. Montag prošel tichem, dotkl se mosazné tyče a vyletl vzhůru do tmy. Ohlédl se na opuštěnou boudu a srdce se mu rozbušilo, zastavilo se, rozbušilo, zastavilo se, rozbušilo. V té chvíli byl Faber šedivým nočním motýlem, spícím v jeho uchu.

Beatty stál u poplachového otvoru a čekal, ale byl obrácen zády, jako by nečekal.

„Hele,“ oslovil muže, kteří hráli karty, „tady jde ten prapodivný tvor, kterému se ve všech řečech říká blázen.“

Natáhl ruku dlaní vzhůru pro dárek. Montag mu doní vložil

knihu. Aniž pohlédl na titul, mrštil Beatty s knihou do koše na odpadky a zapálil si cigaretu. „Kdož jenom trochu moudří jsou, jsou blázny nejhoršími.‘ Vítám tě zpátky, Montagu. Doufám, že s námi zůstaneš, když už tě horečka přešla a vykurýroval ses. Hodíš si s námi poker?“

Posadili se a rozdali karty. V pohledu, který na něho Beatty upíral, cítil Montag provinění svých rukou. Prsty byly jako fretky, které něco provedly a teď nemají klid, neustále sebou škubaly, s něčím si hrály a skrývaly se v kapsách před alkoholickým žárem Beattyho upřeného pohledu. Stačilo, cítil Montag, aby na ně Beatty jenom dýchl, a ruce by odumřely, převálily by se na bok a nikdo už by je nevyburcoval k životu. Po celý zbytek jeho života by zůstaly pohřbené v rukávech kabátu, zapomenuté. Protože to byly ruce, které jednaly o své vůli, nebyly součástí jeho samého. V nich poprvé našla vyjádření uvědomělá vůle popadnout knihu, utéci s Jobem a s Rút a s Willie Shakespearem, a proto teď tyhle ruce na požárnické stanici vypadaly jako potažené škraloupem krve.

Dvakrát v pouhé půlhodině musel Montag vstát, přerušit hru a odejít na záchod, aby si ruce umyl. Když se vrátil, schoval je pod stolem.

Beatty se zasmál. „Nech ruce nahoře, Montagu, ať na ně vidíme. Ne že bysme ti nevěřili, chápej, ale –“

Všichni se zachechtali.

„No tak,“ řekl Beatty, „krize je za náma a všechno je v pořádku, ovečka se vrací ke stádu. Všichni jsme ovce, které čas od času zabloudí. Pravda zůstane pravdou až do skonání světa, volávali jsme. Ti pak sami nikdy nejsou, které vzněšené myšlenky provázejí, křičeli jsme sami na sebe. ‚Sladká potrava sladce sdělené moudrosti,‘ řekl sir Philip Sidney. Ale naproti tomu: ‚Slova jak listy jsou, a kde jich mnoho je, plod smyslu šťavnatý jen zřídka uzraje,‘ Alexander Pope. Co tomu říkáš, Montagu?“

„Nevím.“

„Pozor,“ zašeptal Faber z jiného světa, daleko odtud.

„Anebo tohle: „Jeť trocha vědění nebezpečná věc: zhluboka pij – či pramen nechej téct! Nicotný doušek mysl otráví, jen rádný lok to zase napraví.“ Pope. Ta samá esej. Co ti to říká?“

Montag se kousl do rtu.

„Já ti to povím,“ smál se Beatty nad kartami. „Tohle z tebe na krátký čas udělalo opilce. Po pár verších se chováš jako utržený ze řetězu. Bum, jsi hotov vyhodit svět do povětří, sekat hlavy, srážet ženy a děti, zničit moc. Já to znám. Sám jsem to všechno prodělal.“

„Já jsem v pořádku,“ řekl Montag nervózně.

„Přestaň se červenat. Já tě nepopichuju. Opravdu ne. Představ si, že jsem měl asi před hodinou sen. Dal jsem si na chvilku šlofíka a zdálo se mi, že ty a já, Montagu, jsme se dostali do zuřivé debaty o knihách. Ty jsi vzteky rostl, vykřikoval jsi na mě jeden citát za druhým. Já jsem každý tvůj výpad s klidem odrazil. Síla, řekl jsem. A ty jsi citoval dr. Johnsona: „Moudrost je víc než rovnocenná síle!“ A já na to: Jenže, milý hochu, dr. Johnson řekl taky „Moudrý není ten, kdo opouští jistotu, aby odešel do nejistoty“. Drž se požárníků, Montagu. Všechno ostatní je strašný chaos!“

„Neposlouchej ho,“ zašeptal Faber. „Chce tě splést. Je záladný. Dej si pozor!“

Beatty se spokojeně zachechtal. „A ty jsi zase citoval: „Pravda musí ven, vražda se neutají!“ A já jsem vykřikl v dobré náladě: „Ach Bože, on mluví jen o své kobyle!“

A „Sám čert se může dovolávat Písma.“ A ty jsi ječel: „Víc úcty má dnes vyfintěný lhář než v obnošeném šatě moudrý baikalář!“ A já jsem tiše zašeptal: „Příliš mnoha protesty ztrácí pravda svou vznešenosť.“ A tys zařval: „Mrtvola krvácí, když shlédne na ni vrah!“

Já tě plácl přes ruku a řekl jsem: „Cože, chceš říct, že já roznáším nákazu?“ A tys zapištěl: „Moudrost je moc!“ a „Trpaslík na ramenou obra vidí z těch dvou dál!“ A já jsem shrnul

svoje argumenty s vybranou vznešeností, řka: „Je nám vrozena pošetilá vlastnost považovat metaforu za důkaz, příval slov za pramen velikých pravd a samy sebe za proroky,“ řekl jednou pan Valéry.“

Montagovi trýznivě vířilo v hlavě. Cítil nemilosrdné rány, které mu dopadaly na čelo, oči, nos, rty, bradu, na ramena, na paže zdvívající se k obraně. Chtělo se mu zařvat: „Ne! Drž hubu, ty všechno jenom mateš, přestaň!“

Beattyho štíhlé prsty vylétly a uchopily ho za zápěstí.

„Bože, tomuhle se říká pulz! Dohrál jsem tě, Montagu, co? Kristepane, tvůj tep bouchá jako po bitvě. Jen samé sirény a zvony! Mám mluvit dál? Líbí se mi, jak vypadáš poplašeně. Swahili, indiánština, anglická literatura, to já všechno ovládám. Rozprava by byla dost omezená, vid?“

„Drž se, Montagu!“ Motýl se otřel o Montagovo ucho. „Kalí vodu.“

„Ty ses ale hloupě vyděsil,“ řekl Beatty, „a jen proto, že jsem udělal tu strašnou věc a citoval z knih, na kterých lpíš, abych ti vyvrátil všechny tvé argumenty, bod za bodem. Knihy umí být pěkně zrádné! Myslíš si, že jsou při tobě, a zatím se obrátí proti tobě. Můžou se jich dovolávat i ostatní a už jsi v tom, topíš se v bažinách, v hromadě podstatných jmen, sloves a přídavných jmen. A na samém konci toho svého snu jsem přijel se Salamandrem a zeptal se tě: „Půjdeš se mnou?“ Ty jsi vlezl dovnitř a jeli jsme zpátky na stanici v blaženém mlčení a všechno se rozplynulo v smíru.“ Beatty pustil Montagovo zápěstí a nechal jeho ruku bezvládně klesnout na stůl. „Dobrý konec vše napraví.“

Ticho. Montag seděl jako socha z bílého kamene. Ozvěna posledního úderu kladiva do lebky pomalu odumírala a ztrácela se v černé jeskyni, kde Faber čekal, až ozvěny utichnou. A potom, když se zvířený prach v Montagově mysli usadil, začal Faber tiše: „Už je to v pořádku, řekl, co měl na srdci. Ty si to musíš přebrat. V nejbližších hodinách ti taky já řeknu, co

mám na srdci. A ty si to přebereš. Zkusíš ty dvě věci posoudit a rozhodnout se, kam skočit nebo kam spadnout. Já chci, aby to bylo tvoje rozhodnutí, ne moje nebo kapitána Beattyho. Ale měj na paměti, že kapitán patří k nejnebezpečnějším nepřátelům pravdy a svobody, k tomu masivnímu nehybnému stádu většiny. Ach Bože, ta strašná tyranie většiny! Každý hrajeme na svůj nástroj. Je teď na tobě se rozhodnout, kterým uchem budeš poslouchat.“

Montag otevřel ústa, chtěl Faberovi odpovědět, ale než mohl v přítomnosti ostatních udělat tuhle chybu, zachránil ho zvuk staničního zvonku. Hlas, který ze stropu vyhlašoval poplach, se rozezvučel. Ozval se cvakot, jak na druhé straně místnosti vyklepával poplachový telefon adresu. S pokerovými kartami v růžové ruce kráčel kapitán Beatty přehnaně volným krokem k telefonu, a když hlášení skončilo, vytrhl z něho adresu. Zběžně se na ni podíval a strčil ji do kapsy. Vrátil se a usedl. Ostatní k němu otočili hlavu.

„Může to počkat právě těch čtyřicet vteřin, než vás obere o všechny peníze,“ řekl Beatty spokojeně.

Montag položil karty.

„Jsi unavený, Montagu? Skládáš tuhle hru?“

„Ano.“

„Jen to dohraj. Nebo vlastně můžeme tuhle hru dohrát až potom. Polož karty barvou dolů a skoč si pro výstroj. A pohni sebou!“ Beatty vstal. „Nevypadáš dobře, Montagu. Hrozně nerad bych viděl, aby tě zas položila nějaká horečka...“

„To mě přejde.“

„Bude ti dobře. Tohle je speciální případ. Jdeme! Do toho!“

Vyskočili do vzduchu a zachytily se mosazné tyče, jako by byla posledním záchytným bodem nad vlnou přílivu, která se valí pod nimi, a mosazná tyč je pak k jejich úžasu svezla dolů do tmy, do houkání, kaše a sání plynatého draka, který se s řevem probouzel k životu.

„Hej!“

Se zapnutou sirénou zahnuli za roh jako burácející hrom, gumové pneumatiky se třely a kvílely, vlna petroleje v třpytivě mosazné nádrži se přelila k jedné straně jako potrava v žaludku nějakého obra. Montagovy prsty se smýkly po stříbrném zábradlí, vylétly do studeného prostoru, vítr mu rval vlasy z hlavy, vítr mu svištěl mezi zuby a on neustále myslel na dnešní večer a ty ženy, na ty bezduché ženy v jeho pokoji, z nichž neonový vír vyrval zdravé jádro, a na to, jak jim idiotsky četl tu knihu. Jako by se pokoušel uhasit požár vodní pistolí, tak to bylo nesmyslné, tak šílené. Jeden vztek střídal druhý. Kdy už konečně přestane bláznit a uklidní se, opravdu a pořádně se uklidní?

„Jdeme na to!“

Montag se rozhlédl. Beatty nikdy neřídil, ale dnes v noci šoféroval, řítil se se Salamandrem okolo rohů, předkláněl se na vysokém řidičském trůně a těžký nepromokavý plášť za ním vlál. Podobal se velkému černému netopýrovi, který se vznáší nad strojem, nad mosaznými čísly a nabírá vítr do křídel.

„Jdeme světu zachránit štěstí, Montagu!“

Vysoko ve tmě probleskovaly Beattyho fosforeskující růžové tváře a Beatty se zběsile usmíval.

„Jsme tu!“

Salamandr dunivě zastavil a setřásl podkluzující a toporně poskakující posádku. Montag stál a upíral rozbolavělé oči na studenou lesklou tyč, kterou svíral v prstech.

Nedokážu to, říkal si v duchu. Jak se můžu s vervou pustit do téhle nové mise, jak můžu dál pálit věci? Nemůžu tam jít.

Beatty stál vedle něho, načichlý větrem, jímž proletěl. „Tak jsme tu, Montagu.“

V neforemných botách běželi jako mrzáci, tiše jako pavouci.

Montag konečně zdvihl zrak a otočil se.

Beatty mu dychtivě hleděl do tváře.

„Něco není v pořádku, Montagu?“

„Jak to,“ říkal Montag pomalu, „vždyť jsme zastavili u mého domu.“

ČÁST TŘETÍ

PLAMEN PLÁ

Po celé ulici vyskakovala světla a domovní dveře se otevíraly, aby obyvatelům neušel začátek karnevalu. Montag a Beatty, jeden s chladným zadostiučiněním, druhý nemoha uvěřit vlastním očím, upřeně hleděli na dům před sebou, na tu hlavní manéž, kde se budou provozovat kejkle s pochodněmi a kde bude polykán oheň.

„Tak,“ řekl Beatty, „tady to máš. Pan Montag se chtěl vznášet poblíž slunce, a když si teď pitomec spálil křídla, diví se proč. Nevaroval jsem tě dost jasně, když jsem poslal Ohaře očenichat tvůj barák?“

Montagův obličej ztuhl a ztratil jakýkoli výraz. Montag cítil, jak se mu hlava – jako vytesaná z kamene – otáčí k tmavé budově v sousedství zasazené do rámu pestrých květin.

Beatty odfrkl: „Ale jdi! Snad tě nepomátlý řečičky toho mladého cvoka, to snad ne! Kytičky, motýli, listy, zápaedy slunce, sakra práce! Je to všechno na jejím záznamu v kartotéce. To mě podrž, trefil jsem do černého. Podívej se na sebe, jak vypadáš! – Pár stébel trávy a srpky měsíce. Takové pitomosti! Co dobrého s tím dosáhla?“

Montag usedl na studený blatník Draka, nepatrнě natáčel hlavu vlevo, nepatrнě vpravo, vlevo, vpravo, vlevo, vpravo, vlevo...

„Všechno si všímala. Nikomu nic neudělala. Nechávala všechny na pokoji.“

„Čerta na pokoji! Copak se kolem tebe věčně netočila? Známe je! Jsou to vypečená dobročinná neviňátka, známe to jejich pohoršené svatouškovské mlčení, známe to jediné nadání, co mají: člověk se v jejich společnosti cítí provinile. Ať jdou všichni k čertu, vycházejí jako půlnocní slunce a svítí na člověka, až se v posteli potí!“

Domovní dveře se rozlétly. Mildred seběhla ze schodů, v křečovité ztuhlé ruce držela jediný kufr. U chodníku zaskřípěly brzdy taxíku lesklého jako brouk.

„Mildred!“

Upjatě přeběhla kolem něho, obličej pomoučený pudrem, obličej bez úst, protože si je nenamalovala.

„Mildred, to není možné, tys přece ty požárníky nezavolala!“

Hodila zavazadlo do čekajícího taxíku, vlezla dovnitř, posadila se a drmolila: „Moje rodinka, moje ubohá rodinka, všechno je pryč, všechno, všechno je pryč...“

Beatty popadl Montaga za rameno a taxík vyrazil, vyřítil se stokilometrovou rychlostí a zmizel.

Ozval se třesk, jako by se sypaly střepiny snu vymodelovaného z ozdobného skla, zrcadel a křišťálových ověsů. Montag se prudce obrátil, jako by jím otočila nějaká další nepochopitelná smršť, a viděl Stonemana a Blacka, jak máchají sekyrami a třískají do okenních tabulí, aby v domě udělali průvan.

Šelest křídel motýla smrtihlava troucího se o chladnou černou přepážku. „Montagu, tady Faber. Slyšíš mě? Co se děje?“

„Tohle se děje mně,“ řekl Montag.

„Ošklivé překvapení, co?“ řekl Beatty. „Protože dneska přece každý ví, každý si tím je absolutně jistý, že jemu se nikdy nic nestane. Ostatní umírají, já žiju dál. Nic nemá žádné následky, neexistuje odpovědnost. Háček je v tom, že ona existuje. Ale o tom se nemluví, vid? Když té jednou následky dohoní, to už je stejně pozdě, nemám pravdu, Montagu?“

„Montagu, můžeš se z toho dostat, utéct?“ zeptal se Faber.

Montag vykročil, ale vůbec nevnímal, že se jeho nohy dotý-

kají cementu a potom noční trávy. Vedle něho cvakl Beatty zapalovačem a oranžový plamínek přivábil Montagův fascinovaný pohled.

„Co je na ohni tak nádherného? Co nás k němu tak táhne, ať jsme jak jsme starí?“ Beatty sfoukl plamen a znova ho rozžehl. „Je to věčný pohyb, něco, co člověk chtěl vynálezt, ale nikdy nevynalezl. Nebo aspoň skoro věčný pohyb. Kdybys ho nechal hořet, stráví plamen všechny naše životy. Co je oheň? To je záhada. Učenci nás poučují svým žargonem o tření a molekulách. Ale ve skutečnosti nevědí. Jeho opravdová krása je v tom, že ničí odpovědnost a následky. Začne být nějaký problém příliš obtížný, leží na vás jako břemeno? Do pece s ním! A ty, Montagu, ty jsi břemeno. Oheň tě sejme z mého hřbetu, čistě, rychle, bezpečně. Nezbude nic, co by jednou mohlo začít zahnívat. Je to antibiotické, estetické, praktické.“

Montag stál a nahlízel dovnitř do toho teď bizarního domu, který pozdní noční hodina naplnila cizotou, šumem hlasů ze sousedství a roztríštěným sklem. A na podlaze tam byly těžko uvěřitelné knihy, s urvanými deskami, rozsypané jako labutí peří. Vypadaly tak hloupě, že snad ani nestály za povšimnutí, nebyly nic víc než černá písmena, zežloutlý papír a roztrhané vazby.

Mildred. Samozřejmě. Určitě ho viděla schovávat knihy na zahradě a přinesla je zpátky dovnitř. Mildred. Mildred.

„Chci, abys tuhle práci udělal úplně sám, Montagu. Ne petrolejem a sirkou, ale pěkně kousek po kousku plamenometem. Tvůj dům, tvůj úklid.“

„Montagu, nemůžeš utéct, dostat se pryč?“

„Ne,“ vykřikl Montag bezmocně. „Ohař! Je tu Ohař!“

Faber ho slyšel a slyšel ho i Beatty, který si myslel, že to Montag říká jemu. „Ano, Ohař se tu potlouká někde kolem, tak žádné hlouposti. Připraven?“

„Připraven.“ Montag odjistil bezpečnostní uzávěr plamenometu.

„Pal!“

Vyskočila obrovská ohnivá krůpěj přilnavé tekutiny, hltavě se vrhla na knihy a mrštila jimi o stěnu. Montag vešel do ložnice, dvakrát vypálil a manželské postele se prudce vzňaly se syčivým šepotem, s žárem, vášní a jasem větším, než by si byl pomyslel, že v nich může být. Spálil stěny ložnice a toaletní stolek, protože chtěl všechno změnit, křesla, stoly a v jídelně stříbrné nádobí a talíře z umělé hmoty, všechno, co mu připomínalo, že žil tady v tom prázdném domě s podivínskou ženou, která na něho zítra zapomene, která odešla a už na něho možná zapomněla, neboť naslouchá zvukům, které do ní bez ustání vlévá rádiová mušlička, jak jede osamělá městem. A stejně jako dřív – bylo to dobré, pálit, cítil, že ho oheň neodolatelně přitahuje, že ho drží, rve, sápe vejpůl a nesmyslný problém odkládá stranou. Pokud neexistuje žádné řešení, dobrá, pak se musí odstranit problém. Na všechno je nejlepší oheň.

„Knihy, Montagu!“

Knihy vyskakovaly a tančily jako smažící se ptáci, jejichž křídla žhnou červenými a žlutými pery.

A pak vešel do salonu, kde byly ve spánek pohrouženy ty veliké idiotské obludy s bezbarvými myšlenkami a sněhobílými sny. Vypálil na každou ze tří prázdných stěn a zevnitř na něj zasyčelo vzduchoprázdno. Prázdnota se ozvala ještě prázdnějším hvizdem, nesmyslným zaječením. Pokusil se zamyslet nad vzduchoprázdinem, na němž se producírovala nicota, ale nebyl toho schopen. Zadržel dech, aby mu vzduchoprázdno nevniklo do plic. Skoncoval s tou strašnou prázdnotou, zacouval k odchodu a pokojí hodil darem obrovskou jasně žlutou ohnivou kytici. Ohnivzdorný obal z umělé hmoty, jímž bylo všechno potaženo, pukl pod ostřím plamenů a dům se začal zmítat v ohni.

„Až budeš úplně hotov,“ ozval se za ním Beatty, „jsi zatčen.“

* * *

Dům se rozpadl v rudé uhlíky a černý popel. Sesul se na hromádku ospalých růžově šedých oharků, nad ním se vznášel chochol kouře, stoupal a zvolna vlál po obloze sem tam. Bylo půl čtvrté ráno. Zástupy odtáhly domů. Veliké cirkusové stany splaskly, zřítily se, zbyly z nich jen oharky a sutiny a představení nadobro skončilo.

Montag stál s plamenometem v zemdlených rukou, v podpaží velké ostrovny potu, na obličeji šmouhy od sazí. Ostatní požárníci čekali za ním v temnotě, doutnající základy domu slabounce ozařovaly jejich tváře.

Montag dvakrát naprázdno otevřel ústa, než si dokázal v hlavě srovnat myšlenky.

„To moje žena zavolala požárníky?“

Beatty přikývl. „Ale její přítelkyně nás volaly dřív, jenže to jsem nechal plavat. Nemínilo by tě to v žádném případě. Byla to od tebe pěkná hloupost, otevřeně a bezstarostně si recitovat básničky. Něco takového může udělat jen pitomec a snob. Dejte člověku pář veršíčků a hned má dojem, že je pánum tvorstva! Ty si myslíš, že se svýma knihama můžeš chodit po vodě. Jenže svět se docela dobře obejde bez nich. Podívej, kam tě dostaly! Jsi v pěkné kaši. Stačí mi v ní zamíchat malíkem a utopíš se!“

Montag nebyl s to udělat jediný pohyb. S ohněm přišlo obrovské zemětřesení, srovnalo se zemí dům, někde pod tím byla Mildred i celý jeho život a on se nedokázal pohnout. Zemětřesení mu dosud otřásalo, lomcovalo a zmítalo nitrem a on stál a s koleny podklesávajícími pod obrovským nákladem únavy, zmatenosti a potupy dovolil Beattymu, aby ho udeřil, aniž sám zdvihl ruku k obraně.

„Montagu, ty idiote, ty pitomý blázne, jaký jsi k tomu měl důvod?“

Montag neslyšel, byl daleko, v duchu prchal, zmizel a zanechal svoje mrtvé, sazemi zmazané tělo, ať se pohupuje před jiným rozrušeným bláznem.

„Montagu, uteč odtamtud!“ řekl Faber.

Montag naslouchal.

Beatty ho praštíl do hlavy, až se zamotal a klesl nazad. Zelený náboj, v němž šeptal a volal Faberův hlas, vypadl na chodník. Beatty po něm chňapl, zašklebil se, zvedl ho. Přidržel si ho k uchu, napůl uvnitř, napůl ven.

Montag slyšel vzdálený volající hlas: „Montagu, nestalo se ti nic?“

Beatty zelený náboj vypnul a strčil si ho do kapsy. „Aha – tak ono v tom je víc, než jsem myslел. Já viděl, jak naklániš hlavu a posloucháš. Nejdřív mě napadlo, že máš v uchu obyčejnou mušličku. Ale když jsi pak najednou zchytrěl, hned mi to bylo divné. Po téhle stopě půjdeme a na toho tvého přítele si posvítíme.“

„Ne!“ vykřikl Montag.

Trhl bezpečnostní pojistkou plamenometu. Beatty pohyb jeho prstů postřehl a oči se mu maloučko rozšířily. Montag v nich spatřil překvapení, a tak se taky podíval na ruce, aby zjistil, co zas provedly. Když na to později vzpomínal, nedokázal rozhodnout, jestli mu konečný popud k vraždě daly jeho ruce nebo Beattyho reakce na jejich pohyb. Kolem uší mu zahřmělo poslední zadunění valící se laviny, ale to už se ho nedotklo.

Beatty se zašklebil svým nejneodolatelnějším způsobem: „Ano, tohle je jeden z prostředků, jak si získat pozornost. Namířit na člověka pušku a donutit ho, aby si poslechl tvou řeč. Tak spusť. O čem to tentokrát bude? Proč na mě nezablekotáš něco ze Shakespeara, ty amatérský snobe? ,Neděsím se tvých hrozeb, Cassie, neboť ctnost je mi tak silnou zbrojí, že ony letí kolem mne jak líný vánek, jehož si nevšímám.‘ Že mi to jde? Tak do toho, ty antikvární literáte, zmáčkní kohoutek!“ Udělal krok směrem k Montagovi.

Montag se ozval: „Nikdy jsme nepálili, co se spálit mělo...“

„Dej mi to, Guyi,“ řekl Beatty se strnulým úsměvem.

A pak z něho najednou byla ječící pochodeň, poskakující,

převalující se, drmolící panáček, už nic lidského nebo známého, osamělý plamen, který se svíjel na trávníku, když na něho Montag stříkl jedinou dlouhou dávku tekutého ohně. Ozvalo se zasyčení, jako když pleskne veliká slina na rozžhavená kamna, zabublání a zašumění pěny, jako by někdo nasypal sůl na obecného černého slimáka a proměnil ho tím v odporný sliz, obalený žlutou pěnou. Montag zavřel oči a řval, řval a namáhal se zvednout ruce k uším, aby si je zacpal a ty zvuky umlčel. Beatty sebou zaškubal, znova a ještě jednou, nakonec se zhroutil sám do sebe jako roztavená vosková figurka a zůstal tiše ležet.

Druzí dva požárníci se nepohnuli.

Montagovi se udělalo špatně, ale ovládl se a namířil plamenomet. „Otočte se!“

Otočili se, po zsinalých obličejích jim stékaly pramínky potu. Praštíl je do hlavy, shodil jim helmy a srazil jednoho přes druhého. Skáceli se a zůstali ležet bez hnutí.

Zašustění osamělého podzimního listu.

Otočil se a před ním stál Mechanický Ohař.

Byl už v polovině trávníku, blížil se ze stínu, pohyboval se s tak hbitou lehkostí, že se podobal osamělému hustému mráčku černošedého kouře, který tiše žene vítr.

Odrazil se k poslednímu mohutnému skoku a padal z výšky víc než jednoho metru nad jeho hlavou, pavoučí nohy se na něho sápaly, prokainová jehla vylétla z jediného zlověstného zuba. Montag Ohaře zachytily ohnivým květem, úžasným kalichem, který okolo kovového psa rozevřel žluté a modré okvětní plátky a potáhl ho novým obalem ve chvíli, kdy Ohař do něho vrazil a odhodil ho i s plamenometem tři metry vzad, až narazil na kmen stromu. Zlomek okamžiku předtím, než oheň Ohaře popadl, mrštíl jím do vzduchu, vylomil kovové kosti z kloubů a vyrval mu vnitřnosti jediným zášlehem červeně jako raketa připoutaná k ulici, cítil Montag, jak mu zvíře zašmátralo po noze, jak ji sevřelo a vbodlo do ní jehlu. Montag ležel na

zádech a hleděl na tu mrtvou-živou věc, jak zahrabala pahýly do vzduchu a chcípla. Ale i pak se zdálo, že se mu chce znova dostat na kůži a dopíchnout injekci, která se prožírala masem v noze. Lomcovala jím hrůza i úleva, smíšené pocity člověka, který uhnul právě včas, takže ho blatník auta fičícího rychlostí sto čtyřiceti kilometrů za hodinu jenom odřel na koleně. Měl strach vstát, měl strach, že se možná na znečitlivělou nohu vůbec nebude schopen postavit. Strnulost ve strnulosti se propadala ve strnulost...

Co teď...?

Ulice prázdná, dům hořel jako zbytek staré divadelní kulisy, ostatní domy tonuly ve tmě, tady Ohař, tamhle Beatty, na jiném místě dva další požárníci a Salamandr...? Vytřeštil oči na obrovský stroj. Ten musí taky zmizet.

No tak ukaž, jak jsi na tom bledě, říkal si v duchu. Zvedni se. Pomalu, pomaloučku... táák.

Stál a měl jen jednu nohu. Druhá byla špalek zuhelnatělého sosnového dřeva, který vlekl s sebou jako pokání za nějaký nejasný hřich. Když na ni přenesl váhu těla, po celé délce lýtka mu projel pramen stříbrných jehel a kolenem ven. Zanaříkal. Honem, honem, ty tam, tady nemůžeš zůstat!

V několika domech kolem znova rozsvítily světla, zda kvůli událostem, které se právě zběhly, nebo pro abnormální ticho po zápase, to Montag nevěděl. Kulhal mezi troskami domu, chytal se za poraněnou nohu, když ochabovala, mluvil na ni, knoural a řval rozkazy, proklínal ji a žadonil, aby pro něho pracovala, když je to teď životně důležité. V temnotě slyšel volání a výkřiky řady lidí. Dostal se na zadní dvorek a do uličky za domem. Beatty, teď už nejsi problém, letělo mu hlavou. Vždycky jsi říkal, nezkoušejte problémy řešit, spalte je. A vidíš, já jsem teď udělal obojí. Sbohem, kapitáne.

Ve tmě odklopýtal uličkou pryč.

* * *

Pokaždé, když na nohu našlápl, explodoval mu v ní výstřel z pušky a on si v duchu říkal, jsi blázen, zatracený blázen, strašný blázen, pitomec, strašný pitomec, zatracený pitomec a blázen, zatracený blázen; koukni se na to boží dopuštění, jak to teď chceš dát do pořádku, koukni se na to boží dopuštění, co si s tím počneš! Co hrdost – k čertu – a charakter, tys to všechno hodil do starého železa, hned na začátku kašleš na všechny i na sebe. – Ale přišlo to tak najednou, jedno za druhým, Beatty, ty ženské, Mildred, Clarissa, všechno. Jenže to tě neomlouvá, vůbec ne. Blázne, ty blázne, jdi, běž a vzdej se!

Ne, zachráníme, co budeme moct, uděláme, co ještě zbývá udělat. Když už musíme pálit, vezmeme jich ještě několik s sebou. Počkat!

Vzpomněl si na knihy a otočil se. Co kdyby přece jen...

Několik knih našel na místě, kde je uložil – u plotu zahrady. Mildred, Bůh jí žehnej, si všech nevšimla. Čtyři knihy ležely dosud tam, kde je schoval. Nocí vyly hlasy, světla reflektorů kroužila kolem. Jiní Salamandři řvali, v dálce bylo slyšet jejich motory, policejní sirény si razily cestu městem.

Montag vzal čtyři zbylé knihy a hopsal, pajdal, poskakoval uličkou a najednou upadl, jako by mu někdo sťal hlavu a leželo tu jenom tělo. V nitru ho cosi škubnutím zastavilo a svalilo na zem. Zůstal ležet na místě, kde se zhroutil, a vzlykal, nohy přitažené k tělu a obličeji slepě přitisknutý na štěrkový chodník.

Beatty si přál zemřít.

V záchratu pláče si Montag uvědomil, že je to pravda. Beatty si přál zemřít. Jen tak tam stál, ve skutečnosti se ani nepokusil o záchraru, jen stál, vtipkoval a popichoval – napadlo Montaga. Ta myšlenka postačila k udušení pláče a k tomu, aby nabral dech. Je to zvláštní, strašně zvláštní: tak moc si přát umřít, že necháte ozbrojeného člověka volně chodit kolem a pak, místo abyste mlčel a zůstal naživu, křičíte na lidi dál a popichujete je, až je rozuzuříte, a pak...

V dálce zvuk běžících nohou.

Montag se posadil. Kouej odtud zmizet. Rychle, vstávej, vstaň, tady sedět nemůžeš! Ale pořád ještě brečel a s tím musí přestat. Už to přecházelo. Nechtěl nikoho zabít, ani Beattyho ne. Útroby se mu křečovitě sevřely a scvrkly se, jako by mu je někdo ponořil do kyseliny. Zvedl se mu žaludek. Viděl Beattyho v plamenech, neuhýbajícího, škubajícího sebou na trávníku. Kousal se do zaťatých kloubů. Lituji toho, lituji toho, ach Bože, lituji...

Zkoušel si všechno srovnat v hlavě, vrátit se k normálnímu běhu života, jak ho žil ještě před několika dny, před sítěm a pískem, před Pelhamovou pastou, před šumem nočních motýlů, světlouškami, poplachy a výjezdy, bylo toho na několik málo dní příliš mnoho, po pravdě řečeno příliš mnoho na celý život.

Na vzdáleném konci uličky běžely kroky.

„Vstávej!“ poručil si. „Ksakru, vstaň!“ oslovil nohu a stál. Bolest jako by mu zatloukala do kolena hřebíky, pak jenom látací jehly a nakonec obyčejné zavírací špendlíky, a když se asi padesáti dalšími poskoky a výskoky odvlekl kus dál a zadřel si přitom do dlaně spoustu třísek z dřevěného plotu, bodání bylo už jen jako sprška vařící vody, kterou mu někdo stříkl na nohu. A konečně byla noha zas jeho vlastní nohou. Bál se, aby si v běhu nezlomil uvolněný kotník. Nasál hlubokou noc do otevřených úst a vydechl ji zbledlou, tíhu černi zanechal uvnitř v sobě a vydal se vpřed vytrvalým kulhavým klusem. Knihy nesl v rukou.

Myslel na Fabera.

Faber zůstal na spáleništi v doutnající hroudě dehtu, který byl teď bezejmenný a bez totožnosti. Spálil také Fabera. Znicěhonic jím to tak otřáslo, že měl pocit, jako by byl Faber vskutku mrtvý, upečený jako plotice v té malé zelené kapsličce zastrčené a ztracené v kapse muže, z něhož byl teď pouhý holý kostlivec držící pohromadě asfaltovými šlachami.

Musíš si pamatovat: Spal je, nebo spálí oni tebe, pomyslel si. Právě teď je to opravdu takhle prosté.

Prohledal si kapsy, peníze byly na svém místě a v jedné

kapse našel obvyklou mušličku, jejímž prostřednictvím za toho studeného temného rána promlouvalo město samo k sobě.

„Policie varuje. Bylo zahájeno pátrání po muži na útěku ve městě. Spáchal vraždu a zločiny proti státu. Jméno: Guy Montag. Zaměstnání: požárník. Naposledy spatřen...“

Montag vtrvale běžel kolem šesti domovních bloků a potom ulička vyústila v širokou prázdnou třídu s deseti dopravními pruhy. Připomínala řeku bez jediného člunu, zamrzlou v ostrém světle vysokých bělostných obloukových lamp, a on vycítil, že by v ní člověk mohl utonout, kdyby se jí pokusil přejít. Byla příliš široká, příliš otevřená. Obrovské jeviště bez kulis. Lákalo ho, aby přes ně přeběhl, snadno viditelný v oslepujícím osvětlení, v němž ho mohli snadno chytit, snadno zastřelit.

Mušlička mu hučela v uchu.

„.... pozor na muže, který utíká... pozor na běžícího muže... pozor na osamělého muže, který jde pěšky... pozor...“

Montag se stáhl do stínu. Přímo před ním stála benzinová pumpa, dva stříbrná brouci zrovna přijízděli natankovat. Pokud se chce dostat na druhou stranu, musí být čistý a působit dobrým dojem, nesmí přeběhnout, musí ten širokánský bulvár přejít klidným krokem. Byl by se toho mohl odvážit s daleko menším rizikem, kdyby se byl umyl a učesal, dřív než se vydal na cestu, aby se dostal – kam...?

Ano, napadlo ho, kam to utíkám?

Nikam. Nebylo kam jít. Neměl přítele, k němuž by se mohl uchýlit, žádného neměl. Kromě Fabera. A pak si uvědomil, že instinctivně skutečně míří k Faberovu domu. Jenže Faber ho nemůže schovat. I kdyby se o to jen pokusil, byla by to sebevražda. Přesto věděl, že Fabera navštívit půjde, děj se co děj, třeba jen na několik minut. U Fabera bylo místo, kde mohl doplnit svou rychle vysychající nádrž víry ve vlastní schopnost zůstat naživu. Chtěl prostě jen vědět, že je na světě někdo jako Faber. Chtěl toho člověka vidět živého, a ne zuhelnatělého na spáleništi jako mrtvolu zaskořápkovanou v jiné mrtvole. A mu-

sí u něho samozřejmě nechat část peněz, aby je Faber použil, až se on dá na útěk. Snad se mu podaří dostat na venkov, do přírody a žít na řekách nebo na březích řek a u silnic, v polích a v horách.

Mohutný vířivý šepot ho přiměl podívat se na oblohu.

Policejní helikoptéry startovaly v takové dálce, že to vypadalo, jako by někdo foukl do šedé koule odkvetlé pampelišky. Třepotaly se jich ve vzduchu dva tucty, čtyři kilometry odtud se nerozhodně kolébaly podobné motýlům, které uvedl do rozpaků podzim. A pak jak olovnice klesaly k zemi, jedna za druhou, tuhle, tamhle, měkce dosedly na ulici, kde se zas změnily v brouky, ječely po bulvárech nebo zas stejně znenadání vyskakovaly zpátky do vzduchu a pokračovaly v pátrání.

A před ním stála ta benzínová pumpa, její zaměstnanci se točili kolem zákazníků. Montag se přiblížil ze zadu a vešel na pánskou toaletu. Aluminiovou zdí slyšel hlas z rádia: „Válka byla vypovězena.“ Venku tankovali benzín. Muži v broucích se bavili, zaměstnanci stanice hovořili o motorech, o benzínu a kolik za něj mají dostat. Montag stál a zkoušel se přinutit k šoku z klidného konstatování rozhlasového přijímače, ale nic se v něm nehnulo. Pro něho musí válka počkat, dostane se k ní při pořádání svých soukromých záležitostí teprve tak za hodinu, za dvě.

Umyl si ruce a obličej, osušil se ručníkem a přitom dbal, aby ho bylo co nejméně slyšet. Vyšel z toalety, opatrně zavřel dveře, vykročil do tmy a konečně znova stanul na pokraji prázdného bulváru.

Ležel tu před ním, hra, kterou mohl vyhrát, obrovský kuželník ve studeném ránu. Bulvár byl čistý jako plocha nějaké arény chvíliku před tím, než se objeví jisté nejmenované oběti a jistí neznámí vrahové. Vzduch při povrchu se nad nesmírnou betonovou řekou chvěl už jen teplem Montagova těla. Bylo to neuvěřitelné, ale cítil, že jeho teplo zachvívá celým okolním

světem. Stal se světlíkujícím cílem. Věděl to, cítil to. A teď musí vyrazit na svou krátkou procházku.

Tři bloky odtud zazářilo několik automobilových reflektoriů. Montag se zhluboka nadechl. Plíce měl v hrudi jako hořící pochodně. Od běhu mu vyschlo v hrdle. V ústech chuť zakrváceného železa a v nohou cítil zrezivělou ocel.

Na co se chystají tamta světla? Když už se člověk vydá na cestu, musí odhadnout, jak brzo ti brouci dokážou přijet sem. Jak může být daleko k protějšímu chodníku? Vypadalo to tak na sto metrů. Pravděpodobně ani ne celých, ale v každém případě bude lépe počítat s touhle cifrou, počítat, že půjde-li hodně pomalu a bude-li si pěkně vykračovat, potrvá mu možná třicet, čtyřicet vteřin, než tu dráhu urazí. A brouci? Jakmile nastartují, mohou v patnácti vteřinách nechat tři bloky za sebou. Takže i kdyby v polovině cesty začal utíkat...?

Vykročil pravou nohou, potom levou nohou a pak pravou. Kráčel po prázdné ulici.

Člověk si ovšem nemohl být jistý bezpečným přechodem, i kdyby ulice byla úplně prázdná, protože nad terénní vlnou čtyři bloky odtud se náhle mohl objevit vůz, přihnat se a přeletět kolem něho dřív, než se stačí pořádně nadechnout.

Rozhodl se, že kroky počítat nebude. Nedíval se vpravo ani vlevo. Světlo lamp na stožárech mu připadalo právě tak jasné a všechno osvětlující jako polední slunce. A právě tak žhavé.

Zaslechl zvuk auta nabírajícího rychlosť vpravo dva bloky za ním. Otočné reflektory najednou mířily tu sem, tu tam a zachytily Montaga.

Nezastavuj se!

Zakopl, pevně sevřel knihy a přinutil se neztuhnut na místě. Instinktivně kousek popoběhl, ale hned se hlasitě napomenul, ovládl se a začal opět kráčet pomalu. Už byl uprostřed ulice, ale jak brouci zvyšovaly rychlosť i skučení motorů se zvýšilo.

Samozřejmě policie. Vidí mě. Tak hlavně pomalu, jen po-

malu, klidně, neobracej se, nerozhlížej se, nedej na sobě znát, že sis jich všiml. Jdi, to je ono, jdi, jdi!

Brouk se řítil. Brouk řval. Brouk zvyšoval rychlost. Brouk skučel. Brouk se hnal jako burácející hrom. Brouk téměř letěl. Brouk se přihnal jako osamělá svíštící střela vypálená z neviditelné pušky. Přidal a řítil se stoosmdesátkou. Přidal a řítil se nejmíň stodevadesátkou. Montag zaťal zuby. Připadal mu, že žár ženoucích se reflektorů mu ožehl tváře, oční víčka sebou v té výhni zacukala a celé tělo mu zalil kyselý pot.

Začal idiotsky šoupat nohama, mluvit sám k sobě a najednou prolamil předsevzetí a rozběhl se. Natáhl nohy, kam až dosáhly, dopadl jimi na zem a hned zas daleko dopředu a na zem a znova daleko vpřed a na zem a zas a zas. Bože! Bože! Upustil jednu knihu, zastavil se, už už se chtěl otočit, rozmyslel si to, opět se vrhl vpřed, rozeřval se v betonové prázdnotě – brouk se sápal na svou prchající potravu, sedmdesát metrů, čtyřicet metrů za ním, pětatřicet, třicet, pětadvacet. Montag sípal, rozhazoval rukama, nohy dolů, nahoru, dolů, blíž, bliž, houkání, křik, oči rozžhavené do běla, když škubnutím otočil hlavu a pohlédl přímo do oslnivého žáru. Brouka teď spolklo jeho vlastní světlo, proměnil se v pochodeň řítící se na něho, už jen hluk, už jen ohlušující jek. A teď – je téměř na něm!

Klopýtl a svalil se.

Dostali mě! Je konec!

Ale pádem se všechno změnilo. Ten divoký brouk zlomek vteřiny před tím, než ho dostihl, sebou trhl a o vlásek se mu vyhnul. A zmizel. Montag ležel natažený na zemi obličejem dolů. Modrý proud výfukového plynu z brouka k němu zanesl výbuch smíchu.

Pravá ruka trčela před ním, s dlaní otevřenou. Když teď ruku zdvihl, spatřil na samém konečku prostředníku asi deset milimetrů silnou černou šmouhu, kde se prstu dotkla pneumatika. Pomalu vstával a nevěřícně přitom hleděl na ten černý proužek.

To nebyla policie, napadlo ho.

Rozhlédl se po bulváru. Teď byl jako vymetený. Houf dětí, bůhvíjak starých, snad od dvanácti do šestnácti, které jely v automobilu, hvízdaly, pokřikovaly a hulákaly, zahlédl něco velmi neobvyklého, úplnou raritu: člověka, který šel pěšky! A děti si prostě řekly: „Na něj!" aniž věděly, že je to uprchlý pan Montag. Byla to tlupa dětí, které si vyjely zpestřit dlouhou noc burácející jízdou sedmi nebo osmi set kilometrů v několika málo měsíčem ozářených hodinách. Obličeje měly ledové od větru a ráno se vrátí nebo se nevrátí, mrtví nebo živí, v tom je to dobrodružství.

Byly by mě zabily, říkal si Montag, potácel se vzduchem, který visel dosud roztržený vedví, víril kolem něho ve sloupech prachu a dotýkal se jeho odřených tváří. Bez nejmenší příčiny by mě byly zabily!

Kráčel ke vzdálenému chodníku a poroučel každé noze zvlášť, aby šla a nezastavovala se. Rozházené knihy nějak posbíral, později si nevpomínal, že by se byl sehnul a dotkl se jich. Přendával si je neustále z ruky do ruky, jako by to byly karty, které není s to srovnat.

Rád bych věděl, jestli tihle zabili Clarissu.

Zarazil se a jeho mysl to opakovala, velice nahlas.

Rád bych věděl, jestli tihle zabili Clarissu.

Zatoužil se s křikem rozběhnout za nimi.

Oči se mu zalily slzami.

Zachránilo ho, že upadl. Když řidič vozu uviděl Montaga na zemi, instinktivně si uvědomil, že kdyby v té rychlosti přejel ležící tělo, mohlo by to vůz převrátit a pasažéry vyklopit. Kdyby byl Montag zůstal stojícím cílem...?

Prudce oddychoval.

V dálce na bulváru, čtyři bloky odtud, ten brouk zpomalil, otočil se na dvou kolech, rozehnal se zpátky, a vyrovnávaje smyk na nesprávné straně ulice, nabíral rychlosť.

Ale Montag už byl pryč, v tmavé postranní uličce, v bezpečí,

kvůli němuž se vydal před hodinou – nebo to byla jen minuta? – na dlouhou cestu. Stál roztršeň v noční temnotě a jen vyhlédl, když se kolem hnul brouk, smýkl sebou doprostřed bulváru, roztočil kolem sebe vír smíchu a zmizel.

Když potom v temnotě kráčel dál, spatřil helikoptéry, jak se snášejí, snášejí se dolů jako první vločky sněhu na počátku dlouhé zimy, která se blíží...

V domě bylo ticho.

Montag se přiblížil ze zadu, proplížil se těžkou, nocí zrozenou vůní narcisů, růží a vlhké trávy. Nahmatal zadní dveře, zjistil, že jsou otevřené, vklouzl dovnitř, šel tiše předsíní a na slouchal.

Paní Blacková, říkal si v duchu, spíte tu někde? Není to správné, ale váš manžel to dělal jiným lidem a nikdy se neptal, jestli je to správné, nikdy o tom nepřemýšlel a nikdy si s tím nedělal starosti. A teď, protože jste požárníkova žena a tohle je váš dům, teď jste na řadě vy, za všechny domy, které váš manžel spálil, a za lidi, kterým bezmyšlenkovitě ublížil.

Dům neodpověděl.

Schoval knihy v kuchyni a vyšel z domu zpátky do uličky. Ohlédl se – dům doposud ležel v temnotě a v tichu, ponořený ve spánku.

Cestou přes město, nad nímž se na obloze třepetaly helikoptéry jako cáry papíru, zavolal požárníky z osamělé telefonní budky před krámem, kde na noc zavírali. Pak ve studeném nočním vzduchu zůstal stát a čekal, dokud neuslyšel, jak se v dálce rozezněly poplachové sirény a blížily se, Salamandří přijízděli, jeli spálit dům pana Blacka, který byl právě v práci, a až střecha povolí a zřítí se do ohně, vyhnat jeho třesoucí se ženu do ranního chladu. Teď zatím ještě spala.

Dobrou noc, paní Blacková, řekl si v duchu.

* * *

„Fabere!“

Ještě jedno zaklepání, šepot a dlouhé čekání. Pak, po chvíli, vyskočilo uvnitř Faberova domku světýlko. Ještě okamžik a zadní vchod se otevřel.

Stáli a v pološeru se dívali jeden na druhého, Faber a Montag, jako by jeden nevěřil v existenci druhého. Pak se Faber pohnul, napráhl ruku, popadl Montaga, vtáhl ho dovnitř, posadil ho, vrátil se, postavil se do dveří a naslouchal. Sirény vyly v ranní dálce. On vešel do domu a zavřel dveře.

Montag řekl: „Ve všem všudy jsem se choval jako blázen. Nemůžu tu zůstat dlouho. Jdu bůhví kam.“

„Aspoň jsi jako blázen dělal dobré věci,“ řekl Faber. „Myslel jsem, že jsi mrtvý. Otofon, který jsem ti dal –“

„Shořel.“

„Slyšel jsem, jak s tebou kapitán mluví, a najednou bylo po všem. Nechybělo mnoho a byl bych se vypravil tě hledat.“

„Kapitán je po smrti. Našel váš otofon, slyšel, jak mluvíte, chystal se vás vystopovat. Zabil jsem ho plamenometem.“

Faber se posadil a chvíli nepromluvil.

„Bože, jak se to všechno sběhlo?“ řekl Montag. „Ještě nedávno bylo všechno v pořádku, a než jsem se nadál, potápím se. Kolikrát se může člověk dostat na dno a ještě zůstat naživu? Nemůžu dýchat. Beatty je po smrti a byl to kdysi můj přítel. A Millie je pryč, myslí jsem, že je to moje žena, ale ted' vlastně nevím. A dům vyhořel do základů. Ztratil jsem místo, jsem na útěku a cestou jsem podstrčil knihy jednomu požárníkovi do domu. Kristepane, kolik věcí jsem to provedl za jediný týden!“

„Provedl jsi, co jsi provést musel. Zrálo to v tobě dlouhou dobu.“

„Ano, tomu věřím, pokud vůbec něčemu věřím. Střádalo se to ve mně, až se to stalo. Už dlouho jsem věděl, že v sobě něco hromadím, dělal jsem jedno a cítil jsem něco jiného. Bože, bylo to ve mně. Je vlastně zázrak, že to na mně nebylo vidět jako

třeba tloustnutí. A teď jsem tady a komplikuju život taky vám. Můžou sem za mnou přijít.“

„Poprvé za mnoho let cítím, že žiji,“ řekl Faber. „Cítím, že dělám něco, co jsem měl udělat už dávno. Na chvíličku teď nemám strach. Snad proto, že konečně dělám správnou věc. Snad proto, že jsem se ukvapil a nechci teď před tebou vypadat jako zbabělec. Mám dojem, že budu muset provádět ještě drsnější věci, že se budu muset vydávat v nebezpečí. Jinak zase selžu a dostanu strach. Co ty chceš dělat?“

„Utíkat dál.“

„Víš, že vypověděli válku?“

„Slyšel jsem to.“

„Bože, co je to s námi?“ řekl stařec. „Válka se zdá být něčím vzdáleným, protože máme vlastní starosti.“

„Neměl jsem čas na přemyšlení.“ Montag vytáhl sto dolarů. „Chci, aby tohle zůstalo u vás. Až budu pryč, udělejte s tím, co chcete, jen když to nějak prospěje.“

„Ale –“

„V poledne může být po mně. Vezměte si to.“

Faber přikývl. „Měl bys jít k řece, jestli se ti to podaří. Dáš se po břehu, a jestli se dokážeš dostat ke staré železniční trati, která vede na venkov, jdi po ní. I když se dnes prakticky všechno dopravuje vzduchem a většina tratí je opuštěná, koleje tam ještě rezavějí. Slyšel jsem, že tu a tam se dosud na venkově najdou tulácké tábory, říká se jim tábory potulných pěšáků. A jestli dojdeš dost daleko a budeš mít oči otevřené, na tratích mezi naším městem a Los Angeles jsou prý skupinky doktorů promovaných na Harvardu. Většinu z nich stíhá policie a v městech jsou na ně zatykače. Ale myslím, že ještě žijí. Není jich mnoho a mám dojem, že v nich vláda nikdy neviděla nebezpečí tak velké, aby se za nimi pustila a vypátrala, kde jsou. Mohl by ses s nimi nějakou dobu skrývat a potom se sejít se mnou v St. Louis. Odjedu dnes ráno v pět hodin autobusem na návštěvu k jednomu tiskaři, který tam žije na odpočinku. Ko-

nečně se taky dostanu ven. Tyhle peníze půjdou na dobrou věc. Díky a Bůh ti žehnej. Chceš si chvíliku zdřímnout?“

„Měl bych radši utíkat.“

„Počkej, podíváme se.“

Postrčil Montaga do ložnice, nadzdvihl rám obrazu a pod ním se objevila televizní obrazovka velikostí pohlednice. „Vždycky jsem si přál mít něco docela malého, něco, k čemu bych mohl přijít a zakrýt to dlaní, kdyby bylo třeba, nechtěl jsem nic, co by mě ohlušilo řevem, nic nestvůrně velikého. A tady to vidíš.“ Zapnul to.

„Montag,“ řekl televizní přijímač a rozsvítil se. „M – O – N – T – A – G.“ Hlas přehláskoval jméno. „Guy Montag. Dosud na útěku. Policejní helikoptéry jsou v pohotovosti. Nový Mechanický Ohař byl dopraven z jiného okrsku –“

Montag a Faber se na sebe podívali.

„– Mechanický Ohař nikdy nezklame. Tento neuvěřitelný vynález se od chvíle, kdy byl poprvé použit k pronásledování kořisti, nikdy nedopustil chyby. Naše televizní stanice má dnes tu čest přenést posluchače do helikoptéry, odkud budou s naším kameramanem sledovat Ohaře, až vyrazí na cestu za svým cílem –“

Faber nalil do dvou sklenic whisky. „Budeme to potřebovat.“

Napili se.

„– čich tak jemný, že si Mechanický Ohař zapamatuje a identifikuje deset tisíc indexů zápachu deseti tisíc různých lidí, aniž je třeba znova ho nastavovat.“

Faber se neznatelně zachvěl a přejízděl pohledem po domě, po dveřích, po klice a po křesle, v němž nyní seděl Montag. Montag si toho pohledu všiml. Oba se rychle rozhlédli kolem sebe a Montag ucítil, jak se mu rozšířilo chřípí, uvědomil si, že se pokouší zachytit stopu sama sebe, a jeho nos byl najednou schopen uvědomit si cestu, kterou vykonal vzduchem v místnosti, a zvětřit kapičky potu, které jeho ruka zanechala na

klice, neviditelné, ale tak četné jako korálky na malém lustru. Montag byl všude, byl ve všem, na všem a kolem všeho, byl mrak fosforeskující v temnotě, byl duch, který znemožňuje dýchat. Všiml si, že Faber sám zadržel dech ze strachu, aby toho ducha do sebe nevdechl, aby se nenakazil přízračným pachem a výdechy prchajícího člověka.

„Mechanický Ohař je právě dopravován helikoptérou na místo požáru!“

A tu se na malé obrazovce objevilo spáleniště, dav lidí a něco přikrytého prostěradlem a ze vzduchu slétla k zemi třepetající se helikoptéra podobná groteskní květině.

Tak oni musejí dohrát své představení až do konce, pomyslel si Montag. Cirkus musí pokračovat, i když za hodinu vypukne válka...

Sledoval tu scénu jako v transu, nenapadlo ho utíkat. Připadala mu nesmírně vzdálená a vůbec s ním nesouvisela. Byla to hra sama pro sebe a jeho se netýkala, úžasná na pohled a ne bez zvláštního požitku. To všechno kvůli mně, řekl si v duchu, to všechno se děje kvůli mně! Panebože!

Kdyby se mu zachtělo, mohl se tu zdržet a v pohodlí sledovat celou honičku, všechny její rychle se střídající fáze, v uličkách, na ulicích, nad prázdnými bulváry, mohl míjet prázdné parcely a hřiště – s přestávkami kvůli nezbytným reklamám – a hned zas dál, jinými uličkami k hořícímu domu manželů Blackových a dál, až nakonec k tomuhle domu, kde sedí on a Faber a popíjejí, zatímco Mechanický Ohař bude čenichat po poslední stopě, tichý jako závan smrti, a zastaví se zaskřípením tady pod oknem. A potom, kdyby chtěl, mohl Montag vstát, přistoupit k oknu, pozorovat přes rameno obrazovku, otevřít okno, vyklonit se, ohlédnout se a spatřit dramatický výjev se sebou samým, svou vlastní siluetu, svůj obraz, jak tu stojí, ostře vykreslený na malé svítící televizní obrazovce, drama, které se dalo vnímat nezaujatě a s vědomím, že v jiných pokojích ho vidí v životní velikosti, v přirozených barvách,

v dokonalých dimenzích! A kdyby dobré napjal zrak, stačil by se ještě zahlédnout okamžik před zapomněním, postřehl by, jak do něho vniká injekční jehla pro uspokojení bůhvíkolika televizních čumilů, které před několika minutami vzbudilo šílené vytí sirén z telestěn jejich obývacího pokoje, aby se šli podívat na ohromné představení, na štvanici, na senzační drama s jediným hrdinou.

Měl by čas něco říct? Nemohl by snad – až ho Ohař popadne před zraky deseti, dvaceti nebo třiceti miliony lidí –, nemohl by shrnout své osudy za poslední týden v jedinou větu, v jediné slovo, které by lidem uvízlo v hlavě dlouho po tom, co se Ohař otočí a odnese ho v kovových kleštích svých tlap do tmy, co se kamera zastaví a bude sledovat netvora zmenšujícího se v dálce v nádherném vyšumění scény? Co by tak mohl jediným slovem, několika málo slovy říct, vpálit jim to do obličeje, aby je to probudilo?

„Podívej,“ zašeptal Faber.

Z helikoptéry vyklouzlo něco, co nebylo ani stroj, ani zvíře, ani mrtvé, ani živé, a žhnulo to bledě zelenou září. Postavilo se to poblíž doutnajících trosek Montagova domu, muži k tomu donesli jeho odhozený plamenomet a přistrčili ho k čumáku Ohaře. Ozvalo se zavíření, cvakot, mručení.

Montag zavrtěl hlavou, vstal a dopil, co zbylo ve sklenici.
„Mám nejvyšší čas. Promiňte, je mi to líto.“

„Čeho je ti líto? Mne? Mého domu? Já si to všechno zasloužím. Proboha uteč! Snad se mi je tady podaří zdržet –“

„Počkejte. Nemá smysl, aby vás odhalili. Až odejdu, spalte přehoz z téhle posteče, kde jsem ležel. Hodte křeslo z obývacího pokoje do spalovací pece. Otřete nábytek lihem, otřete klinky. Spalte kobereček z pokoje. Ve všech místnostech spusťte naplněno klimatizaci a rozprášte všude postřík proti hmyzu, jestli nějaký máte. Potom spusťte kropicí automaty na záhonech na nejsilnější proud a opláchněte hadicí chodníky. Jestli budeme mít štěstí, můžeme stopu zahladit alespoň tady.“

Faber mu podal ruku. „Všechno to udělám. Hodně štěstí. Jestli se nám do příštího týdne, do čtrnácti dnů žádnému nic nestane, nech mi dopis na hlavní poště v St. Louis. Škoda že tentokrát s tebou nemohu být ve spojení, myslím otofonem. Bylo to dobré pro nás oba. Ale druhý nemám. Mě totiž vůbec nenapadlo, že ho použiji. Jsem starý hlupák. Mám v hlavě slámu. Jsem pitomec, hrozný pitomec! Proto nemám žádný další zelený náboj, žádnou takovou tu věcičku, kterou by sis mohl strčit do ucha. A teď už utíkej!“

„Ještě něco a půjdou. Rychle. Kufr, sezeňte kufr, nacpěte do něho nejšpinavější šaty, jaké máte, nějaký starý oblek, čím špinavější, tím lepší, košili, nějaké staré škrpály a ponožky...“

Faber zmizel a v minutě byl zpátky. Zalepili lepenkový kufr novou lepicí páskou. „Správně, to abychom udrželi stařecký zápach pana Fabera uvnitř,“ řekl Faber potící se námahou.

Zvenčí nalil Montag na kufr whisky. „Nechtěl bych, aby Ohař zvětřil dva pachy najednou. Můžu si vzít tuhle whisky s sebou? Budu ji potřebovat. Ježíši, doufám, že to vyjde!“

Znovu si podali ruce, a když vycházeli ze dverí, pohlédli na obrazovku. Ohař šel po stopě obletován televizními helikoptérami, tiše, tichounce, a čenichal v silném nočním větru. Uháňel první uličkou.

„Sbohem!“

Montag čile vyrazil ze zadního vchodu a dal se do běhu s poloprázdným kufrem. Zaslechl, jak se spínají automatické kropiče trávníků a naplňují temný vzduch deštěm, který se jemně rozprašoval a potom se v pravidelných sprškách snášel všude kolem, omýval chodníky a stékal do uličky. Několik krůpějí toho deště si odnesl s sebou na obličeji. Zdálo se mu, že slyší starce volat sbohem, ale nebyl si tím jistý.

Prchal zběsile pryč od toho domu a dál, směrem k řece.

Montag prchal.

Cítil za sebou Ohaře, jak se blíží, hbitý, studený a suchý jako

podzim, jako vánek, který ani nezchechrá trávu, nezadrcí v oknech, nerozkývá stíny listů na bílém chodníku, přes nějž vane. Ohař se nedotýkal světa. Unášel svoje ticho s sebou, takže člověk cítil, jak to ticho za ním probouzí po celém městě tísňivý tlak. Montag cítil, že tlak vzrůstá, a prchal.

Cestou k řece se zastavil, aby si oddychl, aby nakoukl matně osvětlenými okny zburcovaných domů dovnitř a spatřil tam siluety lidí zírajících na telestěny a na těch Mechanického Ohaře, neonový přízrak, který pádí na pavoučích nohách, hned se objeví, hned je pryč, hned se objeví, hned je pryč! Ted' je na Elm Terrace, v Lincolnu, v Oaku, v Parku a už běží uličkou k Faberovu domu.

Přeběhni kolem něho, pobízel ho v duchu Montag, nezastavuj se, běž dál, nelez dovnitř!

Na telestěně Faberův dům, v nočním vzduchu pulzuje zavlažovací systém.

Ohař zůstal stát a lehce se chvěl.

Ne! Montag se křečovitě přitiskl k okennímu rámu. Tudy! Sem!

Prokainová jehla vylétla, zatáhla se, vylétla, zatáhla se. Jediná průzračná krůpěj tekutiny, která člověka odnáší do říše snů, skápla, když jehla mizela v Ohařově čumáku.

Montag zadržel dech, dočista přestal dýchat.

Mechanický Ohař se odvrátil od Faberova domu a znova se ponořil do uličky.

Montag prudce zdvihl vytréštěný zrak k nebi. Helikoptéry se přiblížily, veliký roj hmyzu slétající se k jedinému světelnému zdroji.

S vypětím vůle si Montag znova připomněl, že tohle není žádný vymyšlený příběh, který může sledovat při úprku k řece. Byla to ve skutečnosti jeho vlastní šachová partie a on byl jejím svědkem tah po tahu.

Vykřikl ve snaze donutit se k tomu, aby se odvrátil od okna v posledním domě, od fascinující seance, která se odehrává

uvnitř. *K čertu se vším!* vyrazil vpřed a zmizel. Ulička, bulvár, ulička, bulvár a vůně řeky. Levá, pravá, levá, pravá. Jestli ho kamery dostihnou, poběží za chvíli dvacet milionů Montagů. Dvacet milionů Montagů bude prchat, prchat jako postavičky v starodávné blikavé Keystonově grotesce, policajti, zloději, pronásledovatelé a pronásledovaní, honci a honění, viděl to tisíckrát. A za ním dvacet milionů neslyšně štěkajících Ohařů, ženoucích se kolem televizních salonů, třífázové záběry, z pravé telestěny na prostřední, na levou a pryč, z pravé telestěny na prostřední telestěnu, na levou telestěnu a pryč!

Montag si nacpal do ucha mušličku:

„Policejní výzva všemu obyvatelstvu v prostoru Elm Terrace: všichni ve všech domech, ve všech ulicích otevřete přední nebo zadní dveře nebo se podívejte z okna. Uprchlík nemůže uniknout, vyhlédne-li v příštím okamžiku každý ze svého domu. Pozor!“

Samořejmě! Proč tohle neudělali už dávno! Proč už za všechna ta léta tuhle hru nevyzkoušeli! Všichni vstát, všichni ven! Nemůže vám proklouznout! Osamělý člověk, který utíká sám nočním městem, osamělý člověk, který prchá pěšky!

„Počítám do deseti! Jedna! Dvě!“

Cítil, jak město vstává.

„Tři!“

Cítil, jak město běží k tisícům dveří.

„Čtyři!“

Lidé jako náměsíčníci v halách.

„Pět!“

Cítil, jak jejich ruce svírají klíky.

Vůně řeky byla chladivá jako po vydatném dešti. Úprk mu spálil hrdlo rzí a z očí mu vysušil slzy. Zaječel, jako by ho to zaječení mohlo postrčit, mrštit jím posledních sto metrů vpřed.

„Šest, sedm, osm!“

Stisknuté klíky tisíců dveří.

„Devět!“

Vyběhl z posledního bloku domů, řítil se po svahu k husté tekoucí černi.

„Deset!“

Dveře se rozlétny.

Představil si tisíce a tisíce tváří vyhlížejících na dvorky, do uliček a k obloze, tváří skrytých za záclonami, bledých, nočním děsem pojmenovaných tváří, podobných šedivým živočichům, kteří vytřeštěně civí z elektrických jeskyněk, tváří s šedivýma, bezbarvýma očima, šedivými jazyky a šedivými myšlenkami, které lze vidět skrze strnulé rysy obličeje.

Ale on byl u řeky.

Dotkl se její hladiny, jen aby se přesvědčil, že je to skutečně řeka. Vbrodil se do ní a v temnotě ze sebe všechno strhal, postříkal tělo, paže, nohy a hlavu silným alkoholem, napil se ho a šnupl ho trochu do nosu. Pak si oblékl Faberovy staré šaty a obul se do jeho bot. Vlastním oblečením mrštil do řeky a díval se, jak pluje pryč. Potom s kufrem v ruce postupoval hlouběji, až ztratil pod nohami dno a řeka ho nesla do tmy.

Proud ho odplavil asi tři sta metrů, když Ohař dorazil k řece. Veliké hlomozící vějíře helikoptér se Montagovi vznášely nad hlavou. Na řeku se snesla světelná bouře a on se ponořil pod hladinu, aby unikl pronikavému osvětlení, které připomínalo slunce prorážející mraky. Cítil, jak ho řeka unáší dál cestou do temnot. Světla se pak vrátila zpátky na pevnou zemi, helikoptéry se znova vyrojily nad městem, jako by zachytily novou stopu. Zmizely. Zmizel Ohař. Zbyla jen chladná řeka a Montag plynoucí v náhlém klidu pryč od města, od světel, od štvanice, pryč ode všeho.

Bylo mu, jako by za sebou zanechal jeviště se spoustou herců. Bylo mu, jako by opustil seanci se zástupem brumlavících duchů. Unikal z neskutečna, které bylo děsivé, do skutečnosti, která byla neskutečná, protože byla nová.

Černá země klouzala kolem a on plynul dál do kraje mezi

kopci. Poprvé za mnoho let vycházely nad ním hvězdy v báječných průvodech kroužících ohýnků. Viděl, jak se hvězdy na obloze seskupují v obrovský kamion, který by se mohl převrátit a rozdrtit ho.

Když se kufr naplnil vodou a potopil se, plul Montag na zádech. Řeka tekla mírně a lenivě, vzdalovala se od lidí, kteří snídali stíny, obědvali výpary a večeřeli splín. Řeka byla velmi skutečná. Objímala ho v konejšivém náručí a dopřávala mu čas i klid, aby mohl konečně přemýšlet o tomto měsíci, o tomto roce, o celé řadě let. Slyšel, že mu srdce bije klidněji. Myšlenky se mu přestaly hnát do hlavy prudce jako krev.

Ted' spatřil, jak po obloze klesá měsíc. Měsíc na obloze – světlo měsíce – odkud se bere to světlo? Ze slunce, samozřejmě. A co rozsvěcuje slunce? Jeho vlastní oheň. A slunce vychází den za dnem, plá a plá. Slunce a čas. Slunce a čas a plamen. Plá. Řeka jím něžně pohupovala. Plá. Slunce a všechny hodiny na světě. To vše se slilo a proměnilo v jeho mysl v jedinou věc. Po dlouhé době, kdy chodil po zemi, a po krátké chvíli, kdy plul po řece, věděl, proč už nikdy v životě nesmí založit požár.

Slunce plálo každý den. Spalovalo Čas. Svět chválal v kruhu, otácel se kolem své osy a Čas měl i bez jeho pomoci plné ruce práce se spalováním roků i lidí. Takže jestliže on s požárníky pálit věci a slunce spalovalo Čas, pak to znamenalo, že hořelo všechno!

Jeden z nich musí přestat pálit. Slunce to jistě nebude. Zdá se tedy, že to bude muset být Montag a lidé, s nimiž ještě před několika málo hodinami pracoval. Někde se opět musí začít šetřit a shromažďovat zásoby a někdo se toho šetření a shromažďování musí ujmout, tak či onak, v knihách, na gramofonových deskách, v hlavách lidí, jakkoli, jen když to bude bezpečné, jen když se k tomu nedostanou moli, rybičky, rez, hniloba a lidé se sirkami. Svět byl plný požáru všech druhů a velikostí. Ted' musí co nejrychleji začít pracovat cech tkalců azbestu.

Ucítil, že patami narazil na pevninu, že se dotkl oblázků a kamenů, že drhne o písek. Řeka ho zanesla ke břehu.

Stanul u velikého černého tvora bez očí i světla – bez určitého tvaru, pouze s rozlohou, která se táhne tisíc kilometrů, aniž se hodlá zastavit – který na něho čeká s travnatými kopci a lesy.

Než opustil uklidňující vodní tok, zaváhal. Předpokládal, že tam někde číhá Ohař. Stromy se najednou mohly rozkymácat prudkým vichrem helikoptér.

Ale vál tu jen obvyklý podzimní vítr, ve výšce proudil kolem jako druhá řeka. Jak to, že tu není Ohař? Proč se štvanice obrátila do vnitrozemí? Montag soustředěně naslouchal. Nic. Nic.

Millie, řekl si v duchu. Podívej se na tu krajinu. Naslouchej jí! Nic, vůbec nic. Tolik ticha, Millie, jak asi by to působilo na tebe? Vykřikla bys: Dej s tím pokoj, dej s tím pokoj! – Millie, Millie! Bylo mu smutno.

Nebyla tu Millie a nebyl tu Ohař, ale vůně sušeného sena vanoucí z nějakého vzdáleného pole vylákala Montaga na břeh. Vzpomněl si na farmu, kde byl jako malý kluk na návštěvě, na jeden z těch řídkých okamžiků, kdy objevil, že někde za sedmi závoji neskutečna, za telestěnami v salonech, za kovovým příkopem kolem města krávy přežvykují trávu, prasata se v posledné rochní v teplých kalužích a psi štěkají na bílé ovečky na kopci.

A ted' v něm vůně sena a pohyb vod vyvolaly nápad, aby se vyspal na čerstvém seně v osamělé stodole, daleko od hlučných autostrád, za tichou usedlostí a pod starobylym větrným mlýnem, jenž přede jako šelest roků odlétajících nad hlavou. Celou noc ležel nahoře na seníku, naslouchal vzdáleným živočichům, hmyzu a stromům, jejich občasným pohybům a zavrtěním.

V noci, napadlo ho, uslyší možná dole pod seníkem zvuky, jako by tam někdo šel. Napne pozornost – posadí se. Zvuky se

vzdálí. Lehne si na záda, oknem seníku vyhlédne ven – velmi pozdě v noci –, uvidí, jak i na farmě zhášeji světla, a pak se v jednom neosvětleném okně posadí mladičká překrásná žena a bude si rozplétat copy. Steží ji rozezná, ale její obličeji se bude podobat obličeji dívky zapadlé hluboko v jeho minulosti, tak strašně hluboko v jeho minulosti, tak strašně hluboko, dívky, která rozuměla počasí a kterou nikdy neoslnily světlusky, dívky, která věděla, co člověku prozradí pampeliška, když se jí pošimrá pod bradou. Pak zmizí z toho hřejivého okna a znova se objeví nahoře ve svém pokoji zalitém bělostným měsíčním svitem. On potom, za zvuků smrti, za zvuků tryskových letadel, která za horizontem rozíznou oblohu ve dva černé kusy, bude dál ležet na seníku, v skrytu a v bezpečí, a bude nad čárou obzoru pozorovat ty podivné nové hvězdy prchající před svěží barvou jitru.

Ráno mu spánek nebude chybět, protože vlahé vůně a výjevy nefalšované venkovské noci mu přinesou odpočinek i posilu spánku, třebaže bude mít oči doširoka otevřené. Jeho ústa se při těch představách už teď zlehka usmívala.

A dole u žebříku vedoucího na seník na něho bude čekat něco neuvěřitelného. V růžových červáncích časného rána sleze opatrnl dolů, tak si vědom skutečného světa, až dostane strach, zůstane stát nad tím malým zázrakem a teprve po chvíli se shýbne a dotkne se ho.

Chladná sklenice čerstvého mléka, několik jablíček a hrušek položených u paty žebříku.

To bylo všechno, co si teď přál. Nějaké znamení, že ho ten nesmírný svět přijme a dopřeje mu dlouhý čas, který potřebuje, aby promyslel všechny věci, které je třeba promyslet.

Sklenice mléka, jablíčko, hruška.

Vylezl z řeky.

Země vyrazila proti němu jako přílivová vlna. Sevřela ho temnota, krajina a milion vůní přivanutých větrem, který se ledově dotkl jeho těla. Ucouvl před tou tmou prosáklou rá-

nem, zvuky a vůní a v uších mu zahučelo. Všechno se s ním zatočilo. Hvězdy se mu řítily před očima jako planoucí meteory. Zatoužil ponořit se znovu do řeky, nechat se jí ukolébat a bezpečně odnést někam pryč. Tahle dmoucí se temná země mu připomněla zážitek z dětství, kdy plaval v moři, zničehonic se přivalila největší vlna, na jakou se pamatuje, mrštila jím do slaného bláta a zelené tmy, voda ho pánila v ústech i v nose, obracela mu žaludek, hučela. Příliš mnoho vody!

Příliš mnoho země.

Z černé zdi před ním – zašeptání. Silueta. V siluetě dvě oči. Hleděla na něho noc. Les ho spatřil.

Ohař!

Po všem tom běhu a úprku, po všem tom potu a téměř utonutí se dostat sem, vyvinout takové úsilí, domnívat se, že je tu bezpečno, oddychnout si úlevou, konečně vystoupit na břeh a tady...

Ohař!

Montag vyrazil poslední, nejzoufalejší výkřik, jako by tohle už bylo příliš.

Silueta rázem zmizela. Oči se ztratily. Hromady listí vylétly do vzduchu jako suchý vodotrysk.

Montag byl v divočině sám.

Jelen. Ucítil těžký pižmový zápach, jakoby parfém smíšený s krví, lepkavý dech zvířete, smíšenou vůni kardamomu, mechu a bílé, která prosycovala tu prostornou noc, z níž se na něho vrhaly stromy, couvaly před ním, vrhaly se na něho, couvaly v rytmu jeho srdce tlukoucího mu v očních důlích.

Na zemi ležela snad miliarda listů. Brodil se jimi, suchou řekou, čpící pálivým hřebíčkem a teplým prachem. A ty ostatní vůně! Ze země, syrové, studené a bílé, neboť po většinu noci na ni dopadalo měsíční světlo, všude stoupala vůně rozkrojeného bramboru. Vonělo to tu nakládanou zeleninou a petrželí jako doma na stole. Tkvěl tu žlutavý pach připomínající hořčici v kelímku. Zavanula sem vůně podobná vůni karafiátů ze

sousedovy zahrádky. Sáhl na zem a ucítil, jak se jako dítě zvedá ze země rostlina a tře se mu o dlaň. Prsty mu voněly lékořicí.

Stál a všechno to vdechoval, a čím víc země vdechl, tím víc ho naplnily její jednotlivosti. Nebyl prázdný. Bylo tu toho víc, než k naplnění potřeboval. Bude tu toho vždycky víc, než může potřebovat.

Kráčel mělkým řečištěm listů, tu a tam zaškobrtl.

A uprostřed podivností – dobře známá věc.

Jeho noha zakopla o něco, co zaznělo hluše.

Hmalal rukou po zemi, metr dopředu, metr zpátky.

Koleje.

Podél řeky se táhly koleje, teď opuštěné. Vedly z města a po celé zemi rezavěly v hlubokých lesích i v hájích.

Tady je ta stezka, ať už ho dovede kamkoliv! Tady je ta jediná známá věc, magické kouzlo, které může ještě nějaký čas potřebovat, dotýkat se ho, cítit je pod nohami, zatímco se prodírá ostružiníkovými keři a jezery vůní, pocitů a dotyků mezi šelesstem padajícího listí.

Vykročil po kolejích.

A překvapila ho jistota, s níž si byl najednou vědom jisté skutečnosti, kterou nemohl dokázat.

Tady, kde teď jede on, šla kdysi, velmi dávno, Clarissa.

Když zkřehlý opatrně kráčel po trati už půl hodiny – bolelo ho celé tělo, tváře, ústa i oči naplněné černou tmou, uši přecpané zvuky, nohy popálené žahavci a kopřivami –, spatřil před sebou oheň.

Oheň zmizel a zase probleskl, jako by zamrkalo nějaké oko. Zastavil se ze strachu, aby ten oheň svým dechem nesfoukl. Ale oheň zůstal na svém místě a on se k němu ostražitě a velikou oklikou blížil. Trvalo mu dobrých patnáct minut, než byl dostatečně blízko a ze skrytu oheň pozoroval. Díval se na ten vláčný pohyb, na bílé a rudé plápolání, na podivný oheň, protože tenhle oheň pro něho znamenal něco jiného.

Nepálil, hřál.

Uviděl množství rukou natažených k jeho sálavému teplu, rukou bez paží, neboť ty byly skryté ve tmě. Nad rukama nehybné obličeje, jimiž vnilo, pohybovalo a poškubávalo jenom světlo ohně. Nevěděl, že oheň může vypadat takhle. V životě si nepomyslel, že oheň může právě tak dávat jako brát. I jeho vůně byla jiná.

Nevěděl, jak dlouho tak stál, ale v mysli se mu vynořil podvědomý pocit, sice pošetilý, ale přesto příjemný, že je zvířetem z pralesa, které přilákal oheň. Byl tvorem, jehož oči svítily v hustém mlází, tvorem se srstí, čumákem a kopyty, byl tvorem s rohy a krví, která by páchla jako podzim, kdyby ho někdo řízl a krev vytryskla na zem. Dlouho, dlouho tak stál a naslouchal teplému praskání plamenů.

Oheň obklopovalo ticho a to ticho tkvělo v obličejích mužů, a byl tam čas, bylo tam dost času, aby se člověk u rezavějící trati mohl usadit pod stromy, dívat se na svět a očima ho obracet, jako by ho přidržoval v největším žáru ohně, kus ocele, kterou všichni ti muži opracovávají. Nezměnil se jen oheň. I ticho se změnilo. Montag postupoval k tomu zvláštnímu tichu, které v sobě obsahovalo celý svět.

A potom zazněly hlasy a rozhovořily se. Nezachytily nic z toho, co říkaly, ale jejich zvuk se klidně zdvihal a klesal a hlasy obracely celý svět naruby a prohlížely si ho. Hlasy rozuměly zemi a stromům a městu, které leželo u řeky na konci trati. Hovořily o všem, nebylo nic, o čem by neuměly hovořit, poznal to z pouhé intonace a pohybu, z neustálých záhvěv zvědavosti a údivu, jež z nich zaznívaly.

A potom jeden z mužů vzhlédl a poprvé nebo možná už pokolikáté ho spatřil a na Montaga zavolal:

„Nebojte se, můžete jít k nám!“

Montag ucouvl do stínů.

„Nebojte se,“ řekl ten hlas. „Vítáme vás mezi námi.“

Montag šel pomalu k ohni a k pětici starců, kteří v tmavo-

modrých džínových kalhotách a bundách a v tmavomodrých košilích seděli okolo. Nevěděl, co jim má říct.

„Posadte se,“ řekl muž, který se zdál být vůdcem skupinky. „Chcete trochu kávy?“

Díval se, jak tmavá kouřící tekutina teče do skládacího plechového pohárku, který mu hned nato podali. Srkal ji ne-směle a cítil, že starci na něho zvědavě hledí. Opařil si rty, ale to ted' nevadilo. Obličeje kolem něho byly orámované plnovousy, ale vousy byly upravené a ruce starců čisté. Vstali, zřejmě hostu na uvítanou, a hned si znova sedli. Montag malými doušky popíjel kávu.

„Děkuju,“ řekl. „Mockrát děkuju.“

„Buďte nám vítán, Montagu. Já jsem Granger.“ Stařec mu podal lahvičku bezbarvé tekutiny. „Napijte se taky tohohle. Změní to chemický index vašeho potu. Za půl hodiny budete cítit jako někdo úplně jiný. Když je vám v patách Ohař, bude nejlíp vypít to do dna.“

Montag ten hořký mok vypil.

„Budete páchnout jako kocour, ale to je v pořádku,“ řekl Granger.

„Vy víte, jak se jmenuju?“ zeptal se Montag.

Granger ukázal na přenosný bateriový televizor u ohně. „Díváme se na tu štvаницi. Předpokládali jsme, že skončíte směrem na jih někde u řeky. Když jsme zaslechli, jak se prodíráte lesem jako opilý los, neschovali jsme se, jak to obyčejně děláváme. Předpokládali jsme, že jste se ponořil do řeky, protože televizní helikoptéry se obrátily zase zpátky k městu. Tam je to nějaké divné. Štvanice dosud pokračuje. Jenže opačným směrem.“

„Opačným směrem?“

„Vždyť se můžeme podívat.“

Granger zapnul přenosný televizor. Obrázek byl jako přízrak, zkondenzovaný, mohli si ho snadno podávat z ruky do ruky, víril barvami a pohybem. Jakýsi hlas vzrušeně volal:

„Honba pokračuje v severní části města! Policejní helikoptéry se soustřeďují nad 87. Avenue a nad Elm Grove Parkem!“

Granger pokýval hlavou. „Podvádějí diváky. U řeky jste je setřásl ze své stopy, ale to nemohou přiznat. Moc dobře vědí, jak dlouho si udrží pozornost obecenstva. Představení musí mít co nevidět senzační závěr! Kdyby se dali do prohledávání řeky, mohlo by to trvat celou noc. Proto slídí po nějakém obětním beránkovi, aby to skončilo úspěchem. Dívejte se! V nejbližších pěti minutách Montaga dopadnou.“

„Ale jak –“

„Dívejte se.“

Kamera vznášející se v bříše helikoptéry se najednou zhoupala nízko nad prázdnou ulici.

„Vidíte?“ zašepтал Granger. „To budete vy, tamhle na konci té uličky je vyhlédnutá oběť. Všiml jste si, jaké záběry přináší kamera? Aranžuje si scénu. Vytváří napětí. Dlouhý záběr... Právě teď jde nějaký ubožák na procházku. Rarita. Nějaký podivín. Nemyslete si, že policie neví o zvyčích takových blázňů, lidí, kteří se jdou ráno projít jen tak pro nic za nic nebo kvůli nespavosti. Ať je to jak chce, policie ho měla v záznamu celé měsíce, možná léta. Nikdy se nemůže vědět, kdy se taková informace hodí. Až se najednou ukáže, že právě dnes je velmi užitečná. Zachrání reputaci. Ach, Bože, podívejte se!“

Muži okolo ohně se sklonili nad přístrojem.

Na obrazovce nějaký člověk právě zahýbal za roh. Do zorného pole zničehonic vyskočil Mechanický Ohař. Reflektory helikoptér prořaly tmu tisícem zářivých sloupů, které kolem muže vytvořily klec.

Hlas krvlačně vykřikl: „To je Montag! Jsme u cíle!“

Nevinný člověk se zmateně zastavil, v ruce držel hořící cigaretu. Vytřeštěně zíral na Ohaře – nevěděl, co to je. Patrně se to nikdy nedozvěděl. Vzhlédl vzhůru k obloze a k ječícím sirénám. Kamery slétly dolů. Ohař vyskočil vysoko do vzduchu rytmickým pohybem prozrazujícím smysl pro načasování scé-

ny, pohybem, který byl neuvěřitelně nádherný. Z čenichu vyletla jehla. Na okamžik zůstala trčet před jejich zraky, jako by měla početnému publiku poprát čas, aby všechno vychutnalo: zděšený výraz na tváři oběti, prázdnou ulici, ocelové zvíře, projektíl očichávající cíl.

„Nehýbejte se, Montagu!“ řekl hlas shůry.

Kamera se snesla k oběti stejně rychle jako Ohař. Dostihly ji současně. Oběť byla Ohařem i kamerou uchopena jako do kleští v obrovském pavoučím sevření. Muž vykřikl. Křičel. Křičel!

Na scéně zhasla světla.

Ticho.

Tma.

V tichu Montag vykřikl a odvrátil se.

Ticho.

A potom, po chvíli, kdy muži stále ještě seděli s tvářemi bez výrazu okolo ohně, ozval se z tmavé obrazovky hlasatel: „Pronásledování skončilo, Montag je mrtev, zločin proti společnosti je pomstěn.“

Tma.

„A nyní přepojujeme na terasy hotelu Lux, odkud vysíláme půlhodinový program *Před svítáním*, v němž –“

Granger přístroj vypnul.

„Na obličej toho člověka kamery nezaostřili. Všiml jste si toho? Ani vaši nejlepší přátelé by nemohli říct, jestli jste to byl vy. Rozostřili to natolik, aby měla představivost volné pole působnosti. Sebranka,“ zašeptal. „Sebranka.“

Montag neřekl nic, ale když se ohlédl vytřeštěnýma očima na slepu obrazovku, roztrásl se.

Granger se dotkl jeho paže. „Vítáme vás z onoho světa.“ Montag přikývl. Granger pokračoval: „Ted'byste se měl se všemi seznámit. Tohle je Fred Clement, vedl ústav Thomase Hardye na Cambridgeské univerzitě, než z ní udělali Vysokou školu atomového inženýrství. Tohle je dr. Simmons z UCLA,

znalec Ortegy y Gasseta. A tady profesor West dokázal před hezkou řádkou let leccos na Kolumbijské univerzitě v oboru etiky, v oboru, který je dnes zastaralý. Tuhle důstojný pán Padover měl asi před třiceti lety několik kázání a pro svoje názory přišel během jediného týdne o své stádo. Nějaký čas už se takhle s námi potlouká. A pokud jde o mě, napsal jsem knihu, která se jmenuje *Prsty v rukavici – správný vztah mezi jednotlivcem a společností*, a teď jsem tady! Buďte nám vítán, Montagu!“

„Já k vám nepatřím,“ začal po chvíli váhavě Montag. „Dělal jsem jednu hloupost za druhou.“

„To není nic neobyvyklého. Všichni jsme dělali správné chyby, jinak bychom nebyli tady. Když jsme žili odděleně od sebe, jako jednotlivci, zmohli jsme se jedině na vztek. Před lety jsem praštíl požárníka, který mi přišel spálit knihovnu. Od té doby prchám. Chcete se k nám přidat, Montagu?“

„Ano.“

„Co nám můžete nabídnout?“

„Nic. Myslel jsem si, že mám kus knihy *Kazatel* a možná něco ze *Zjevení*, ale teď už nemám ani to.“

„Knihu *Kazatel* bychom potřebovali. Kde jste ji měl?“

„Tady.“ Montag se dotkl hlavy.

„Ach tak.“ Granger se usmál a přikývl.

„Vadí to? Není to správné?“ zeptal se Montag.

„Víc než správné, výborné!“ Granger se obrátil na důstojného pána. „Máme knihu *Kazatel*?“

„Jednu. Člověka, který se jmenuje Harris a žije v Youngstownu.“

„Montagu!“ Granger pevně sevřel Montagovo rameno. „Buďte opatrný. Dbejte na své zdraví. Kdyby se Harrisovi něco stalo, jste vy kniha *Kazatel*. Vidíte, jak jste se rázem stal důležitý?“

„Ale já jsem ji zapomněl!“

„Ne. Nikdy se nic neztratí. Máme prostředky, jak osvěžit paměť.“

„Ale já jsem si všelijak zkoušel vzpomenout!“

„Nenamáhejte se. Až to budeme potřebovat, dokážete to. Paměť nás všech je fotografická. Ale celý život se učíme zasy-pávat věci, které v ní skutečně jsou, spoustou hloupostí. Tady Simmons se tím problémem zabývá už dvacet let a teď známe metodu, jak si vzpomenout na cokoli, co jsme kdysi četli. Chtěl byste si, Montagu, přečíst někdy Platónovu *Ústavu*?“

„Samozřejmě!“

„Já jsem Platónova *Ústava*. Chtěl byste si přečíst Marca Aurelia? Pan Simmons je Marcus.“

„Těší mě, že vás poznávám,“ řekl pan Simmons.

„Dobrý den,“ řekl Montag.

„Dovolte mi, abych vás seznámil s Jonathanem Swiftem, autorem toho škodlivého politického spisu *Gulliverovy cesty*. A tenhle je Charles Darwin, tenhle Schopenhauer a tenhle Einstein a tady vedle mě je pan Albert Schweitzer, velmi milý filozof. Jsme tu všichni, Montagu. Aristofanes a Mahátma Gándhí a Guatama Buddha a Konfucius a Thomas Love Peacock a Thomas Jefferson a pan Lincoln, když dovolíte. Jsme taky Matouš, Marek, Lukáš a Jan.“

Všichni se tiše rozesmáli.

„To snad není možné,“ řekl Montag.

„Je to možné,“ odpověděl Granger a usmál se. „My jsme taky paliči knih. Přečteme si knihy a spálíme je, protože máme strach, aby je nenašli. Fotografování na mikrofilm se nevyplácelo. Byli jsme pořád na pochodu a nechtěli jsme filmy ukryvat a později se pro ně vracet. Vždycky je riziko, že je někdo najde. Lepší je mít všechno v hlavě, kde to nikdo nevidí a nemůže mít podezření, že to tam je. Každý z nás je kouskem dějepisu, literatury, mezinárodního práva. Byron, Tom Paine, Machiavelli nebo Kristus, všichni tu jsou. Ale už co nevidět udeří hodina dvanáctá. Začala válka. My jsme tady venku a tamhle je město, až po uši zachumlané do svého tisícibarvého pláště. Nač myslíte, Montagu?“

„Myslím, že jsem byl hlupák, když jsem se pokoušel jít na to po svém, když jsem chtěl podstrkávat knihy do požárnických domů a volat požárníky.“

„Dělal jste, co jste dělat musel. Kdyby se to provedlo v celonárodním měřítku, mohlo to mít báječný výsledek. Náš způsob je sice prostší, ale domníváme se, že lepší. Nepřejeme si nic víc než uchovat v bezpečí a neporušené ty vědomosti, o nichž máme za to, že je jednou budeme potřebovat. Prozatím nechceme vystoupit a někoho popuzovat nebo rozlítit. Protože kdyby zničili nás, zemřou i vědomosti, možná nadobro. Jsme vlastně svým způsobem vzorní občané. Touláme se podél starých tratí, v noci táboříme v horách a lidé z měst nás nechávají na pokoji. Občas nás zadrží a prohledají, ale na našich osobách není nic, co by zavdávalo příčinu k zatčení. Naše organizace je pružná, velmi volná a roztroušená po celé zemi. Někteří z nás si dali plastickou operací změnit tváře a otisky prstů. Ted' právě máme na práci něco strašlivého: čekáme, až začnou válečné akce a až stejně náhle, jako začaly, skončí. Není to příjemné, ale koneckonců my nevládneme. My jsme jen podivínská menšina, hlas volajícího na poušti. Až bude po válce, potom snad budeme moci být světu nějak užiteční.“

„Opravdu si myslíte, že pak na vás dají?“

„Jestli nedají, budeme prostě muset ještě počkat. Předáme ústním podáním knihy svým dětem a ponecháme na nich, aby teď zas ony byly prospěšné jiným lidem. Samozřejmě že takhle spousta vědomostí vezme za své. Ale lidi nemůžete přinutit, aby na vás dali. Musejí na to přijít sami, až bude čas, až si začnou lámat hlavu nad tím, co se to jen stalo a proč pod nimi svět vylétl do povětrí. Nemůže to trvat věčně.“

„Kolik vás tu je?“

„Dnes večer tisíce na silnicích, na opuštěných kolejích, navenek tuláci, uvnitř knihovny. Původně jsme si to takhle ne-představovali. Každý měl nějakou knihu, kterou si chtěl zapamatovat, a tak si ji zapamatoval. Pak během těch asi dvaceti

let, kdy jsme se potkávali na svých toulkách, jsme vytvořili volnou síť organizací a vymysleli si plán. Nejdůležitější věcí, kterou jsme si museli vtluout do hlavy, bylo, že nejsme důležití, že nesmíme být školometi, že nesmíme dopustit, abychom se cítili povznesení nad kohokoli na světě. Nejsme nic víc než ochranné obaly knih, jinak nemáme význam. Někteří z nás bydlí v malých městech. První kapitola Thoreauova *Waldenu* v Green River, druhá kapitola ve Willow Farm, v Maine. A v Marylandu je dokonce vesnička – má jen dvacet sedm obyvatel, té se nikdy žádná bomba nedotkne – a tam bydlí sebrané eseje člověka jménem Bertrand Russel. Vybere se takové místo a odpočítají se stránky, kolik a kolik stránek na osobu. A až bude po válce, pak jednou, dřív nebo později, mohou být knihy napsány znovu. Povoláme lidí, jednoho po druhém, aby přednesli, co znají, dáme to dohromady a vysázíme, aby se to zachovalo až do příchodu nějaké jiné doby temna, kdy budeme možná muset začít s celou tou zatracenou záležitostí znova od začátku. Ale právě tohle je na člověku to nádherné: nikdy nezmalomyslní natolik, nikdy není natolik zhnusen, aby se vzdal a nezačal zase všechno od začátku, protože velmi dobře ví, jak je to důležité a že to stojí za námahu.“

„Co budeme dělat dnes?“ zeptal se Montag.

„Čekat,“ řekl Granger. „A popojdeme kousek po proudu, jen tak pro všechny případy.“

Začal házet do ohně hlínu a smetí.

Ostatní mu pomáhali, i Montag pomáhal, a tak tady, v divočině, muži přiložili ruku k dílu, aby společně uhasili oheň.

Stáli na břehu řeky ve svitu hvězd.

Montag pohlédl na světlukující ciferník svých vodotěsných hodinek. Pět. Pět hodin ráno. V jediné hodině odtikal celý rok a teď už na vzdáleném protějším břehu řeky čekal úsvit.

„Proč mi důvěřujete?“ zeptal se Montag.

Ve tmě se pohnul jeden z mužů.

„Stačí nám, jak vypadáte. Kdy jste se naposled viděl v zrcadle? A mimo to: o nás se město nikdy nestaralo tolik, aby po nás pátralo tak důkladně jako po vás. Několik potrhlých pomatených s hlavou plnou básniček jim nemůže ublížit, to vědí oni, to víme my, to ví každý. Dokud si masy obyvatelstva nebudou na potkání přeříkat *Magnu Chartu* nebo *Ústavu*, je všechno v pořádku. Když se tu a tam něco podobného vyskytlo, stačili to ohlídat požárníci. Ne, města nás neobtěžují. Zato vy vypadáte strašlivě.“

Šli po břehu řeky na jih. Montag se pokoušel zahlédnout jejich obličeje, stařecké obličeje, jak si je pamatoval od ohně, vrásčité a znavené. Pátral po výrazu svěžestí, rozhodnosti, triumfu nad zítřkem, ale ten, jak se zdálo, v nich nebyl. Patrně očekával, že jejich obličeje budou sálat a třpytit se vědomostmi, které za nimi vězí, že budou zářit jako září lucerny, že z nich bude vycházet světlo. Jenže všechno to světlo pocházelo od táboráku a oni se zřejmě nelišili od jiných mužů, kteří běželi dlouhý závod, hmoždili se dlouhým pátráním, viděli zkázu dobrých věcí a teď, velice pozdě, společně vyckávají, až skončí večírek a lampy se zhasnou. Vůbec si nebyli jistí, zda věci, které nosí v hlavách, rozsvítí všechna budoucí jitra čistší září, nebyli si jistí ničím kromě toho, že za jejich klidnýma očima jsou na poličkách uloženy knihy, že knihy s nerozřezanými stránkami čekají na zákazníky, kteří snad jednou přijdou, jedni s čistými, jiní se špinavými prsty.

Montag při chůzi stácel pohled z jedné tváře na druhou.

„Nedělejte si o knize úsudek podle obálky,“ řekl někdo.

A všichni se tiše zasmáli a kráčeli podél řeky na jih.

Ozvalo se zaječení a trysková letadla z města se jim kmitla nad hlavami dávno předtím, než vzhlédl vzhůru. Montag vytřeštěně zíral na město v dálce proti proudu, které teď bylo jen matnou září.

„Je tam moje žena.“

„To vás lituji. Městům se teď několik dní nepovede dobře,“ řekl Granger.

„Je to zvláštní, že mi neschází, je to zvláštní, že nemám vlastně žádné pocity,“ řekl Montag. „Před chvílí jsem si uvědomil, že mi asi nebude smutno, ani kdyby zemřela. To není správné. Něco je se mnou v nepořádku.“

„Poslyšte,“ řekl Granger, vzal ho pod paží, šel vedle něho a druhou rukou rozhrnoval keře, aby mohl projít. „Když jsem byl malý kluk, zemřel mi dědeček, byl to sochař. Byl taky velice milý člověk, který měl v sobě dost lásky, aby ji mohl rozdávat světu. Zasadil se o odstranění chudinských baráků na periferii, pro nás vyráběl hračky, za svůj život udělal milion věcí, neustále něco kutil. A když zemřel, najednou mi bylo jasné, že vůbec nepláču pro něho, ale pro věci, které dělal. Brečel jsem, protože už je nikdy neudělá, protože nám už nikdy nic nevyřeže ze dřeva, ani nám nepomůže chovat na dvorku holuby, nebude hrát na housle, jako hrával, ani nebude vyprávět vtipy, jak to míval ve zvyku. Byl částí nás samých, a když zemřel, skončilo všechno, co jsme spolu dělali, a nebyl tu nikdo, kdo by to uměl jako on. Dědeček byl osobnost. Byl důležitý. S jeho smrtí jsem se dodnes nesmířil. Často mě napadá, jaké nádherné řezby nikdy nespatrily světlo světa, protože on zemřel. Kolik vtipů na světě není, kolika poštovních holubů se nikdy nedotkly jeho ruce. On vytvářel svět. On pro svět něco dělal. Tu noc, kdy odešel, byl svět okraden o miliony dobrých činů.“

Montag krácel mlčky. „Millie, Millie,“ zašeptal. „Millie.“

„Cože?“

„Moje žena, moje žena. Chudáček Millie, chudáček, chudák Millie. Nemůžu si vzpomenout vůbec na nic. Přemýšlím o jejích rukou, ale nevidím, že by něco dělaly. Jenom jí visí u boků nebo leží v klíně nebo je v nich cigareta, ale to je všechno.“

Montag se otočil a pohlédl zpět.

Co jsi dal městu ty, Montagu?

Popel.

Co dávali ostatní jeden druhému?

Nicotu.

Granger se zastavil a díval se s Montagem zpátky. „Každý musí po sobě něco zanechat, když zemře, říkával dědeček. Dítě nebo knihu nebo obraz nebo dům, musí vystavět zed' nebo vyrobit pár bot. Nebo založit zahradu. Něco, čeho se nějak dotkla jeho ruka, takže když člověk zemře, má jeho duše kam jít, a když se lidé podívají na strom nebo květinu, kterou zasadil, on je v ní. Dědeček říkával, že nezáleží na tom, co člověk dělá, jen když při tom něco změní, takže už to není takové, jaké to bylo dřív, než se toho dotkl, a promění se to v něco jemu podobného, když hotové dílo opustí. Rozdíl mezi člověkem, který jenom seče trávníky, a zahradníkem je ve stopě, kterou po sobě zanechají. Sekáč trávy jako by tam nikdy nebyl, zahradník tam zůstane celý věk.“

Granger pozdvihl ruku. „Jednou před padesáti lety mi promítl dědeček film natočený z rakety V-2. Viděl jste někdy výbuch atomové bomby, tu obrovskou houbu z kouře a plynu, z výšky tří set kilometrů? V té pustině kolem dokola je to jako bodnutí špendlíkem, není to vůbec nic.

Dědeček ten film z rakety V-2 pouštěl víckrát a doufal, že se jednou naše města víc otevřou zeleni a venkovu a divočině a vpustí je do svých zdí, aby lidem připomněly, že nám na zemi je přidělen jen nepatrný prostor a že jinak žijeme v pustině, která nám může vzít, co nám dala, stejně snadno jako dýchnout na nás svým zkázonosným dechem nebo poslat na nás moře, aby nám připomnělo, že nejsme tak důležití. Dědeček říkal, že jestli zapomeneme, jak je v noci pustina blízko, jednou nás překvapí a dostane nás, protože jsme zapomněli, jak umí být strašlivá a skutečná. Rozumíte mi?“ Granger se otočil k Montagovi. „Dědeček už je po smrti řadu let, ale přísámbůh, kdybyste mi otevřel lebku, našel byste v závitech mého mozku velké plochy, kde se otiskl jeho palec. Zanechal ve mně svůj

dotyk. Jak jsem prve řekl, byl sochař. Jednou mi povídal: „Nenávidím Římana, který se jmenuje Status Quo. Oči máš k tomu, abys uviděl co nejvíce zázraků,“ říkal, „žij, jako bys měl v deseti vteřinách umřít. Poznávej svět. Je fantastičejší než všechny sny, které vyrobí a za které si dají zaplatit v továrnách. Nepej se po zárukách, nevyžaduj bezpečí, takový živočich nikdy nežil. A kdyby žil, byl by z rodu velkých lenochodů, kteří po celý den, a den za dnem, visí na stromě hřbetem dolů a prospávají život. K čertu s něčím takovým,“ říkal, „zatres stromem a shod' toho lenochoda, ať spadne na zadek.““

„Podívejte se!“ vykřikl Montag.

A v tom okamžiku válka začala a skončila.

Muži kolem Montaga později nedokázali říct, jestli skutečně něco viděli. Snad jenom nejnepatrnejší záblesk světla a pohybu na obloze. Snad někde patnáct kilometrů, osm kilometrů nebo kilometr nad nimi byly bomby a tryskové bombardéry. Objevily se na nejkratší zlomek vteřiny jako zrní rozseté po nebi rukou obrovského rozsévače a už strašlivou rychlostí, a přesto najednou pomalu, svištěly bomby dolů na jitřní město, které bombardéry zanechaly za sebou. Bombardování skončilo prakticky v okamžiku, kdy posádky tryskových letadel spatřily cíl a v rychlosti sedmi tisíc kilometrů za hodinu daly rozkaz bombometčíkovi. Bleskurychle, jako švih kosy, válka skončila. Jakmile se trhlo táhlem bombové spouště, bylo po válce. A teď, o celé tři vteřiny dřív – tak to pojme historie –, než bomby dopadly, oblétly nepřátelské stroje půlku viditelného světa podobné kulkám, v jejichž existenci divoch z pralesů těžko uvěří, protože nejsou vidět. Přesto – srdce se náhle zastaví, tělem zaškube křeč a překvapená krev volně vyteče na vzduch. Mozek rozptýlí pár svých cenných vzpomínek a zmatený zemře.

Tomuhle nebylo třeba věřit. Bylo to pouhé gesto. Nad vzdáleným městem zahlédl Montag mávnutí obrovské ocelové pěsti, jenže on věděl, co znamená řev tryskových motorů, který

bude slyšet až po vykonané práci: *Rozdrťte všechno napadřt, nenechte kámen na kameni. Zkáza. Smrt.*

Rukama bezmocně vztaženýma vzhůru a vypjatou myslí zadržel Montag na chvíličku bomby na obloze. „Utíkejte!“ křičel na Fabera. A na Clarissu: „Utíkejte!“ Na Mildred: „Uteč, uteč odtamtud!“ Ale vzpomněl si, že Clarissa je mrtvá. A Faber je určitě pryč. Někde v hlubokých venkovských údolích ujízděl autobus, který vyjel v pět hodin ráno z jednoho místa zkázy vstříc jinému. Ačkoli se zkáza dosud neuskutečnila, dosud visela ve vzduchu, přece byla tak jistá, jak jen to člověk může zaručit. Dříve než autobus ujede po silnici padesát metrů, jeho cíl se stane prázdným pojmem a místo, kde začal svou pouť, se změní z velkoměsta v hromadu odpadu.

A Mildred...

Utíkej, uteč!

Viděl ji někde v hotelovém pokoji, v posledním zlomku vteřiny, který ještě zbýval, bomby metr, decimetr, centimetr nad budovou. Viděl ji, jak se naklání k velkým třpytivým stěnám plným barev a pohybu, odkud na ni v jednom kuse mluví její rodinka, kde rodinka žvatlá a žvaní a říká jí jménem a usmívá se na ni a nic nepoví o bombě, která je dva centimetry, teď jeden a teď půl centimetru nad střechou hotelu. Mildred se ke stěně naklání blíž a blíž, jako by tam ten nesmírně hladový pohled mohl vypátrat tajemství jejího bezesného neklidu. Úzkostně, nervózně se sklání, jako by se chtěla ponořit, klesnout, spadnout do vířící nesmírnosti barev, utonout v jejich pestré blaženosti.

První bomba dopadla.

„Mildred!“

Možná – kdo se to kdy dozví – možná že právě ty velké vysílačky a jejich paprsky barev a světla a hovoru a žvanění se jako první rozplynuly v zapomnění.

Jak Montag padal a natáhl se na zemi, viděl nebo cítil, nebo se mu zdálo, že vidí a cítí, jak telestěny před Mildrediným

zrakem zastírá tma, že slyší její zavřísknutí, protože v miliontě času, který ještě zbýval, spatřila v černé stěně odraz vlastního obličeje, v zrcadle místo v kříšálové kouli, a byl to obličej primitivně prázdný, jen sám se sebou v té místnosti, nic nevyjadřující, vyhladovělý a stravující sám sebe. Konečně poznala, že to je její vlastní tvář, a rychle vyjela pohledem nahoru na strop v okamžiku, kdy se strop a celá konstrukce budovy na ni zřítily, strhly ji s tisíci tunami cihel, kovu, omítky a dřeva dolů do podzemních kobek, tam se setká s dalšími lidmi prchajícími do sklepa, kde se jich exploze zbaví svým nesmyslným způsobem.

Už jsem si vzpomněl. Montag se přitiskl k zemi. Už jsem si vzpomněl. V Chicagu. V Chicagu před mnoha lety. Millie a já. Tam jsme se setkali. Teď si vzpomínám. V Chicagu. Před mnoha lety.

Detonace vzedmula obrovskou vzduchovou vlnu podél řeky a přes ni, smetla lidi jako řadu kostek domina, vodu z řečiště rozstříkla ve sprškách vysoko do vzduchu, zvedla mračna prachu, zacloumala korunami stromů, takže žalostně hučely, když kolem nich letěla obrovská vichřice na jih. Montag se schoulil, stočil se do klubíčka, pevně zavřel oči. Jedenkrát mrkl. A v tom okamžiku spatřil ve vzduchu místo bomb město. Vyměnily si místa. V příštím, sotva postižitelném zlomku vteřiny město stálo, k nepoznání přestavěné, obrovitější, než kdy doufalo nebo se snažilo být, obrovitější, než je lidé vystavěli, vybudované nyní z chuchvalců rozdrceného betonu a jiskřící roztrhaným kovem, gigantická zeď, zavěšená jako obrácená lavina, milion barev, milion kuriozit, dveře, kde mělo být okno, střecha místo základů, přední stěna namísto zadní – a pak se město převrátilo a zřítilo se na zem mrtvé.

Jeho smrtelné zachroptění k nim dolétlo až později.

Montag ležící na břehu, oči plné prachu a pevně slepené, v zavřených ústech prach rozpuštěný v jemný vlhký cement,

Montag, jímž zmítaly vzdechy a pláč, si teď znovu v duchu opakoval: vzpomínám si, vzpomínám si, vzpomínám si na něco jiného. Co je to? Ano, ano, kus knihy *Kazatel*. Kus *Kazatele a Zjevení*. Kus té knihy, kousek, honem, honem, než to zmizí, než se ten otřes uklidní, než vítr zemře. Kniha *Kazatel*. Takhle. Přeříkával si to tiše pro sebe, natažen na otřásající se zemi, přeříkával ta slova mnohokrát a pamatoval si je bez námahy a dokonale, nepletla se mu do nich žádná Pelhamova pasta, byl to kazatel sám, stál v jeho myšlenkách, hleděl na něho...

„Podívejte!“ řekl nějaký hlas.

Muži leželi a lapali po dechu jako ryby rozhozené na trávě. Křečovitě se drželi země, jako se děti drží známých věcí, i když jsou studené a bez života, nehledě na to, co se stalo nebo stane, jejich prsty vězely zaťaté v blátě a všichni křičeli, ústa otevřená, aby jim nepopraskaly ušní bubínky, aby nepřišli o rozum. Montag křičel s nimi na protest proti vichřici, která jím rvala tváře a trhala rty a pod jejímiž poryvy se jím spustila z nosu krev.

Pozoroval, jak obrovský mrak prachu dosedá na zem a jak na jejich svět klesá obrovské ticho. A jak tam ležel, zdálo se, že vidí každičké zrnko prachu a každé stéblo trávy, že slyší každý výkřik, zvolání a zašeptání, které se teď na světě ozývá. Ticho padalo do sypkého prachu a s ním čas, jehož jim asi bude třeba, aby se rozhlédli kolem, aby dokázali smysly pojmut skutečnost tohoto dne.

Podíval se na řeku. Poplujeme po řece. Pohlédl na starou železniční trať. Nebo půjdeme po ní. Anebo teď půjdeme po silnicích a budeme mít čas, abychom v sobě shromažďovali věci. A jednou, až v nás uzrají, vyjdou našima rukama a našimi ústy. Mnoho jich bude špatně, ale právě dost jich bude správně. Dnes se prostě vydáme na cestu, budeme poznávat svět a jak to na světě chodí, o čem se mluví, jak to na světě doopravdy vypadá. Já chci teď vidět všechno. A i když nic z toho, co v sobě ze světa nashromáždím, nebudu já, po nějakém čase se to všechno ve mně sloučí a vytvoří mě to. Podívejte se na ten

okolní svět, panebože, rozhlédněte se kolem, mimo mě, někam mimo můj obličej; jediná možnost, jak se světa doopravdy zmocnit, je uložit ho tam, kde z něho budu nakonec já sám, kde mi vnikne do krve, kde bude kolovat tisíckrát, desettisíc-krát za den. Popadnu ho, aby mi nikdy neutekl. A jednoho dne to dokážu, dokážu se světa pevně držet! Dnes se ho dotýkám jedním prstem, to je začátek.

Vítr odumřel.

Ostatní muži ještě chvíli leželi téměř v polospánku, nebyli dosud schopní vstát a pustit se do denních povinností, do rozdělávání ohňů a shánění jídla, do tisíců drobných úkonů, pohybů rukou a nohou. Leželi a mrkali zaprášenými víčky. Bylo slyšet jejich rychlé oddychování, které se postupně zpomalovalo, až se zpomalilo...

Montag se posadil.

Ale víc se nepohnul. Ostatní muži udělali totéž. Černého horizontu se načervenalým proužkem dotýkalo slunce. Vzduch by chladný a prosycený blížícím se deštěm.

Granger mlčky vstal, ohmatal si ruce a nohy, zaklel, polohlasně klel bez ustání a po tvářích mu tekly slzy. Odšoural se k řece a díval se proti proudu.

„Je z něho placka,“ řekl po dlouhém mlčení. „Město vypadá jako hromada prášku do pečiva. Je prýč.“ A za dlouhou chvíli poté: „Rád bych věděl, kolik jich vědělo, že se to na ně valí. Rád bych věděl, kolik jich to překvapilo.“

A jinde na světě, ptal se v duchu Montag, kolik jiných měst zemřelo? A kolik u nás? Sto? Tisíc?

Někdo rozškrtl sirku, přidržel ji pod kouskem suchého papíru, který vytáhl z kapsy, strčil ho pod hrstku trávy a listů a po chvilce přiložil pár větiček. Byly vlhké a prskaly, ale nakonec chytly a při východu slunce se v časném jitru oheň rozhořel a muži se zvolna odvraceli od řeky, oheň je přitahoval. Přicházeli rozpačitě, neměli co říct, a tak se skláněli k plamenům a slunce zbarvovalo jejich zátylky.

Granger rozwázal pytlík z voskového plátna, měl v něm kousek slaniny. „Trochu se najíme. Potom se otočíme a půjdeme proti proudu. Budou nás tam potřebovat.“

Někdo vytáhl malou pánvičku, položili na ni slaninu a pánvičku postavili na oheň. Po chvílce se začala slanina na pánvičce kroutit a prskání škváreného tuku naplnilo ranní vzduch svou vůní. Muži ten obřad sledovali mlčky.

Granger se zahleděl do ohně. „Fénix.“

„Cože?“

„Dávno před Kristem žil jeden strašně hloupý pták jménem Fénix, vždycky za pár století si vystavěl pohřební hranici a sám se na ní upálil. To byl určitě blízký příbuzný Člověka. Ale pokaždé, když se upálil, vyskočil z popela a sám se zase se vším všudy porodil. Zdá se, že děláme totéž, pořád znova a znova, jenže máme jednu vlastnost, kterou Fénix neměl. My víme, co děláme, jakou ničemnou věc. Víme, co jsme za posledních tisíc let nadělali ničemných věcí, a jestliže tohle víme a máme to pořád před očima, přestaneme jednou stavět ty proklaté pohřební hranice a přestaneme na ně skákat. V každé generaci získáme o trošku víc lidí, kteří nezapomínají.“

Odtáhl pánvičku z ohně, nechal slaninu vystydnlout a pomalu, zamyšleně ji snědli.

„Tak, a teď se vydáme proti proudu,“ řekl Granger. „A mějte na mysli jedno: nejste důležití. Nejste všechno. Jednou snad náklad, který s sebou vláčíme, někomu pomůže. Ale vždyť ani tenkrát, když jsme měli knihy po ruce, nevyužívali jsme toho, co jsme z nich získávali. My jsme doslova uráželi mrtvé. My jsme doslova plivali na hroby všech těch, kteří zemřeli před námi. V příštím týdnu, měsíci, roce potkáme spoustu osamělých lidí. A když se nás zeptají, co děláme, můžeme říct: pamatujeme si. Tímhle nakonec zvítězíme. A jednoho dne si toho budeme pamatovat tolik, že zkonstruujeme největší bagr v dějinách, vyhrabeme největší hrob všech dob, hodíme do něho válku a zaházíme ji. Teď pojďte, nejdřív vystavíme továrnu na

zrcadla, celý příští rok nebudeme vyrábět nic než zrcadla a pořádně se do nich budeme dívat.“

Dojedli a uhasili oheň. Všude kolem se rozednívalo, jako by někdo povytáhl knot v růžové lampě. Ptáci, kteří překotně odletěli, se teď vraceli a usedali na větve stromů.

Montag vykročil cestou na sever a za chvíli zjistil, že ostatní zůstávají za ním. Překvapilo ho to, ustoupil, aby kolem něho mohl projít Granger, ale ten se na něho jen podíval a pokynul mu, aby šel dál. Montag kráčel vpředu. Hleděl na řeku, na oblohu a na rezavějící kolej, které se táhly do dálky, kde byly farmy, kde stály stodoly plné sena, kudy prošlo v noci množství lidí opouštějících město. Později, za měsíc nebo snad za půl roku, ale jistě ne později než za rok, půjde tudy opět, sám, a půjde pořád dál, až ty lidi dohoní.

Ale teď je čekala dlouhá cesta od rána až do poledne, a jestliže šli mlčky, bylo to proto, že museli o všem přemýšlet a mnohé si zapamatovat. Možná že později dopoledne, až vystoupí slunce výš nad obzor a zahřeje je, začnou hovořit nebo prostě jen říkat věci, které si zapamatovali, aby se přesvědčili, že tu jsou, aby si byli úplně jistí, že jsou v bezpečí v jejich nitru. Montag ucítil pomalé zavíření slov, pomalé zabublání. A až přijde řada na něho, co řekne on? Co bude moct nabídnout v den, jako je tento, aby tuhle cestu trochu ulehčil? Všeliká věc má jistý čas. Ano. Čas boření a čas stavění. Ano. Čas mlčení a čas mluvení. Ano, tohle všechno. Ale co ještě? Co ještě? Něco, něco...

A z obou stran potoka bylo dřevo života, přinášející dvanáctero ovoce, na každý měsíc vydávající ovoce své a listí své ke zdraví národu.

Ano, řekl si v duchu Montag, tohle si schovám na poledne. Na poledne...

Až přijdeme do města.

Ray Bradbury v době, kdy psal
román 451 stupňů Fahrenheita

SCIENCE FICTION

A RAY BRADBURY

Doslov k prvnímu českému vydání
románu *451 stupňů Fahrenheita* z roku 1957

V posledních letech výrazně vykrystalizoval ve světovém písemnictví zvláštní literární druh a ustavil se v jakousi novou tematickou školu: *science fiction* – vědeckofantastická literatura. Většina děl tohoto žánru spadá ovšem do rámce ryze zábavné a populární četby, svými kořeny však sahá science fiction k velkým literárním zjevům minulosti, svými vrcholnými zjevy proniká v současnosti za hranice laciné zábavy do oblasti literatury umělecké, někdy neobyčejně zralé a formálně i myšlenkově závažné. Stopujeme-li dráhu jejího vývoje, dojdeme až do devatenáctého století k Julesi Vernovi a jeho epigonům a k Angličanům Samueli Butlerovi a H. G. Wellsovi; od nich můžeme však vlastně pokračovat dál, časem nazpátek k děkanu Swiftovi a k jeho ostrovu vědátorů, který na svých dobrodružných cestách navštívil Gulliver. Ale ani zde se nemusíme zastavit: dějinami písemnictví Swiftovy vlasti projdeme až na rozhraní patnáctého a šestnáctého století, kdy žil a tvořil sir Thomas More, který svým popisem zázračné a dokonalé země *Utopia* dal vlastně fantastické literatuře její jméno. Ovšem, ani on nebyl první, kdo přišel na to, že člověk kromě schopnosti realitu poznávat má také schopnost novou a daleko barvitější realitu si vymýšlet. Už před ním, ve středověku, bychom našli četná fantastická vyprávění z cest a plaveb po neznámých mořích a pevninách, o obrech a trpaslících, o protinožcích, o nejfantastičtějších říších, jako byla země kně-

ze Jana a jiné. A budeme-li důslední, zavede nás pouť dějinami nezkrutné lidské fantazie až na samý úsvit evropské civilizace, do klasických Athén čtvrtého století před Kristem, do školy proslulého Platóna, jenž byl snad prvním z kulturních lidí, který si vysnil fantastickou zemi fantastické vyspělosti – Atlantidu.

Science fiction tedy vlastně není novinka, ale žánr starý téměř jako epos. Skutečného a nebývalého rozkvětu dosáhl ovšem až v našem století v zemi kulturně ještě velmi mladé, v USA.

Hned u jeho americké kolébky stojí světový úspěch: Edgar Rice Burroughs, autor slavných románů o Tarzanovi, který však vedle toho vytvořil ještě řadu knih o dobrodružství pozemščana na Marsu, jež byly svého času přeloženy i do češtiny. A osoba tohoto obchodně nesmírně, umělecky již méně zdatného spisovatele pojí nás přímo s autorem krátkého románu, který jste právě přečetli, jehož hvězda září na nebi amerických autorů science fiction stále jasněji – s Rayem Bradburym. Dnes pětatřicetiletý kalifornský prozaik dostal se totiž k literární tvorbě právě přes marťanské romány Edgara Rice Burroughse; jako chudý chlapec je dychtivě četl, ale protože to byly romány na pokračování a protože hoch neměl vždycky peníze, aby si mohl všechna pokračování kupovat, domýšlel a dovyprávěl si prostě příběhy sám – a napsal je.

Prošel proto obvyklou americkou kariérou: od útlého věku se živil prací svých rukou, vydržoval se na studiích prodejem novin a v roce 1940 uveřejnil první povídku. Brzy nato se začaly jeho fantastické práce objevovat v předních magazínech, v New Yorkeru, v Harper's Magazine, v Saturday Evening Postu a v jiných. Léta 1947 a 1948 přinesla mu první velké úspěchy, když dostal cenu O. Henryho za povídku, a potom následovaly už větší práce jedna za druhou: *Temný karneval* (Dark Carnival), *Marťanská kronika* (The Martian Chronicles), *Zlatá sluneční jablka* (The Golden Apples of the Sun) a konečně

úspěch světový, *451 stupňů Fahrenheita* (Fahrenheit 451). Letos pak vyšla Bradburyho nejnovější kniha *Říjnová země* (The October Country), dílo neobyčejné fantazie a sily, v němž americká a anglická kritika vidí důstojné pokračování tradice Edgara Allana Poea. Současně dokončuje Bradbury scénář pro film *Bílá velryba*, natáčený podle klasického amerického románu Hermana Melvilla. A na Broadwayi se připravuje jevištní provedení *451 stupňů Fahrenheita*.

„Snažím se,“ říká Bradbury, „učinit z všedních věcí zázraky a ze zázraků všední věci.“ Opravdu, Bradbury je básníkem science fiction, který se nespokojuje technickými a biologickými senzacemi, ale hledá a nalézá poezii neznámého, magické tóny smělého. Je umělcem atmosféry, fantasmagorie, slovní hudby.

A ještě jedna věc odlišuje jej od jeho kolegů, z nichž někteří za ním umělecky příliš nepokulhávají: to, že většina jeho děl, ačkoliv se odehrávají v daleké budoucnosti a ve světech zcela nepodobných našemu, míří přesto nepochybňě a zcela zřejmě na tento náš svět, na tuto naši přemechanizovanou „telescooterovou“ civilizaci, a především na Bradburyho vlast padesátých let dvacátého století. Zde pokračuje Bradbury ve velkých tradicích americké literatury ještě důstojněji než v oblasti pouhé poeovské fantastiky. Navazuje na její nesmlouvavý, předníkým a ničím a v žádné situaci neuhybající kritický tón, jímž si dnes vydobyla místo, které jí ve světové literatuře právem naleží.

Josef Škvorecký

PODOBENSTVÍ PODLE MONTAGA

Doslov k novému českému vydání

Je to velmi zvláštní, až záhadné a trochu děsivé. Zatímco na zkoumání našeho prostředí máme celý systém přírodních věd a účinné technologie, spoustu sofistikovaných přístrojů od elektronických mikroskopů přes počítačovou tomografii a magnetickou rezonanci až po cyklotrony, Hubbleův teleskop, družice a kosmické lodě a sondy, nejúčinnějšími nástroji, jimiž můžeme pronikat do tajů naší vlastní civilizace a odhalovat mezilidské vztahy a city, jsou umělecká díla. Nic vám nemůže více říci o pitvorném bourbonovském Španělsku a inkvizici než Goyův litografický soubor *Caprichos*, žádná psychologická učebnice vám nemůže dát tak hluboký výhled do zouflalství provdané ženy, která miluje jiného muže, než Tolstého román *Anna Karenina*, žádná sociologická práce o pohnutkách, které vedly ke vzniku Spojených států, není tak názorná jako socha Svobody v newyorském přístavu, a neexistuje žádný přístroj, který by dokázal otestovat vaše duševní rozpoložení a city jako hudba. A to je pouze pár příkladů z bohaté pokladnice kultury, která je svými uměleckými díly všeho druhu nenahraditelným zdrojem informací o nás samých, o tom, jak se chováme v mezních situacích, o civilizační cestě, kterou lidstvo doposud urazilo.

Pozoruhodným na této skutečnosti je fakt, že ačkoli umělecká díla vznikají výběrem určitých rysů a úmyslným potlačením jiných – takže žádný obraz není odrazem reality jako fotogra-

fie, žádný román, ani ten realistický, není úplným popisem skutečného světa a žádná socha není dokonalou kopií živého tvora –, jsou ve svém účinku pravdivější než realita sama. V tom, co použít a co vynechat, pak spočívá genialita tvůrce.

Tuto až magickou vlastnost kulturních statků – že na neúplném, uměleckém zobrazení pochopíme postatu nějakého jevu lépe než přímým kontaktem s ním a že právě umění dokáže vyjevit souvislosti, které jsou jinak skryté – si uvědomili lidé již v dávných dobách a literárně je zpracovali do *podobenství*. Jejich bohatým zdrojem jsou biblické texty, kde je vyslovuje Ježíš a učí na nich své učedníky myslet, pronikat do hloubi lidských vztahů. Podobenství je příběh, který k objasnění vztažů mezi věcmi, hlavně však mezi lidmi, používá rekvizity, u nichž jsou tytéž vztahy názornější. Podobenství je v podstatě modelem skutečnosti, na němž skutečnost lépe pochopíme, nebo si ji teprve uvědomíme. Mnohá podobenství jsou pak univerzální, je to měřítko, které můžeme přikládat na různé události, abychom je pochopili či dešifrovali. K objasnění takového podobenství můžeme zase použít podobenství – můžeme je přirovnat k šifrovací mřížce s vystříženými okénky, která se přikládala na zašifrovaný text v podobě pole nesmyslně usporádaných písmen, aby se v okénkách objevil smysluplný text zprávy.

Za takové podobenství, za takovou šifrovací mřížku, je pak možno pokládat i geniální román *451 stupňů Fahrenheita* Raye Bradburyho. Česky vyšel poprvé v roce 1957, já si však koupil drobnou brožovanou knížku, která vyšla v edici Omnia nakladatelství Svoboda roku 1970. Obvykle se o tomto Bradburyho románu tvrdí, že se jedná o antiutopickou vizi budoucnosti, což je sice pravda, ale tak obecná, že nic neříká. Pro mne osobně v tom období po vpádu sovětské armády do Československa nebylo *451 stupňů Fahrenheita* jen podobenstvím, které by mi pomohlo pochopit tehdejší dobu, ale přímo etalonem, jímž jsem mohl nastupující normalizaci dokonale ocejchovat.

Kupříkladu si, prosím, všimněte, jak rafinovaně je hlavní postava požárníka Guye Montaga uvedena do děje. Čtenář má zpočátku pocit, že Montag je stále oddaný stoupenec diktatury a jen na chvíli podlehl chvilkovému zaváhání, záhy se ovšem ukáže, že jeho pochyby jsou hluboké a staršího data, a několik z knih, které měl spálit, již nějakou dobu doma ukryvá a čte. Tím Bradbury představil postupný vývoj hlavního hrdiny, aniž na expozici svého románu musel obětovat příliš mnoho stránek. A přitom na ní demonstruje, jak obtížné a vyčerpávající je postavit se monolitnímu myšlení, které je každému totalitnímu režimu vrozeno. Já zažíval totéž, v záplavě propagandy, která se v komunistickém režimu na nás valila ze všech stran, od učitelského stupínku ve škole přes politická školení ve sportovních klubech a společenských organizacích až po noviny, rozhlas a později i televizi, bylo totiž velmi namáhavé se proti takovému vymývání mozku postavit. Člověk byl nucen ptát se, zda *oni* přece jen nemají pravdu a zda on není duševně vadný, když pochybuje. Tento boj o svobodu myšlení, které na stránkách románu úspěšně vybojoval Guy Montag, pak v reálném světě musely vybojovat statisíce občanů komunistického bloku. V úsilí vzepřít se unifikovanému myšlení, podle něhož jsou knihy jed, Montagovi nejvíce pomohla stará žena, která se radši se svými knihami nechala upálit, než aby žila bez nich, skutečným lidem v komunistických zemích pak pomáhalo čím dál tím zřejmější selhávání komunistických idejí a přes neustále obnovovanou fasádu propagandy prosvítající lživost sovětského impéria, které se prohlašovalo za „tábor míru“ – a zatím to byla jednolitá zbrojnice od Kamčatky až k Labi.

Usměrnit myšlení a zabránit lidem, aby měli vlastní představy, jak naložit se svým životem, je však pouze první krok totalitní manipulace. Každý diktátor ví, že po určité době přijde okamžik, kdy jeho poddaní pochopí duševní vyprázdněnost režimu, v němž jsou nuceni žít, takže je třeba nasadit jiné pro-

středky. Jak známo, Bůh má radši kající se hříšníky než čisté duše, a totalitní režimy podle téže zásady protežují deklasované živly a lidi s vadami charakteru, neboť z nich se dají rekrutovat poslední oddaní stoupenci, kteří zůstávají věrní i tehdy, když všichni ostatní prohlédnou. Tito lidé totiž dobře vědí, že s pádem režimu by oni padli až na společenské dno. K tomu se pojí i něco, co se dá nazvat „ideologickou amnestií“, kterou v románu nabízí Montagovi kapitán Beatty. *Zhrešil jsi, schoval sis a přečetl zakázané knihy? Nevadí, říká jinými slovy Beatty, to se stane každému, stačí, když knížky přineseš a budeš dál pokračovat ve své práci, myslí si můžeš, co chceš.* Tento postup je pro každý totalitní režim typický; když se dostane do ideové a morální krize, začne bezostyšně kupčít s privilejemi, za něž žádá jenom jediné – veřejně projevovanou loajalitu. Tak jako režimu v Bradburyho románu stačilo, aby požárník Montag dále spaloval knihy a tím veřejně stavěl na odiv svou režimní podporu, za normalizace stačilo veřejně projevovat to správné komunistické smýšlení, aby se člověku otevřely všechny cesty ke kariéře. Co si opravdu myslí, zdánlivě nikoho nezajímalo, avšak ve skutečnosti se od určité úrovně a u veřejně činných lidí zapisovalo do příslušného svazku StB. Ačkoli to není v Bradburyho románu výslovně řečeno, poté, co by Montag přistoupil na Beattyho návrh a začal znova sloužit jako uvědomělý požárník, by si kapitán jeho hřích pro strýčka příhodu dobré zapsal. To je základní princip totalitního režimu – mít všechny v hrsti, na každého něco vědět, aby se v případě neposlušnosti dal vydírání usměrnit. Proto se komunistické režimy nikdy neopíraly o skutečně věřící straníky, o naivní duše, které braly komunistickou věrouku vážně a neměly žádné ideologické hříšky. Tito lidé by se v případě potřeby nedali vydírat, takže se hodili pouze k tomu, aby pravidelně platili stranické příspěvky.

V postavě Clarissy McClellanové a její rodiny přivádí Bradbury do děje disidenty, lidi, kteří se i v diktaturách rozhodnou žít podle odvěkých morálních zásad, podle toho, co jim diktuje

srdce, biblicky řečeno „v pravdě“. Odmítají se podílet na praktikách totalitního režimu, a ten, ze sebezáchovných důvodů, je nemůže nechat na pokoji. Buď je musí zlomit, nebo uvěznit, v lepším případě vyexpedovat do zahraničí, aby „nenakazili“ věrné občany.

Ray Bradbury příběh požárníka Montaga původně napsal jako povídku, která vyšla roku 1951 v únorovém čísle časopisu Galaxy Science Fiction a jako román v roce 1953, tedy v době, kdy autor mohl jenom zprostředkováně znát totalitní praktiky nacistického režimu. O tom, co se děje uvnitř stalinského Ruska a jeho satelitů, věděly zpravodajské služby, ale určitě ne mnoho jednatřicetiletý americký spisovatel samouk. Byla to nepochybně geniální imaginace, jež ho přivedla k ucelené představě totalitního světa, který by, podle jeho vlastních slov, *mohl vzniknout za čtyřicet, padesát let*.

Nicméně jedno vodítko Bradbury měl. S děsivou stránkou života ve Stalinově říši se seznámil prostřednictvím knihy *Tma o polednách* (1940) britského spisovatele maďarského původu Arthura Koestlera. Dílo popisuje obludné stalinské procesy na sklonku třicátých let minulého století a Bradburymu se dostalo do rukou v roce 1944. Udělalo na něho hluboký dojem a jeho četba zřejmě přinesla více než první nápad na sepsání příběhu požárníka Montaga. Když byl Bradbury později mnohokrát tázán, jaká je spojitost jeho románu *451 stupňů Fahrenheita* s díly Huxleyho a Orwella, vždy odpovídal, že „skutečným otcem, matkou a šíleným bratrem mých *451 stupňů Fahrenheita* je Koestlerova *Tma o polednách*“. Dalším podnětem byla pro Bradburyho nemilá příhoda, když jej při jedné noční procházce s kamarádem zadržel policista. Své dojmy zpracoval v povídce „Chodec“ a odtud převzal atmosféru setkání Montaga s Clarissou McClellanovou, když původnímu „chodci“ změnil pohlaví.

Je třeba si uvědomit, že Bradbury dokončoval román v do-

bě, kdy světu hrozila jaderná zkáza. V říjnu 1952 americká vláda zveřejnila za účelem zastrašení, že USA disponují vodíkovou pumou, avšak k jejímu zděšení Sovětský svaz oznámil v červenci 1953 totéž. Zde mají původ bombardéry, které na stránkách románu mysticky hučí na temné noční obloze, odtud pochází závěrečná apokalypsa.

Poněkud úsměvně pak působí historka ohledně názvu. Román se měl původně jmenovat *270 stupňů Fahrenheita* a návrhy na obálku ukazují i názvy s hodnotami 209 a 205 stupňů Fahrenheita, než se Bradbury odhodlal obvolat několik fyzikálních ústavů kalifornských univerzit, aby zjistil, při jaké teplotě papír vlastně vzplane. Když u akademiků neuspěl, vytočil nakonec číslo losangeleských hasičů, jak o tom vypráví v úvodu k této knize.

Velkou ironií pak je, co potkalo *451 stupňů Fahrenheita*, když byl román v 60. letech zařazen do učebních osnov anglické literatury. Zvláštní školní vydání si sice podrželo sazbu první edice, avšak bylo téměř na sto místech upraveno, aby bylo odstraněno rouhání a odkazy na sex, drogy a nahotu. Po roce 1973 se cenzurovaný text objevil i v komerčních vydáních a v dalších šesti letech vycházel v paperbacku s upraveným textem, aniž si toho kdo všiml. Až v roce 1979 se objevila nová sazba původního textu a takto vychází Bradburyho román dodnes.

Že Bradburyho vize opravdu funguje jako děsivé podobenství toho, co se skutečně stalo – a může se stát znovu –, dokládají ohlasy na *451 stupňů Fahrenheita*, které lze nalézt na internetu:

... je strašně jednoduché nechat se vést davem a nepřemyšlet... představa, že hasiči ohně zakládají, vlastnictví knih je trestným činem a knihy jsou páleny mě děší... neuvěřitelné jak moc mě tato vize budoucnosti děsila... obludeň varování před zvrácenou formou modernizace, která se zvrhla do totality a zabránila lidem přemýšlet... miluji knihy, o to hůře se tato antiutopická vize

četla... myslet, ne jen tupě a bez odezvy vstřebávat toky zbytečných informací, vážit si knih a čist je... do všech těch monitorů, které odevšad na nás září, hledět méně a méně, jinak se nám to na našich potomcích šeredně vymstí...

Poslední citace odkazuje na univerzálnější charakter Bradburyho podobenství podle Montaga. Jestliže jeho text pootočíme jako onu pomyslnou šifrovací mřížku, objeví se nám jiné varovné poselství, které je ještě nepředvídatelnější než to, jež se týkalo totality. V době, kdy Bradbury svůj román psal, měli lidé ze všech elektronických informačních médií zkušenosť jen s rozhlasem a začínající televizí. Tehdy nikdo nic netušil o osobních počítacích, videopřehráváčích, mobilech, smartphonech, iPodech a herních konzolích, o celé té škále digitálních komunikačních přístrojů, které za padesát let obrátí lidský život vzhůru nohama a zřejmě i přestaví lidský mozek. Představa po-kaje, jehož zdi jsou nahrazeny telestěnami, nebo představa lidí, kteří s duchaprázným výrazem v obličeji chodí po ulicích s *mušličkami* v uších, byla tehdy doslova fantastická, ač dnes je realitou, jejíž bizarnost si už neuvědomujeme; o dopadu, jaký by dlouhodobé sledování televize a jiných audiovizuálních elektronických médií mělo na lidskou psychiku, neuvažoval nikdo. A přesto se u Montagovy manželky Mildred a vlastně u všech loajálních občanů okolo setkáváme s totální závislostí na televizních seriálech, s neschopností obejít se byť jen na chvíli bez tonizující hudby v uchu, s následným zjalověním myšlení až k bezduchosti, se ztrátou schopnosti kriticky vnímat reálné okolí, s poruchami soustředění a úpadkem slovního vyjadřování, s přesunem těch trosek, co z osobnosti člověka ještě zbývají, do virtuální reality – tedy s tím vším, co se dá dnes v náznacích pozorovat u tzv. generace digitálních domorodců, tj. lidí, kteří se již narodili do plně komputerizované společnosti, jak dokládá německý neurolog Manfred Spitzer ve své knize *Digitální demence*. Všechny tyto příznaky nemohou vést

k ničemu jinému než ke ztrátě kulturnosti, což v románu *451 stupňů Fahrenheita* demonstruje spalování knih – ona děsivá skutečnost, že z hasičů se stali vládní žháři. Barbarem není primitivní domorodec, který si oheň rozdělává třením dřivek, ale člověk, který zahodí kulturní dědictví svých předků. Nicméně jak toto Ray Bradbury vytušil, patří k záhadám lidského génia.

Samozřejmě že zánik tvůrčího myšlení je metou, o niž každý totalitní režim usiluje. Současný stav světa ukazuje, že ani demokracie vůči takovému procesu nejsou odolné, a proto Bradburyho román *451 stupňů Fahrenheita* ani po více než šedesáti letech, jež uplynuly od jeho napsání, neztrácí nic ze své jasnosti. Zůstává varováním před slepou uličkou, do níž bychom neměli zabloudit. Jeho poselství se dá shrnout do jedné věty: *Bez vyspělé technologie se civilizace v nejhorším případě obejde, ale bez kultury ne, bez ní přestane být civilizací.*

František Novotný

OBSAH

Slovo úvodem	5
ČÁST PRVNÍ, OHNIŠTĚ A SALAMANDR	13
ČÁST DRUHÁ, SÍTO A PÍSEK	75
ČÁST TŘETÍ, PLAMEN PLÁ	115
Science fiction a Ray Bradbury	167
Doslov Josefa Škvoreckého k prvnímu českému vydání románu <i>451 stupňů Fahrenheita</i> z roku 1957	
Podobenství podle Montaga	171
Doslov Františka Novotného k novému českému vydání	

RAY BRADBURY

451

STUPŇŮ

FAHRENHEITA

Z anglického originálu *Fahrenheit 451*, vydaného nakladatelstvím Ballantine Books, Inc. New York, 1953 přeložili Jarmila Emmerová a Josef Škvorecký. Dle vydání *Fahrenheit 451*, Simon & Schuster, New York, 2013, překlad nově zrevidovala Jarmila Emmerová a z tohoto vydání též přeložila slovo úvodem *Fahrenheit 451: Audio Introduction*. Doslov napsali Josef Škvorecký a František Novotný. Obálka a grafická úprava Milan Malík. Vydalo nakladatelství Plus v Praze roku 2015 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4, číslo publikace 19 550. Odpovědný redaktor Ondřej Müller. Sazba SF SOFT. Technická redaktorka Petra Mejstříková. Výtiskla Centa, spol. s r. o., Vídeňská 113, Brno. 1. vydání v této podobě

www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz
www.facebook.com/plusnakladatelstvi

ALBATROS MEDIA a.s.

